

PALVELUSKOIRAKOKEIDEN SÄÄNNÖT JA LAJIOHJEET

Käyttäytymiskoe (BH)

Jälkikoe

Hakukoe

Viestikoe

Etsintäkoe

Valjakkohiihto

Opastuskoe

Palveluskoirakokeiden

SÄÄNNÖT

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n yleiskokouksen hyväksymät 18.4.1998

Suomen Kennelliitto ry:n valtuuston hyväksymät 21.11.1998

Säännöt astuvat voimaan 1.1.2000

LAJIOHJEET

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymät 10.3.1999, 13.4.2002, 6.8.2002 ja 8.6.2017.

Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben ry:n hallituksen hyväksymät 15.6.1999, 9.10.2003, 15.12.2011 ja 17.8.2017

Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2018

Sisällysluettelo

Palveluskoirakokeiden säännöt.....	2
Koe- ja lajiohjeet.....	6
Palveluskoirakoesääntöihin liittyvät ohjeet rotujen koe- ja kilpailuoikeuksista.....	8
Palveluskoirakoesääntöihin liittyvät ohjeet toimihenkilöistä.....	9
Palveluskoirakoesääntöihin liittyvät ohjeet mestaruuskilpailuista.....	12
Käyttäytymiskoe.....	14
Tottelevaisuusosuus luokat 1–3.....	23
Arvosteluohjeet.....	38
Esine-etsintä.....	46
Jälkikoe.....	49
Hakukoe.....	53
Viestikoe.....	60
Etsintäkoe.....	67
Valjakkohiihto.....	74
Opastuskoe.....	79

Liitteet:

LIITE 1: Tottelevaisuustelineet ja -esineet

LIITE 2: SKL:n yleinen sääntö koskien kokeiden ja kilpailujen siirtoa ja peruuttamista

LIITE 3: SKL:n sääntö muutoksenhaku

LIITE 4: SKL:n yleinen jääviyssääntö

LIITE 5: SKL:n ohje: Tunnistusmerkinnän tarkastaminen kokeissa ja näyttelyissä

Suomen Palveluskoiraliitto (SPKL) ry:n palveluskoirakokeiden säännöt

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n yleiskokouksen hyväksymät 18.4.1998

Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben ry:n valtuuston hyväksymät 21.11.1998

Säännöt astuvat voimaan 1.1.2000

1§ Palveluskoirakokeet ja niiden tarkoitus

Suomessa palveluskoirille tarkoitetut kokeet ja kilpailut järjestetään näiden sääntöjen ja ohjeiden mukaisesti. Suomen Palveluskoiraliiton ja sen jäsenyhdistysten, joiden tulee olla Suomen Kennelliiton jäseniä, näiden sääntöjen mukaisesti järjestämät kokeet ja kilpailut ovat virallisia.

Hyväksytyjä koelajeja ovat:

Kaikki Suomen Palveluskoiraliiton esityksestä Suomen Kennelliiton hyväksymät palveluskoirakokeet ja kilpailut, sekä FCI:n hyväksymät palvelus- ja pelastuskoirakokeet.

Koemuotoja ovat:

- Jälkikokeet
- Hakukokeet
- Suojelukokeet
- Viestikokeet
- Pelastuskokeet
- Yleis-/käyttö- ja opastuskokeet sekä
- Valjakkohiihdot

Kokeet järjestetään näihin sääntöihin liittyvien koeohjeiden mukaisesti. FCI:n hyväksymät koelajit järjestetään voimassa olevien kansainvälisten koeohjeiden mukaisesti.

Näitä sääntöjä noudatetaan FCI:n, Suomen Kennelliiton hallituksen ja Suomen Palveluskoiraliiton hallituksen myöntämässä palveluskoirakokeissa. FCI myöntää kansainväliset palveluskoirakokeet, Suomen Kennelliiton hallitus myöntää valtakunnalliset mestaruuskilpailut ja maaottelut. Suomen Palveluskoiraliiton hallitus myöntää yleiset ja jäsentenväliset sekä yhdistysten väliset kokeet.

Koiria tehtävissään käyttävät viranomaiset voivat järjestää kokeensa ja mestaruuskilpailunsa virallisina, jos ne järjestetään näiden sääntöjen ja koeohjeiden mukaisesti.

Erillisen Suomen Palveluskoiraliiton ja viranomaisen välillä tehdyn sopimuksen mukaan voidaan myös viranomaisten omilla säännöillään järjestämät kokeet rinnastaa tuloksellisesti johonkin koelajiin ja -luokkaan. Kaikki muut kokeet katsotaan epävirallisiksi ja niiden tuloksia ei kirjata.

Kokeiden järjestämisoikeutta on kokeiden järjestäjän anottava Suomen Palveluskoiraliiton hallitukselta voimassaolevien ohjeiden mukaisesti. Kokeen järjestäjällä on oikeus rajoittaa osallistujien määrää Suomen Palveluskoiraliiton ohjeiden mukaisesti.

2§ Luettelo kokeista ja ilmoittautuminen

Luettelo hyväksytyistä kokeista julkaistaan Suomen Palveluskoiraliiton toimesta liiton lehdessä sekä Suomen Kennelliiton julkaisemassa lehdessä. Maksetun ilmoittautumisen kokeisiin on tapahduttava kirjallisesti kokeiden järjestäjän asettamaan määräaikaan mennessä.

Ilmoittautumisessa on käytävä selville Palveluskoiraliiton hallituksen määäämät tiedot. Osallistumismaksun määrää kokeen järjestäjä.

Koira saa samoissa kokeissa osallistua vain yhteen koelajiin ja -luokkaan. Jos ilmoittautumisen yhteydessä annetut tiedot ovat virheellisiä tai puutteellisia, voidaan koiralta kieltää osallistumisoikeus ilmoitettuun kokeeseen. Osallistumismaksua ei tällöin makseta takaisin. Osallistumismaksua ei myöskään makseta takaisin, jos ilmoitettu koira jää pois kokeista tai jos kokeesta vastaava tuomari kieltää sen osallistumisen.

Osallistumismaksu maksetaan takaisin, jos kokeesta vastaava tuomari osallistujista riippumattomista syistä peruu kokeen tai sen jonkun lajin tai luokan tai jos osallistuja esittää eläinlääkärin- tai lääkärintodistuksen, joka estää kokeeseen osallistumisen. Lääkärintodistus on esitettävä kolmen vuorokauden sisällä viimeisestä koepäivästä lukien.

Valjakkohiihtojen peruutuksen johtuessa sääolosuhteista osallistumismaksua ei makseta takaisin. Kokeiden peruutuksista on määräykset ja ohjeet lajien koeohjeissa sekä sääntöjen pykälässä 9.

Ennen kokeiden alkua osallistujan on luovutettava Suomen Palveluskoiraliiton hyväksymä virallinen kilpailukirja kokeiden järjestäjälle ja osoitettava osallistuvan koiran todellinen koeluokka sekä oikeutensa osallistua kyseiseen kokeeseen. Kirjaan merkitään saavutettu tulos, myös hylätty, jonka kokeesta vastaava tuomari varmentaa. Koiralla on oltava hyväksyttävä todistus voimassa olevista rokotuksista. Kirjassa on oltava vähintään 6 kk ikäisenä todettu eläinlääkärin merkintä kiveksistä, jolloin kliinistä tarkastusta ei välttämättä tarvitse suorittaa.

3§ Osallistumisoikeus

Kokeisiin saavat osallistua koirarodut, joille Suomen Kennelliiton hallitus on Suomen Palveluskoiraliiton hallituksen esityksestä myöntänyt kilpailuoikeuden.

Kansainvälisissä palveluskoirakokeissa Cacinin voivat saavuttaa FCI:n koesäännöissä mainitut koirarodut. Kokeisiin osallistuvan koiran on oltava merkitty Suomen Kennelliiton tai sen hyväksymään koirarekisteriin. Lajeissa, joihin Suomen Kennelliitto on oikeuttanut osallistumisen rekisteröimättömillä koirilla, toimitaan Kennelliiton antamien ohjeiden mukaisesti.

Koiran on oltava rokotettu ja tunnistusmerkitty Kennelliiton määräysten mukaisesti.

Koiran osallistumisoikeuden ikäraajat on mainittu kunkin koelajin koeohjeissa. Koiran omistajan ja ohjaajan tulee olla Suomen Palveluskoiraliiton jäsenyhdistyksen tai FCI:n alaisen maan vastaavan yhdistyksen jäsen. Yhteisön omistaman koiran ohjaajan on täytettävä edellä mainittu vaatimus muissa kuin ns. viranomaiskokeissa. Käyttäytymiskokeeseen osallistuvan koiran omistajan ja ohjaajan osalta riittää kuitenkin vaihtoehtoisesti Suomen Kennelliiton tai sen jäsenyhdistyksen jäsenyys.

Kokeisiin osallistumisoikeus määritellään kunkin koelajin koeohjeissa. Kokeissa noudatetaan kulloinkin voimassaolevaa Suomen Kennelliiton kokeita koskevaa yleistä jääviyssääntöä (liite 4).

Kokeisiin eivät saa osallistua:

- narttu 30 vrk ennen odotettua penikoimista ja alle 42 vrk penikoimisen jälkeen
- selvästi arka tai liian aggressiivinen koira.

4§ Kokeisiin osallistuvan vastuu

Ilmoittautuessaan kokeeseen koiranohjaaja sitoutuu vapaaehtoisesti noudattamaan koesääntöä sekä lajiohjeita ja näin ollen vastaa kaikista mahdollisista koiralle aiheutuneista tai koiran kokeen aikana aiheuttamista vahingoista.

5§ Koeluokat

Mikäli lajiohjeissa ei toisin määrätä, koeluokat ovat:

- 1-luokka, johon osallistuvat koeohjeissa määritellyn vähimmäisiän saavuttaneet koirat, jotka ovat suorittaneet käyttäytymiskokeen hyväksytysti.
- 2-luokka, johon osallistuvat 1-luokasta siirtyneet koeohjeissa mainitun vähimmäisiän saavuttaneet koirat.
- 3-luokka, johon osallistuvat 2-luokasta siirtyneet koeohjeissa mainitun vähimmäisiän saavuttaneet koirat.

Koira, joka on saavuttanut koulutustunnuksen, voi siirtyä samassa lajissa seuraavaan luokkaan lajiohjeissa määritellyn karenssiajan jälkeen. Koira, joka on saavuttanut koelajissaan kolme eri kertaa koulutustunnuksen arvosanalla erinomainen, on seuraavana vuonna osallistuttava luokkaansa yhtä korkeampaan luokkaan.

6§ Koulutustunnus

Koulutustunnusrajat on määritelty kunkin lajin koeohjeissa. Koulutustunnus merkitään koiran kilpailukirjaan koeohjeissa mainituin lajitunnuksin.

7§ Loppupisteet ja palkintosijat

1. palkinto on vähintään 90 % koelajin kokonaispistemäärästä.
2. palkinto on vähintään 80 % koelajin kokonaispistemäärästä.

3. palkinto on vähintään 70 % koelajin kokonaispistemäärästä.

Kokonaispistemäärä on koeosien summa. Alin hyväksytty tulos on koulutustunnus ja vähintään 70 % lajin kokonaispistemäärästä.

8§ Arvostelu, koelajin tai sen osan uusiminen

Jokaisessa lajissa suoritetaan laatuarvostelu. Aika lasketaan minuuteissa ja sekunneissa.

Jokaisen koiranohjaajan tulee ilmoittautua koiransa kanssa koeosan aloituspaikalla tuomarille ennen suorituksen alkamista. Tuomari antaa suorituksesta suullisen arvostelun, arvosanan ja pistemäärän, jota koiranohjaaja kuuntelee osoitetulla paikalla koiransa kanssa.

Kokeesta vastaava tuomari on oikeutettu sallimaan uusinnan, jos koesuoritus on häiriintynyt koiran tai ohjaajan olematta siihen syytä. Kokeissa otettuja videokuvauksia ei voida käyttää perusteina arvostelun muuttamiseen tai liikesuoritusten uusimiseen.

Valjakkohiihdoissa suoritetaan vain kilpailuarvostelua. Aika lasketaan minuuteissa ja sekunneissa. Aika voidaan kuitenkin, kokeesta vastaavan tuomarin luvalla, jos käytössä on sähköinen ajanotto, ottaa kymmenesosasekunnin tarkkuudella.

9§ Kokeiden tai kilpailujen ajankohdan siirto tai peruuttaminen

Koe voidaan perua, mikäli kokeeseen ei ole ilmoittautunut enempää kuin kaksi osallistujaa, ellei lajiohjeissa ole toisin määrätty. Kokeiden ja kilpailujen siirroissa ja peruuttamisissa noudatetaan muutoin Suomen Kennelliiton kulloinkin voimassa olevaa ohjetta (liite 2).

10§ Mestaruuskilpailut

Suomen Palveluskoiraliiton hallituksen määräämänä ajankohtana, jäsenyhdistysten anomuksesta, järjestetään vuosittain kussakin koelajissa suomenmestaruuskilpailut.

Kilpailuiden osallistumisoikeus ja mestaruusarvojen jakoperusteet on määritelty mestaruuskilpailuiden koeohjeissa. Vuosittain voidaan järjestää myös yhdet kunkin kennelpiirin ja rodun mestaruuskilpailut virallisina kussakin koelajissa.

11§ Koetoimikunta

Koetanomuksessaan kokeita anova yhdistys ilmoittaa Palveluskoiraliitolle kokeesta vastaavan tuomarin ja kokeesta vastaavan toimitsijan sekä muut koetanomuksessa mainitut tiedot.

Yhdistys valitsee koetta varten koetoimikunnan, joka suunnittelee ja järjestää kokeet. Koetoimikunnassa tulee olla vähintään yksi koetoimitsijakurssin hyväksytysti suorittanut henkilö. Koetoimikunnan on huolehdittava siitä, että kokeessa on riittävä määrä palkintotuomareita. Koetoimikunnan on jätettävä kokeiden tulosluettelo liitteineen kokeesta vastaavalle tuomarille 7 vuorokauden kuluessa viimeisestä koepäivästä lukien.

12§ Kokeesta vastaava tuomari

Kokeesta vastaavana tuomarina saa toimia Suomen Kennelliiton hyväksymä ylituomari tai kokeen käsittäessä vain yhden lajin ja enintään 10 koiraa voidaan nimetä ylituomarin sijasta vastaava tuomari. Heillä tulee olla voimassa oleva Kennelliiton jäsenyys. Vastaavana tuomarina voi toimia tuomari, joka on pätevöitynyt kyseessä olevaan lajiin vähintään kolmea vuotta aiemmin ja on käynyt vastaavan tuomarin kurssin. Hänellä saa olla apunaan yksi tuomari. Kokeesta vastaava tuomari valvoo, että kokeissa noudatetaan näitä sääntöjä ja koeohjeita sekä tuloslaskentaa ja varmentaa kunkin kilpailukirjaan kokeessa saavutetun lopputuloksen. Tarkastettuaan tulokset kokeesta vastaava tuomari lähettää ne 7 vuorokauden kuluessa Palveluskoiraliitolle, joka toimittaa ne edelleen Kennelliitolle.

13§ Tuomari

Tuomareina kokeessa saavat toimia vain arvosteluoikeuden omaavat Suomen Palveluskoiraliiton hyväksymät palveluskoirakokeiden tuomarit sekä Suomen Kennelliiton hyväksymät palveluskoirakokeiden ylituomarit. Heillä tulee olla voimassa oleva Suomen Kennelliiton jäsenyys. Palveluskoirakokeissa voidaan käyttää myös ulkomaalaisia palkintotuomareita, jotka ovat ko. FCI:n kennelkeskusjärjestöjen virallisia tuomareita. Näiden tuomareiden tuomarioikeudet Suomen Palveluskoiraliitto tarkistaa ko. maan kennelkeskusjärjestöstä.

Tuomari voi arvostella päivän aikana enintään 30 osasuoritusta. Tuomari suorittaa arvostelun itsenäisesti.

14§ Valitukset

Valitusmenettelynä käytetään Suomen Kennelliiton kulloinkin voimassaolevaa valituskäytäntöä (liite 3).

15§ Käyttäytyminen koepaikalla

Tämä sääntöosa koskee kaikkia koepaikalla olevia henkilöitä. Kokeessa on noudatettava tuomarin sekä järjestäjän ohjeita ja määräyksiä sekä esiinnyttävä muutenkin moitteettomasti kokeen ajan. Jos Suomen Palveluskoiraliiton jäsenjärjestön jäsen tai muu henkilö käyttäytyy kokeissa sopimattomasti esim. esiintyy päihtyneenä, arvostelee tuomaria, kurittaa omaa tai toisen koiraa tai toimii vilpillisesti, tulee kokeesta vastaavan tuomarin antaa tästä varoitus tai kokeeseen osallistujan kyseessä ollessa sulkea ao. henkilö pois kokeesta. Asiasta on tehtävä merkintä tuomarikertomukseen. Kokeesta pois suljettu osallistuja menettää kaikki kokeen aikana saavuttamansa tulokset. Vakavimmat tapaukset on kokeesta vastaavan tuomarin ilmoitettava Suomen Palveluskoiraliiton hallitukselle toimenpiteitä varten. Suomen Palveluskoiraliiton hallitus voi tällöin rangaista sopimattomasti käyttäytyneitä henkilöä muistutuksella tai määräaikaisella kilpailu-, arvostelu- tai toimintakiellolla. Ylituomarin tai Suomen Palveluskoiraliiton jäsenyhdistyksen kuulumattoman henkilön ollessa kysymyksessä on asia esitettävä Suomen Kennelliiton hallituksen käsiteltäväksi.

Kokeesta vastaavan tuomarin tai kokeen järjestävän yhdistyksen hallituksen ehdottaessa kokeeseen osallistujalle kilpailukielltoa, on hän kilpailukiellon alaisena asian käsittelyn ajan.

Jos Suomen Palveluskoiraliiton jäsenyhdistyksen jäsen esiintyy koealueella häiritsevästi tai Suomen Palveluskoiraliiton periaatteiden vastaisesti, voi Suomen Palveluskoiraliiton hallitus rangaista tällaista henkilöä tai velvoittaa jäsenyhdistystä ryhtymään toimenpiteisiin ao. henkilön suhteen.

16§ Sääntöjen muutokset

Näitä sääntöjä voi Suomen Kennelliiton valtuusto muuttaa Suomen Palveluskoiraliiton yleiskokouksen esityksestä.

17§ Muut ohjeet

Näihin sääntöihin liittyvät Suomen Kennelliiton hallituksen, Suomen Palveluskoiraliiton hallituksen esityksestä, vahvistamat koe- ja lajiohjeet.

Palveluskoirakokeiden sääntöihin liittyvät koe- ja lajiohjeet

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 10.3.1999, 17.11.2007, 16.11.2011, 24.9.2014, 28.11.2014, 8.6.2017

Suomen Kennelliitto ry:n hallituksen hyväksymä 15.6.1999, 15.12.2011, 21.11.2014, 9.4.2015, 24.11.2017
Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2018

Yleistä

1. Kokeet järjestetään sääntöihin liittyvien koe- ja lajiohjeiden mukaisesti. Kokeen järjestäjä päättää osien suoritusjärjestyksen, ellei koeohje toisin määrää.
2. Ilmoittautuessaan kokeeseen koiran omistaja ja ohjaaja antavat luvan julkaista nimensä ja kotipaikkansa kokeen osallistuja- ja tuloluetteloissa.
3. Mikäli maastossa on lunta siinä määrin, että siellä liikkujan jäljet ovat havaittavissa, ei palveluskoirakoetta saa suorittaa niissä lajeissa, joiden koeohjeet sen kieltävät. Palveluskoirakoetta (lukuun ottamatta valjakkohiitokokeet) ei saa järjestää, mikäli lämpötila on alle -5°C, lumen syvyys on yli 5 cm, tai olosuhteet muutoin voivat aiheuttaa vaaraa koirille, ohjaajille tai toimihenkilöille.
4. Ohjaajat eivät jälkikokeessa saa fyysisesti merkitä käyttämiään reittejä. Tällainen merkitseminen johtaa suorituksen hylkäämiseen. Paikannuslaitteen käyttö koiran ohjaajan reitin tallentamiseen on sallittu.
5. Jotta koe voidaan järjestää, siihen tulee osallistua vähintään 2 koiraa.
6. Kokeeseen ilmoittautuja/osallistuja ei voi vaatia tuomarimuutosta tuomarin jääviyden vuoksi.
7. Kussakin lajissa ja luokassa määrätään koirien suoritusjärjestys arpomalla. Totelevaisuusosassa koiran ohjaajalla on oltava numero näkyvissä.
8. Ennen koesuorituksen alkamista kokeesta vastaava tuomari tai hänen määräämänsä tuomaripätevyuden omaava henkilö suorittaa koiran kiimatarkastuksen. Tarkastukseen koiran voi tuoda joku muukin henkilö kuin koiranohjaaja.
9. Mikäli johonkin lajiin tai luokkaan on ilmoittautunut enemmän kuin 10 koiraa, voi kokeen järjestäjä kokeesta vastaavan tuomarin luvalla jakaa kokeen arvostelun ja alueet useammalle tuomarille.
10. Jos lajiohjeissa ei ole määrätty koiralle samaa ohjaajaa koko kokeeseen, voi totelevaisuus- ja maasto-osassa koiralla olla eri ohjaaja. Ohjaajan vaihtaminen kesken totelevaisuus- tai maasto-osan on kielletty. Jos lajiohjeissa ei ole toisin määrätty, samassa kokeessa voi toimia vain yhden koiran ohjaajana.
11. Koiranohjaaja saa antaa käskyt omalla äidinkielellään.
12. Ruumiillisesti vammautunut ohjaaja, joka ei vammansa vuoksi voi ohjata koiraa koeohjeen edellyttämällä tavalla, voi anoa Palveluskoiraliiton hallitukselta henkilökohtaisen poikkeusluvan koiran ohjaamiseen siten kuin se hänelle on mahdollista. Palveluskoiraliiton hallituksen myöntämä poikkeuslupa on pysyvä, jos luvassa ei ole toisin mainittu.
13. Ohjaajan on koko kokeen ajan pidettävä mukanaan talutinta. Vastaavasti koiralla on koko ajan oltava kaulassaan yksirivinen, metallinen, löysä ketjukaulain, joka ei saa olla kuristavassa asennossa. Kokeessa ei saa käyttää muita kaulaimia, kuten esim. nahkakaulaimia, punkkipantoja, piikkipantoja ym. Nämä määräykset eivät koske käyttäytymiskoetta ja siihen kuuluvaa luonnetestausta eikä kansallisten kokeiden maasto-osuutta; näissä koiralla voidaan käyttää myös muita pantoja/valjaita. Talutinta voidaan pitää mukana koiralta näkymättömissä tai vasemman olan yli ja oikean käden ali. Nämä määräykset eivät koske Mondioring-koetta, mikäli lajin koeohjeissa ei ole toisin määrätty. Suojavaatteen ja suoja-alustojen käyttö on kokeissa kielletty lukuun ottamatta viestikokeen viestiosuoksien välistä odotusaikaa. Kaikenlaisten siteiden, teippausten ym. käyttö koiralla on kielletty kokeissa, samoin kuin suojatossujen käyttö, lukuun ottamatta valjakkohiitokokeita, joissa kokeesta vastaava tuomari voi sallia suojatossut keliolosuhteiden niin vaatiessa.
14. Maastokokeessa liikettä vapaana suorittavalla koiralla tulee olla virallinen tai PK-tunnus.
15. Pillin käyttö ja viheltäminen on sallittu vain, jos lajiohjeissa niin mainitaan.
16. Tehtävänsä osaamattoman koiran suorituksen saa tuomari keskeyttää. Myös kokeeseen osallistuja voi keskeyttää koiransa suorituksen ilmoittamalla tästä tuomarille. Kokeessa keskeytetyn koiran koepisteet säilyvät, ja se saa jatkaa koetta toisessa osassa. Jos koira joudutaan hylkäämään jossakin kokeen vaiheessa ampumisarkuuden, arkuuden tai aggressiivisuuden takia, myös muita koiria kohtaan, tai jos ohjaaja toimii vilpillisesti, koesuoritus hylätään. Tällaisesta hylkäämisestä tehdään merkintä koepöytäkirjaan. Kokeissa hylätty koira menettää kaikki siihen asti saavuttamansa koepisteet, eikä se saa enää jatkaa koetta.
17. Tulosten mennessä tasan ratkaistaan paremmuus lajiohjeissa mainitulla tavalla.
18. Kaikkien kokeissa käytettyjen välineiden tulee olla lajiohjeissa mainittujen kaltaisia (liitteet).

19. Kivesvikainen uros saa Suomessa osallistua palveluskoirakokeisiin. Se ei voi saada valionarvoa eikä sille anota cacitia. Kansainvälisiin edustusjoukkueisiin ei kivesvikaista urosta voida valita, ellei ko. kokeen järjestämishje toisin määrää.
20. Mikäli koira käyttäytyy kokeessa aggressiivisesti, esimerkiksi puree kokeen toimihenkilöä, kokeeseen osallistujaa tai yleisöä, annetaan sille kilpailukiello määrääjäksi koepäivästä alkaen. Kilpailukiellon pituuden määrää Suomen Palveluskoiraliiton hallitus. Jos koira kilpailukiellon päätyttyä käyttäytyy em. tavalla aggressiivisesti, annetaan sille elinikäinen kilpailukiello.
21. Jos toinen koira selvästi häiritsee jotain kokeeseen osallistuvaa koiraa, saa häirityn koiran ohjaaja tuomarin luvalla korjata koiransa suorituksen. Tätä korjausta ei huomioida arvostelussa.
22. Ainoastaan Palveluskoiraliiton hyväksymät sekä FCI-maiden vastaavien järjestöjen hyväksymät kilpailuavustajat saavat toimia maalimiehinä suojelukoelajeissa.
23. Suomen Palveluskoiraliiton tiedotuslehtenä käytetään Palveluskoirat-lehteä. Kaikki palveluskoirakokeisiin liittyvät muutokset, tarkennukset, tulkinnat tms. julkaistaan tässä lehdessä sekä Palveluskoiraliiton verkkosivuilla ja sähköisessä koetietojärjestelmässä.
24. Koiran voi ilmoittaa vain sellaiseen lajiin ja luokkaan, mihin sillä on osallistumisoikeuden edellyttämät tulokset sillä hetkellä, kun se ilmoitetaan kokeeseen.
25. Ennen kuin kokeeseen ilmoitetut koirat voivat osallistua itse kokeeseen, on niiden luoksepäästävyys tarkastettava.
26. Palveluskoirakokeeseen osallistuvalla koiranohjaajalla tulee olla Palveluskoiraliiton myöntämä ja voimassa oleva SPKL-lisenssi. Lisenssivaatimus ei koske seuraavia kokeita: käyttäytymiskoe, kansallinen pelastuskoirakoe, opastuskoe. Ulkomaalaisilta koiranohjaajilta ei edellytetä lisenssiä.

Luoksepäästävyuden tarkastus

Jokaisen kokeen aluksi ennen ensimmäistä koeosaa tuomarin tulee suorittaa koiralle luoksepäästävyuden tarkastus. Tunnistusmerkinnän (tatuointi, mikrosiru jne.) tarkastus on osa luoksepäästävyuden tarkastusta. Koirat, joilta sirua ei tarkastuksessa löydy, eivät voi osallistua kokeeseen, vaan ne on suljettava pois kokeesta. Koirat, jotka eivät läpäise luoksepäästävyuden tarkastusta aggressiivisuuden tai arkuuden vuoksi, eivät voi osallistua kokeeseen, vaan ne on hylättävä.

Tuomari jatkaa koiran luoksepäästävyuden (luonteen) arviointia koko kokeen ajan. Mikäli koira osoittaa luonneongelmia, tuomarilla on velvollisuus hylätä se välittömästi kokeesta. Hylkääminen ja selvitys luonneongelmasta merkitään kilpailukirjaan.

Luoksepäästävyuden tarkastuksen suoritus

1. Luoksepäästävyuden tarkastus suoritetaan normaalissa ympäristössä paikassa, joka on koiran kannalta neutraali.
2. Kaikki kokeeseen osallistuvat koirat tuodaan yksitellen tuomarin luo. Koesihteerit voi toimia tuomarin avustajana tunnustusmerkinnän tarkastuksessa, mutta muita henkilöitä ei saa olla tarkastuksessa koiran lähellä.
3. Koiralla on oltava yleisesti myynnissä oleva eläinsuojelumääräykset täyttävä kaulain ja siihen kytkettynä tavallinen talutin. Taluttimen on oltava löysällä, mutta ohjaaja saa antaa koiralle käskyjä sen hallinnassa pitämiseksi. Koiralla ei saa käyttää kuonokoppaa eikä sillä saa olla suussaan mitään lelua tms.
4. Tuomarin tulee välttää koiran ärsyttämistä. Koiran on hyväksyttävä, että siihen kosketaan.

Arviointi:

- a) koiran positiivinen käytös: Koira käyttäytyy tarkastuksessa esim. neutraalisti, itsevarmasti, varmasti, tarkkaavaisesti, temperamentikkaasti, asiallisesti.
- b) vielä hyväksyttävä rajatapaus: Koira käyttäytyy esim. hieman levottomasti, hieman ärsyyntyneesti, hieman epävarmasti. Tällainen koira voidaan hyväksyä, mutta tuomarin tulee tarkkailla sitä huolellisesti koko kokeen ajan.
- c) koiran negatiivinen käytös tai käytöshäiriö: Koira käyttäytyy esim. arasti, epävarmasti, pelokkaasti, on laukausarka, ei ole ohjattavissa, näykkii, on aggressiivinen (hylkäys).

Palveluskoirakoesääntöihin liittyvät ohjeet rotujen koe- ja kilpailuoikeuksista

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 28.5.2002, 8.6.2017

Suomen Kennelliitto ry:n hallituksen hyväksymä 14.8.2003, 17.8.2017

Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2018

Palveluskoirakoeoikeuksien myöntämisen edellytykset

Kilpailuoikeutta anottaessa rodun tulee täyttää seuraavat ehdot:

Kilpailuoikeutta anovan rodun rotuyhdistyksen/rotujärjestön tulee olla Palveluskoiraliiton jäsen tai sen tulee liittyä Palveluskoiraliiton jäseneksi heti, kun rotu on saanut palveluskoirakoeoikeuden.

- Rodun tulee olla fyysisiltä ominaisuuksiltaan sellainen, että se vaivattomasti pystyy suoriutumaan palveluskoirakokeiden 3-luokan vaatimuksista.
- Viimeisen kahden kalenterivuoden aikana vähintään viiden kyseisen rotuisen koiran tulee olla suorittanut käyttäytymiskoe hyväksytysti.
- Rodun rotuyhdistyksen/rotujärjestön tulee yleiskokouksessaan tehdä päätös kilpailuoikeuksien anomisesta.
- Rodun käyttövalionarvo määräytyy Suomen Kennelliiton valionarvosääntöjen mukaisesti.
- Rodulle kerran myönnetty palveluskoiraoikeudet pysyvät voimassa riippumatta rodun osallistujamäärästä palveluskoirakokeissa.

Koe- ja kilpailuoikeuksien menettäminen ja niiden palauttaminen.

Mikäli palveluskoirakoeoikeuden omaavan rodun rotuyhdistys/rotujärjestö eroaa Palveluskoiraliiton jäsenyydestä, rotu menettää palveluskoirakoeoikeutensa.

Palveluskoirakoesääntöihin liittyvät ohjeet toimihenkilöistä

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 17.11.2007, 13.3.2014, 8.6.2017

Suomen Kennelliitto ry:n hallituksen hyväksymä 15.6.1999, 17.8.2017

Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2018

Ohje koulutusohjaajista, kilpailuavustajista, kokeesta vastaavista toimitsijoista, tuomareista ja ylituomareista

Kaikkien Suomen Palveluskoiraliiton toimihenkilöiden, joita ovat koulutusohjaajat, kilpailuavustajat, kokeesta vastaavat toimitsijat, tuomarit ja ylituomarit, tulee olla Palveluskoirat-lehden tilaajia. Kaikkia toimihenkilökoulutukseen liittyviä kursseja saavat pitää Palveluskoiraliiton hallituksen nimeämät ylituomarit tai muut henkilöt.

Koulutusohjaaja

Palveluskoiraliitto tai sen jäsenyhdistykset voivat järjestää koulutusohjaajakursseja. Kurssia on anottava kirjallisesti kaksi kuukautta ennen sen suunniteltua ajankohtaa Palveluskoiraliiton hallitukselta. Kurssi pidetään Palveluskoiraliiton laatiman ohjelman mukaan. Kurssin hyväksytysti suorittaneet koulutusohjaajat saavat Palveluskoiraliiton myöntämän koulutusohjaajakortin. Kurssille voi osallistua enintään 20 henkilöä.

Vaatimukset koulutusohjaajakurssille ovat:

- on ominaisuuksiltaan koulutusohjaajaksi sopiva
- on täyttänyt 16 vuotta
- on Suomen Palveluskoiraliiton jäsenyhdistyksen jäsen
- on Suomen Kennelliiton henkilöjäsen
- on itse kouluttamallaan koiralla osallistunut Suomen Palveluskoiraliiton hyväksymään koelajiin ja saanut 1/A-luokassa hyväksytyt tulokset

Kilpailuavustaja/maalimies

Palveluskoiraliitto järjestää kilpailuavustajakursseja. Kurssia anotaan kirjallisesti kaksi kuukautta ennen sen suunniteltua ajankohtaa Palveluskoiraliiton hallitukselta. Kurssi pidetään Palveluskoiraliiton laatiman ohjelman mukaan. Kilpailuavustajakurssin ja virallisen loppukokeen (korttikoe) hyväksytysti suorittaneet kilpailuavustajat saavat Palveluskoiraliiton myöntämän kilpailuavustajakortin. Säilyttääkseen kilpailuavustajaoikeutensa hyväksytyt kilpailuavustajat tulee suorittaa taidontarkistuskoe joka toinen vuosi.

Vaatimukset kilpailuavustajakurssille ovat:

- on ominaisuuksiltaan kilpailuavustajaksi sopiva
- on täyttänyt 18 vuotta
- on Suomen Palveluskoiraliiton jäsenyhdistyksen jäsen
- on Suomen Kennelliiton henkilöjäsen
- on itse kouluttamallaan koiralla saanut hyväksytyt tulokset suojelukokeessa tai on muutoin osoittanut hallitsevansa erinomaisesti suojelukokeiden koekäytännön

Palveluskoiraliitto hyväksyy myös jäsenjärjestöinä olevien rotujärjestöjen kouluttamat kilpailuavustajat korttikokeeseensa ilman Palveluskoiraliiton järjestämää kilpailuavustajakurssia. Tällaisesta erioikeudesta tulee kuitenkin olla sopimus Palveluskoiraliiton ja kyseisen rotujärjestön välillä. Myös rotujärjestöjen koulutuksen kautta kilpailuavustajapätevyyttä hakevien tulee täyttää yllämainitut kurssivaatimukset. Rotujärjestön antaman koulutuksen tulee olla laadultaan hyväksyttävää. Ainoastaan Palveluskoiraliiton hyväksymät sekä FCI-maiden vastaavien järjestöjen hyväksymät kilpailuavustajat saavat toimia maalimiehinä suojelukoelajeissa.

Koetoimitsija

Kokeesta vastaavan toimitsijan koulutus järjestetään kaksiosaisena. 1-osan järjestää kennelpiiri aluekouluttajansa toimesta. 2-osan järjestää Palveluskoiraliitto tai sen jäsenyhdistys. 2-osaa on anottava kirjallisesti kaksi kuukautta ennen sen suunniteltua ajankohtaa Suomen Palveluskoiraliiton hallitukselta. Kurssi pidetään Palveluskoiraliiton laatiman ohjelman mukaan.

Kurssin hyväksytysti suorittaneet saavat Palveluskoiraliiton myöntämän koetoimitsijakortin. Järjestäjä voi rajoittaa osallistujien määrää.

Vaatimukset koetoimitsijakurssin 2-osaan ovat:

- on ominaisuuksiltaan koetoimitsijaksi sopiva

- on täyttänyt 18 vuotta
- on suorittanut koetoimitsijakoulutuksen 1-osan
- on Suomen Palveluskoiraliiton jäsenyhdistyksen jäsen
- on Suomen Kennelliiton henkilöjäsen

Tuomari/yliuomari

Ainoastaan Palveluskoiraliiton sekä FCI-maiden vastaavien järjestöjen hyväksymät tuomarit saavat toimia palveluskoirakokeiden tuomareina. Palveluskoirakokeen kokeesta vastaavana tuomarina voi toimia joko Kennelliiton hyväksymä yliuomari tai (korkeintaan 10 koiran/yhden lajin kokeet) Palveluskoiraliiton hyväksymä vastaava tuomari.

Ainoastaan Palveluskoiraliitto ja sen jäsenyhdistykset voivat järjestää tuomarikursseja.

Kurssin pito-oikeutta anotaan kirjallisesti kaksi kuukautta ennen sen suunniteltua ajankohtaa Palveluskoiraliiton hallitukselta. Kurssi pidetään Palveluskoiraliiton valvonnassa. Kurssiohjelman laatii Palveluskoiraliitto.

Tuomarikurssin, koearvostelut ja virallisen loppuarvostelun hyväksytysti suorittaneet tuomarikokelaat saavat Palveluskoiraliiton hallituksen myöntämät palveluskoiratuomarioikeudet ja Kennelliiton myöntämän yliuomaripätevyyden.

Palveluskoirakokeiden tuomareiden ja yliuomareiden tulee osallistua Palveluskoiraliiton järjestämään tuomareiden jatkokoulutukseen vähintään joka toinen vuosi. Yliuomareiden tulee osallistua Kennelliiton järjestämiin yliuomareiden jatkokoulutuksiin Kennelliiton ohjeiden ja määräysten mukaisesti.

Vaatimukset tuomarikurssille ovat:

- on ominaisuuksiltaan palveluskoiratuomariksi sopiva
- on täyttänyt 18 vuotta
- on Suomen Palveluskoiraliiton jäsenyhdistyksen jäsen
- on Suomen Kennelliiton henkilöjäsen
- on itse kouluttamallaan koiralla osallistunut Suomen Palveluskoiraliiton hyväksymään koelajiin ja täyttää tuomaripätevyyteen Palveluskoiraliiton hallituksen asettamat koevaatimukset
- on ennen kurssin loppuarvosteluun osallistumista suorittanut koetoimitsijakurssit 1 ja 2
- on toiminut kaksi kertaa palveluskoirakokeessa vastaavana koetoimitsijana tai muuten vastuullisessa tehtävässä (yhdistyksen todistus).
- on toiminut koulutusohjaajana tai koulutusmaalimiehenä Palveluskoiraliiton jäsenyhdistyksissä
- on ennen kurssin päättymistä suorittanut Suomen Kennelliiton yliuomariperuskurssin
- suojelutuomarikurssille pyrkivällä tulee olla kilpailuavustajapätevyys tai hänen tulee omata vastaavat tiedot

Kurssille voi osallistua enintään 10 henkilöä. Palveluskoiraliiton jäsenyhdistykset lähettävät anomukset osallistujista liiton toimistoon.

Valjakkohiihto- ja opastuskoetuomarikoulutus on kuvattu erillisessä tuomarikoulutusohjeessa.

Palveluskoiratuomarikoulutus jakaantuu neljään vaiheeseen:

1. Peruskurssi; osa 1 kaikille, osa 2 FCI:n kansainvälisen tottelevaisuusosan sisältävien lajien tuomariksi pyrkiville
2. Yliuomarikurssit
3. Lajikurssit
4. Koe- ja loppuarvostelu

Vaiheet 2 ja 3 voi suorittaa haluamassaan järjestyksessä sen jälkeen, kun kokelaalle on myönnetty koearvostelu-oikeus peruskurssivaiheen lopuksi.

Koearvostelut on suoritettava virallisissa palveluskoirakokeissa Palveluskoiraliiton hallituksen nimeämille yliuomareille. Loppuarvostelu suoritetaan Palveluskoiraliiton nimeämille henkilöille.

Myönnettyjen toimihenkilöoikeuksien poistaminen

Palveluskoiraliitto voi poistaa myöntämänsä oikeuden henkilöltä, joka toiminnallaan haittaa Palveluskoiraliiton tai Kennelliiton toimintaa, tai jos hänen toimintansa on muutoin ristiriidassa näiden yhdistysten periaatteiden kanssa. Päätöksen asiasta tekee Palveluskoiraliiton hallitus.

Palveluskoiraliiton hallitus voi lievemmissä tapauksissa antaa määräaikaisen toimintakiellon henkilölle, joka toimii edellä mainitulla tavalla. Palveluskoiraliiton hallituksen velvollisuus on kuulla asianomaista henkilöä ennen oikeuksien poistamista.

Arvosteluoikeuksien poistaminen

Suomen Palveluskoiraliitto poistaa arvosteluoikeuden tuomarilta, joka ei ole osallistunut Suomen Palveluskoiraliiton järjestämään tuomareiden jatkokoulutukseen kahden edellisen vuoden aikana. Arvosteluoikeudet palautetaan, jos tuomari osallistuu kolmantena vuonna tuomareiden jatkokoulutukseen. Myöhemmin arvosteluoikeuksien palauttaminen edellyttää, että arvostelukiellossa oleva tuomari suorittaa jatkokoulutuskurssin ja osoittaa pätevyytensä Suomen Palveluskoiraliiton määräämälle henkilölle. Jos tuomari ei ole osallistunut jatkokoulutuksiin 5 vuoteen, hänen on suoritettava uudelleen tuomarikoulutukseen kuuluvat kurssit. Ylituomarin ollessa kyseessä asia ilmoitetaan Suomen Kennelliiton hallitukselle. Arvosteluoikeus poistuu myös silloin, jos henkilö laiminlyö Suomen Kennelliiton jäsenmaksun. Tässä tapauksessa arvosteluoikeus palautuu jäsenmaksun suorittamisen jälkeen.

Kokeesta vastaavan tuomarin tehtävät

- Tutustua ennakolta koejärjestelyihin.
- Pitää tuomareille tuomarineuvottelu.
- Suorittaa kokeiden avaus.
- Vastata koirien tarkastuksista.
- Ratkaista syntyneet erimielisyydet.
- Ratkaista tuomareiden esittämät kilpailukieltoesitykset.
- Varmistaa koetulokset.
- Päättää kokeet.
- Tarkastaa ja varmentaa koepöytäkirja.

Tuomarin tehtävät

- Antaa suullinen ja kirjallinen arvostelu koiran ja ohjaajan työskentelystä.
- Huolehtia, etteivät sivulliset pääse häiritsemään kokeiden suorittamista.
- Ohjata liikkeiden suoritusta.
- Ratkaista keskeytykset.

Kokeen ylitoimitsijan tehtävät

- Perustaa ja kutsua koolle koetoimikunta.
- Huolehtia kokeessa tarvittavista lomakkeista.
- Järjestää sopivat ja koeohjeiden mukaiset koalueet sekä niihin tarvittavat luvat.
- Pitää yhteyttä kokeesta vastaavaan tuomariin ja vastaavaan toimitsijaan (jos ylitoimitsija ei ole vastaava toimitsija).
- Antaa arvosteleville tuomareille ohjeet kokeen aikataulusta.
- Järjestää opastus koalueelle.
- Valvoa, että kokeessa käytettävät välineet ovat sääntöjen mukaisia.
- Valvoa ratamestareiden toimintaa.
- Vastata koetoimiston toiminnasta.

Palveluskoirakoesääntöihin liittyvät ohjeet mestaruuskilpailuista

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 10.3.1999, 8.6.2017
Suomen Kennelliiton ry:n hallituksen hyväksymä 15.6.1999, 17.8.2017
Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2018

Suomenmestaruuskilpailut

Yleistä

Suomen Palveluskoiraliiton hallitus myöntää vuosittain anomuksesta kilpailujen järjestämisoikeuden jollekin jäsenyhdistyksistään, lajikohtaisesti kesä- ja talvikaudelle erikseen. Mestaruuskilpailujen järjestämisoikeutta on jäsenyhdistyksen anottava Palveluskoiraliiton hallitukselta sen asettamien aikarajojen kuluessa.

Osallistumisoikeus

Osallistumisoikeus mestaruuskilpailuihin on koiralla, joka täyttää Palveluskoiraliiton hallituksen asettamat osallistumisvaatimukset. Niissä lajeissa, joissa on tottelevaisuusosuus, voidaan mestaruuskilpailuissa suorittaa lajeittain karsinta, jolloin tottelevaisuusosuuden perusteella määrätty määrä koiria pääsee jatkamaan koetta maasto-osuudella.

Joukkuekilpailu

Joukkuekilpailuissa kilpaillaan parhaan palveluskoirayhdistyksen arvosta. Joukkuekilpailuun saavat osallistua Palveluskoiraliiton jäsenyhdistysten joukkueet. Joukkueeseen nimetään ennen kilpailun alkua enintään neljä henkilöä, joista kolmen parhaan kokonaispisteet lasketaan yhteen. Eniten tällä tavalla pisteitä saanut yhdistys voittaa joukkuekilpailun. Valjakkohiitokilpailuiden joukkuekilpailut toteutetaan viestikilpailuina, joiden ohjeet ovat lajiohjeissa.

Mestaruuden jakoperusteet

Mestaruus jaetaan vain niissä lajeissa/sarjoissa, joissa on vähintään 3 osallistujaa.
Kesämestaruuskilpailuissa suomenmestaruuden voi voittaa vain koulutustunnukseen oikeuttavalla tuloksella.

Suomenmestaruuskilpailujen tuomarit

Suomenmestaruuskilpailujen tuomareista ja siitä, suoritetaanko kilpailussa pari- vai yksittäisarvostelu, päättää Palveluskoiraliiton hallitus.

Piirinmestaruuskilpailut

Yleistä

Suomen Palveluskoiraliiton hallitus myöntää vuosittain piirinmestaruuskilpailujen järjestämisoikeuden lajikohtaisesti jollekin jäsenyhdistykselleen, kesä- ja talvikaudelle erikseen. Piirin rajat määräytyvät Suomen Kennelliiton piirirajojen mukaan. Piirinmestaruusarvo jaetaan valjakkohiitokoetta lukuun ottamatta vain lajin korkeimmassa luokassa.

Osallistumisoikeus

Osallistumisoikeus on kaikilla piirin alueella asuvilla ohjaajilla riippumatta heidän edustamistaan yhdistyksistä.

Ohjeet mestaruuskilpailuista

Kilpailussa kilpaillaan henkilökohtaisesta mestaruudesta, ei yhdistysten välisestä paremmuudesta. Niissä lajeissa, joissa on tottelevaisuusosuus, voidaan piirinmestaruuskilpailuissa suorittaa lajeittain karsinta, jolloin tottelevaisuusosuuden perusteella määrätty määrä koiria, kuitenkin vähintään 10, pääsee jatkamaan koetta maasto-osuudella.

Mestaruuden jakoperusteet

Kesämestaruuskilpailuissa piirinmestaruuden voi voittaa vain koulutustunnukseen oikeuttavalla tuloksella.

Piirinmestaruuskilpailujen tuomarit

Piirinmestaruuskilpailujen tuomarit valitsee järjestävä yhdistys. Kokeesta vastaavana tuomarina tulee kuitenkin olla ylituomarioikeuden omaava henkilö.

Rotujen mestaruuskilpailut

Yleistä

Palveluskoiraliiton hallitus myöntää anomuksesta jäseninään oleville rotuyhdistyksille vuosittain yhden rodun mestaruuskilpailut ja yhden karsintakilpailun koelajeittain.

Osallistumisoikeus

Osallistumisoikeus on kaikilla rotuyhdistyksen asettamat osallistumisvaatimukset täyttävillä.

Mestaruuden jakoperusteet

Rotuyhdistykset määräävät itse mestaruuden jakoperusteet.

Rotumestaruuskilpailujen tuomarit

Rotumestaruuskilpailujen tuomarit valitsee rotujärjestö. Kokeen tuomareiden tulee täyttää palveluskoirakoosesäntöjen vaatimukset.

Käyttäytymiskoe sisältäen käyttäytymistestin ja teoriakokeen koiranhaltijalle (BH)

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymät 16.11.2011

Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben ry:n hallituksen hyväksymät 15.12.2011

Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2012

Suomenkielisen koeohjeen rasteroidulla pohjalla olevat tekstit eivät koske Suomessa järjestettäviä kokeita ja lihavoidulla tekstillä kirjoitetut määräykset ovat voimassa vain Suomessa järjestettävissä kokeissa.

Kaikissa kokeissa ja kilpailuissa on järjestelyjä ja kaikkia tapahtumaan liittyviä henkilöitä koskevien menettelyjen osalta noudatettava urheilullisia periaatteita. Käyttäytymiskokeen järjestelyt ja kokeen arvostelu on kuvattu seuraavassa yksityiskohtaisesti. Määräykset ovat kaikkia kokeeseen liittyviä henkilöitä sitovat, ja kaikkien osallistujien on täytettävä samat suoritusvaatimukset. Kokeet ovat luonteeltaan julkisia; koepaikka ja alkamisaika on julkistettava ja vain asianomaisen FCI:n jäsenliiton tai sen jäsenjärjestöjen myöntämät kokeet ovat virallisia. Nämä puitemääräykset ovat kaikkia jäsenliittoja sitovia.

Yleiset määräykset

Kokeeseen voivat osallistua kaikki koiranohjaajat, jotka ovat jo aikaisemmin suorittaneet hyväksytysti FCI:n koiranohjaajatodistusta koskevien määräysten mukaisesti järjestetyn teoriakokeen tai voivat esittää voimassa olevan todistuksen teoriaosaamisesta tai todistuksen siitä, että ovat aikaisemmin läpäisseet käyttäytymiskokeen toisen koiran kanssa, tai virallisen todistuksen teoriaosaamisestaan. Osallistujien, jotka eivät ole aikaisemmin osallistuneet FCI:n käyttäytymiskokeeseen ja joilla ei ole esittää todistusta teoriaosaamisestaan, on koepäivänä suoritettava vastaavan tuomarin valvonnassa kirjallinen teoriakoe voidakseen osallistua koiransa kanssa kokeen käytännön osuuteen. **Yllä oleva vaatimus ei ole voimassa Suomessa.**

Kokeeseen saavat osallistua kaikenrotuiset ja -kokoiset koirat. Osallistumisoikeuden alaikäraja on 15 kuukautta, Suomessa 12 kuukautta. Käyttäytymiskoe voidaan järjestää vain, jos siihen osallistuu vähintään neljä koiraa, Suomessa 2 koiraa. Jos käyttäytymiskoe järjestetään yhdessä muiden koelajien kanssa, on kokeessa yhteensä oltava vähintään neljä osallistujaa, Suomessa 2 osallistujaa, (esim. IPO, FH, BH). Sallittu osallistujamäärä yhden tuomarin arvosteltavaksi on 12–18 riippuen arvosteltavien osasuoritusten kokonaismäärästä, joka ei saa ylittää 36:tä. (Käyttäytymiskoe sisältää 3 osasuoritusta, jos siinä on mukana kirjallinen teoriakoe ja ilman teoriakoetta se sisältää 2 osasuoritusta.) Juoksuiset nartut saavat osallistua kokeeseen, mutta ne on pidettävä erillään muista osallistujista ja ne suorittavat tottelevaisuusosuuden viimeisenä. Ohjaaja saa kokeessa ohjata korkeintaan kahta koiraa, jos se kokeen järjestelyjen kannalta on mahdollista.

Luoksepäästävyyden tarkastus

Ennen kuin käyttäytymiskokeeseen ilmoitetut koirat voivat osallistua itse kokeeseen, on niiden luoksepäästävyys tarkastettava. Tatuoinnin ja/tai tunnistussirun tarkastus on osa testiä. Koirat, joilla ei ole tunnistusmerkintää, eivät saa osallistua kokeeseen. Luoksepäästävyyden arvostelua jatketaan koko kokeen ajan. Koirat, jotka eivät läpäise luoksepäästävyyden tarkastusta, eivät saa jatkaa koetta.

Arvostelu

Koira, joka ei saavuta vähintään 70 % pisteistä osassa A ("käyttäytymiskoe koulutuskentällä"), ei saa osallistua osaan B ("liikenteeseen suhtautuminen"). Kokeen päättyessä tuomari ei anna pistemäärään perustuvaa arvosanaa, vaan pelkästään arvostelun muodossa "hyväksytty" tai "ei hyväksytty". Koira läpäisee kokeen, kun se saavuttaa 70 % maksimipistemäärästä osassa A ja osassa B tuomari arvioi kaikki suoritukset riittäviksi. Tuomari voi kuitenkin järjestäjän pyynnöstä sijoittaa osallistujat paremmuusjärjestykseen palkintojenjakoa varten.

Käyttäytymiskokeesta saavutettava koulutustunnus ei vastaa FCI:n jäsenliittojen jalostus-, jalostustarkastus- ja näyttelyvaatimusten edellyttämää koulutustunnusta. Koe voidaan uusida ilman mitään karenssi-aikaa. Kaikki koetulokset merkitään kilpailukirjaan riippumatta siitä, läpäiseekö koira kokeen vai ei.

A) Käyttäytymiskoe koulutuskentällä. Kokonaispistemäärä 60

Maksimipisteet 60 pistettä	Erinomainen 58–60	Erittäin hyvä 54–57	Hyvä 48–53	Tyydyttävä 42–47	Puutteellinen 0–41
-------------------------------	----------------------	------------------------	---------------	---------------------	-----------------------

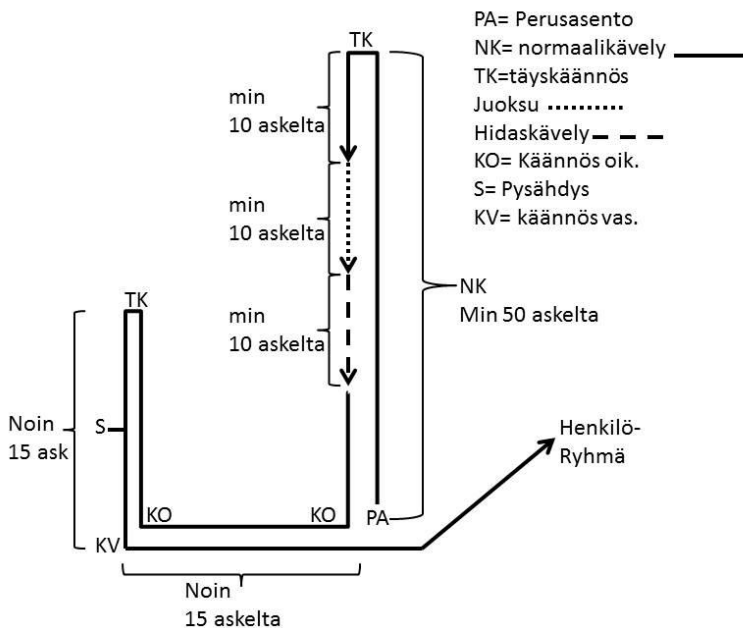
Jokainen liike alkaa ja päättyy perusasennossa. Koira istuu suorassa asennossa, rauhallisena ja tarkkaavaisena ohjaajan vieressä vasemmalla puolella oikea lapa ohjaajan polven kohdalla. Perusasennon saa ottaa vain kerran ennen kutakin liikettä. Ohjaaja seisoo perusasennossa urheilullisen suorana. Haara-asento ei ole sallittu. Edellisen liikkeen lopettava perusasento voi olla seuraavan liikkeen aloitusperusasento. Ohjaajan vartaloavut eivät ole sallittuja, vaan niistä rangaistaan pistemenetyksellä. Ohjaajalla ei saa olla makupaloja tai leluja.

Jos ohjaaja ei ruumiillisen vamman vuoksi pysty suorittamaan jotain liikettä oikein, hänen on ilmoitettava tästä tuomarille ennen kokeen alkua. Jos ohjaaja ei vammansa vuoksi voi ohjata koira vasemmalla puolellaan, hän voi ohjata koira vastaavasti oikealla puolellaan, **Suomessa Palveluskoiraliiton hallituksen myöntämän luvan mukaisesti.**

Tuomari antaa liikkeen aloitusluvan. Sen jälkeen liikkeen suoritus, kuten käännökset, pysähdykset, käyntinopeuden muutokset jne. tapahtuu ilman tuomarin ohjausta. Ohjaaja voi kuitenkin pyytää tuomarilta ohjeita.

Koiran kiittäminen on sallittu jokaisen liikkeen jälkeen. Sen jälkeen ohjaaja voi ottaa uuden perusasennon. Kiittämisen ja uuden liikkeen aloittamisen välillä on pidettävä selvä tauko (noin 3 sekuntia). Liikkeiden välissä koiran tulee aina olla ohjaajan sivulla.

Seuraamiskaavio, seuraaminen kytkettynä/vapaana

Aloitusperusasennon paikka on myös loppuperusasennon paikka. Henkilöryhmässä ohjaajan tulee koirineen kiertää yhden henkilön ympäri vasemmalta ja yhden ympäri oikealta.

1. Kytkeytynä seuraaminen (15 pistettä)

Käsky: "seuraa"

Perusasennossa istuvan, eläinsuojelumääräysten mukaisesta kaulapannasta tai valjaista kytketyn koiran tulee käskyllä "seuraa" halukkaasti seurata ohjaajaa. Kaulapanta ei saa olla kiristävässä asennossa.

Koirakon tulee ottaa aloitusperusasento, kun toinen koirakko on valmiina perusasennossa paikallaolopaikalla. Kummankin koiran arvostelu alkaa tästä perusasennosta.

Liikkeen aluksi ohjaaja kulkee koiran kanssa 50 askelta suoraan eteenpäin pysähtymättä, tekee täyskäännöksen ja 10–15 askeleen jälkeen suorittaa juoksu- ja hitaan kävelyosuuden (kumpaakin 10–15 askelta). Siirtymisen juoksusta hitaaseen käyntiin on tapahduttava ilman väliaskeleita.

Eri käyntinopeuksien tulee selvästi erota toisistaan. Ohjaajan tulee suorittaa normaalilla kävelyvauhdilla kaavion mukaisesti kaksi käännöstä oikealle ja yksi vasemmalle sekä kaksi täyskäännöstä ja yksi pysähdys toisen täyskäännöksen jälkeen. Koiran tulee koko ajan pysyä ohjaajan vasemmalla puolella lapa ohjaajan polven kohdalla; se ei saa edistää, jättää tai irtaantua ohjaajasta sivusuunnassa.

Ohjaajan on vähintään kerran normaalilla kävelyvauhdilla liikkuessaan pysähdyttävä kaavion mukaisesti toisen täyskäännöksen jälkeen.

Ohjaaja saa antaa ”seuraa”-käskyn vain liikkeelle lähdetessä ja käyntinopeutta muutettaessa. Kun ohjaaja pysähtyy, koiran on nopeasti ilman käskyä istuttava. Ohjaaja ei saa tällöin muuttaa perusasentoaan eikä varsinkaan siirtyä koiran lähelle, jos se ei istu aivan ohjaajan viereen. Ohjaajan tulee pitää talutinta vasemmassa kädessään ja sen on oltava löysällä. Liikkeen lopuksi ohjaaja kulkee tuomarin merkistä koiran kanssa vähintään neljä henkilöä käsittävän liikkuvan henkilöryhmän läpi.

Koiran jättäminen, edistäminen ja sivupoikkeamat sekä ohjaajan hidastelu käännöksissä ovat virheitä.

Henkilöryhmä

Liikkuvan henkilöryhmän läpi kulkeminen suoritetaan sekä kytkettynä seuraamisessa että vapaana seuraamisessa. Ryhmässä on suoritettava yhden henkilön kierto vasemmalta ja yhden oikealta (esim. kahdeksikkona) ja pysähdyttävä vähintään kerran yhden henkilön lähellä. Tuomari voi tarvittaessa käskä ohjaajaa suorittamaan henkilöryhmän läpi kulkemisen uudelleen. Ohjaaja poistuu ryhmästä tuomarin merkistä ja pysähtyy loppuperusasentoon. Ryhmästä poistumisen jälkeen koiraa saa kiittää vasta sen ollessa loppuperusasennossa.

Täyskäännös (180°)

Ohjaajan on suoritettava täyskäännös vasemmalle (180° paikallaan kääntyen). Täyskäännöksen suorituksessa on kaksi vaihtoehtoa:

- Koira kääntyy oikealle ja kiertää ohjaajan takaa.
- Koira kääntyy paikallaan 180° vasemmalle.

Koiran on koko kokeen ajan suoritettava täyskäännös samalla tavalla.

2. Vapaana seuraaminen (15 pistettä)

Käsky: ”seuraa”

Tuomarin merkistä perusasennossa istuvan koiran talutin irrotetaan. Ohjaajan tulee kiinnittää talutin olkapäälleen tai laittaa se taskuunsa (kummassakin tapauksessa ohjaajan vastakkaiselle puolelle koiraan nähden). Vapaana seuraamisen aluksi ohjaaja kulkee uudelleen henkilöryhmään ja pysähtyy siellä vähintään kerran. Ryhmästä poistumisen jälkeen ohjaaja pysähtyy hetkeksi perusasentoon ja suorittaa sitten vapaana seuraamisen samojen ohjeiden mukaan kuin kytkettynä seuraamisen.

3. Istumisliike (10 pistettä)

Käsky: ”istu”

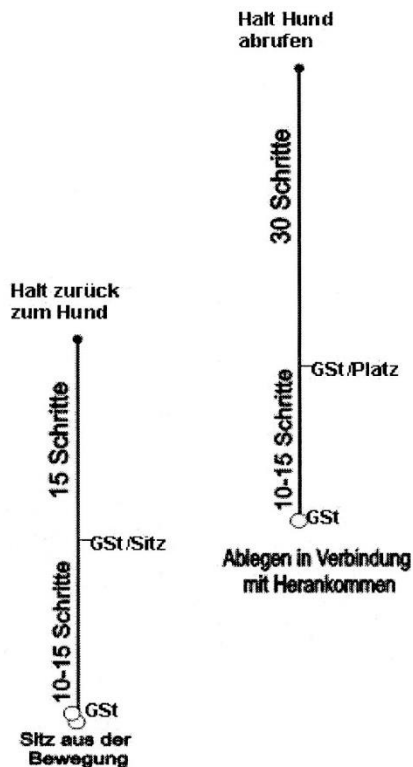
Ohjaaja lähtee perusasennosta vapaana seuraavan koiran kanssa suoraan eteenpäin. Vähintään 10–15 askeleen jälkeen ohjaaja pysähtyy perusasentoon ja antaa koiralle ”istu”-käskyn. Sen jälkeen ohjaaja jatkaa vielä 15 askelta eteenpäin ja kääntyy viivyttämättä koiraan päin. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiran luo, asettuu sen oikealle puolelle ja ottaa perusasennon. Jos koira istumisen sijasta menee maahan tai jää seisomaan, vähennetään 5 pistettä.

4. Maahanmeno ja luoksetulo (10 pistettä)

Käskyt: "seuraa", "maahan", "tänne", "sivulle"

Ohjaaja lähtee perusasennosta vapaana seuraavan koiran kanssa suoraan eteenpäin antaen käskyn "seuraa". Vähintään 10–15 askeleen jälkeen ohjaaja pysähtyy perusasentoon ja antaa koiralle "maahan"-käskyn. Sen jälkeen ohjaaja jatkaa vielä 30 askelta eteenpäin, kääntyy viivyttelemättä koiraan päin ja jää paikalleen. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen. Koiran täytyy tulla ohjaajan luokse halukkaasti ja nopeassa askellajissa ja istua tiiviisti ohjaajan eteen. Käskyllä "sivulle" koiran tulee siirtyä ohjaajan sivulle. Jos koira istuu tai jää seisomaan, mutta tulee kuitenkin moitteettomasti ohjaajan luo, vähennetään 5 pistettä.

Istumisliike ja maahanmeno

5. Paikallaolo häiriön alaisena (10 pistettä)

Käskyt: "maahan", "istu"

Ennen kuin toinen koira aloittaa liikkeen 1 suorituksen ohjaaja komentaa perusasennossa olevan koiransa, jonka talutin on irrotettu, tuomarin osoittamalla paikalla maahan. Koiran luo ei saa jättää talutinta tai muuta esinettä. Ohjaaja poistuu vähintään 30 askeleen päähän koalueella ja jää seisomaan rauhallisesti paikalleen selin koiraan. Koiran on maattava rauhallisesti paikallaan niin kauan kuin toinen koira suorittaa liikkeet 1–4. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiran luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin kuluttua ohjaajan saatua tuomarilta merkin koiran tulee "istu"-käskystä nousta nopeasti ja suoraan perusasentoon.

Ohjaajan rauhaton käyttäytyminen ja muut piilotellut avut koiralle, koiran rauhattomuus paikallaolon aikana tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouseminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira seisoo tai istuu, mutta pysyy kuitenkin paikallaan, arvosanaa alennetaan. Jos koira siirtyy pois paikaltaan yli 3 m ennen kuin toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 2 loppuun, liikesuorituksesta annetaan 0 pistettä. Jos koira siirtyy pois paikaltaan sen jälkeen, kun toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 2 loppuun, arvosanaa alennetaan. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan ohjaajan palatessa koiran luo, arvosanaa alennetaan korkeintaan 3 pistettä.

B) Liikenteeseen suhtautuminen

Yleistä

Seuraavia liikkeitä ei saa suorittaa koulutus kentällä vaan sopivalla taajama-alueella. Tuomari määrittää yhdessä vastaavan toimitsijan kanssa, missä paikoissa ja miten liikkeet suoritetaan yleisillä paikoilla (kadut, tiet ja aukiot). Koe ei saa häiritä yleistä liikennettä.

Osan B läpiviemiseen kuluu runsaasti aikaa. Suoritusvaatimuksia ei saa lieventää niin, että jos koiria on runsaasti, ne arvostellaan vain ylimalkaisesti. Osan B liikkeistä ei anneta pisteitä. Kokeen tämän osan läpäisemiseen vaikuttaa koiran liikenteeseen/ihmisiin suhtautumisesta saatava yleisvaikutelma.

Liikkeiden alla olevat kuvaukset ovat ohjeellisia ja tuomari voi mukauttaa liikkeitä paikallisten olosuhteiden mukaan. Tuomarilla on epäselvissä arvostelutapauksissa oikeus suorittaa liikkeet koiralla uudelleen tai muuntaa liikkeiden suoritustapaa.

Kokeen kulku

1. Suhtautuminen henkilöryhmään

Tuomarin merkistä ohjaaja kulkee koira kytkettynä kadun jalankulkuun varatulla osalla. Tuomari seuraa ohjaajaa ja koira sopivalla etäisyydellä.

Koiran tulee seurata ohjaajaa halukkaasti tämän vasemmalla puolella—lapa ohjaajan polven kohdalla—talutin löysänä.

Koiran tulee suhtautua välinpitämättömästi jalankulkijoihin ja ajoneuvoihin.

Tämän liikkeen aikana ohjaajan edestä poikittain koiranohjaajan kulkusuuntaan nähden juoksee henkilö (sovittu henkilö). Koiran tulee suhtautua henkilöön neutraalisti ja välinpitämättömästi.

Tämän jälkeen ohjaaja ja koira kulkevat hajallaan seisovan, vähintään 6 henkilöstä koostuvan ryhmän läpi. Yksi ryhmän henkilöistä puhuttelee ja kättelee ohjaajaa. Koiran tulee ohjaajan komennolla istua tai mennä maahan ohjaajan viereen ja pysyä rauhallisena lyhyen keskustelun ajan.

2. Suhtautuminen polkupyöräilijöihin

Ohjaaja kulkee kytketyn koiran kanssa tietä pitkin, jolloin takaa tuleva pyöräilijä ohittaa ohjaajan antaen samalla äänimerkin pyörän kellolla. Pyöräilijä jatkaa jonkin matkaa eteenpäin, kääntyy ja palaa ohjaajaa ja koira vastaan, antaen jälleen äänimerkin. Ohitus tapahtuu siten, että koira on ohjaajan ja pyöräilijän välissä. Koiran tulee suhtautua pyöräilijään välinpitämättömästi.

3. Suhtautuminen autoihin

Ohjaaja kulkee kytketyn koiran kanssa usean pysäköidyn auton ohi. Ohjaajan ohittaessa autot yksi autoista käynnistetään. Ohjaajan ollessa toisen auton kohdalla sen ovi lyödään kiinni. Ohjaajan ja koiran jatkaessa matkaansa, heidän viereensä pysähtyy auto. Auton ikkuna avataan ja ohjaajalta kysytään jotain tietoa. Koiran tulee tällöin ohjaajan käskystä istua tai mennä maahan. Koiran tulee suhtautua rauhallisesti ja välinpitämättömästi autoihin ja liikenteen meluun.

4. Suhtautuminen lenkkeilijöihin tai rullaluistelijoihin

Ohjaaja kulkee kytketyn koiran kanssa rauhallista tietä pitkin. Vähintään kaksi lenkkeilijää ohittaa ohjaajan ja koiran vauhtiaan muuttamatta. Kun lenkkeilijät ovat poistuneet, kaksi uutta lenkkeilijää tulee ohjaajaa ja koira vastaan ja juoksee näiden ohi vauhtiaan muuttamatta. Koiran ei tarvitse seurata ohjaajaa tiivisti, mutta se ei saa kuitenkaan häiritä takaa ohittavia tai vastaantulevia henkilöitä. Ohjaaja saa kommentaa koiran istumaan tai maahan lenkkeilijöiden kohtaamisen ajaksi. Lenkkeilijöiden sijasta ohjaajan ja koiran voi kumpaankin suuntaan ohittaa yksi tai kaksi rullaluistelijaa.

5. Suhtautuminen muihin koiriin

Koiran tulee suhtautua välinpitämättömästi ohitettavaan ja vastaantulevaan, ohjaajansa kanssa liikkuvaan toiseen koiraan. Ohjaaja saa toistaa "seuraa"-käskyn tai kommentaa koiran kohtaamisen ajaksi istumaan tai maahan.

6. Liikenteen keskelle hetkellisesti yksin kytkettynä jätetyn koiran käyttäytyminen, suhtautuminen eläimiin

Tuomarin merkistä ohjaaja kulkee kytketyn koiran kanssa kohtuullisen vilkkaan kadun jalankulkijoille varatulla osalla. Jonkun matkan kuljettuaan ohjaaja pysähtyy tuomarin merkistä ja kiinnittää koiran taluttimen aitaan, seinärenkaaseen tai vastaavaan.

Ohjaaja poistuu näkyvistä johonkin myymälään tai jonkun muun rakennuksen sisäänkäyntiin. Koira saa seisoa, istua tai maata.

Ohjaajan ollessa poissa joku henkilö (sovittu henkilö) kulkee kytketyn koiran kanssa koetta suorittavan koiran ohi, sivusuunnassa noin 5 askeleen etäisyydellä.

Yksin jätetyn koiran tulee pysyä rauhallisena ohjaajan poissaolon ajan. Se ei saa reagoida ohittavaan koiraan (joka ei saa olla haukkuvaa tyyppiä) aggressiivisesti (voimakas vetäminen hihnassa ja jatkuva haukkuminen). Tuomarin merkistä ohjaaja noutaa koiran.

Huomautus

Kokeesta vastaava tuomari voi päättää, suorittaako jokainen koira kaikki liikkeet peräjälkeen niille varatuilla paikoilla, vai suorittavatko kaikki koirat kullakin paikalla suoritettavat liikkeet, minkä jälkeen kaikki siirtyvät seuraavalle suorituspaikalle.

Tottelevaisuusosuus

Jälkikoe, hakukoe, etsintäkoe ja viestikoe

Yleiset määräykset

1-luokassa ohjaaja ilmoittautuu tuomarille koira kytkettynä ja perusasennossa. Sen jälkeen koiran talutin irrotetaan. 2- ja 3-luokissa ohjaaja ilmoittautuu tuomarille koira vapaana ja perusasennossa.

Tottelevaisuusosassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että kokeessa ei esitetä koiria, jotka vaikuttavat itseluottamuksensa menettäneiltä ja joiden työskentelystä puuttuu iloisuus. Kaikissa liikesuorituksissa koiralta edellytetään iloista työskentelyä sekä tarkkaavaisuutta ohjaajaan päin. Työskentelyn iloisuuden lisäksi on arvostelussa luonnollisesti kiinnitettävä huomiota myös liikkeiden korrektiin suoritukseen.

Jos koiranohjaaja unohtaa jonkun liikesuorituksen kokonaan, tuomarin tulee kehottaa ohjaajaa suorittamaan liike. Tästä ei seuraa pistevähennystä. Jos liikesuorituksesta jää suorittamatta joku liikkeen osa, se vaikuttaa arvossanaan.

Tuomarin on viimeistään tottelevaisuusosan alkaessa tarkastettava, että kaikki koeohjeen edellyttämät välineet ovat asianmukaisia. Välineiden on oltava koeohjeen mukaisia.

Vapaana seuraamisen ja paikallaolon aikana ammuttavat laukaukset ammutaan kaliiberiltaan 6 mm pistoolilla.

Tuomari antaa jokaiseen liikesuoritukseen aloitusluvan. Suorituksen muut osat, kuten käännökset, pysähdykset, käyntinopeuden muutokset jne. ohjaaja tekee ilman tuomarin ohjeita.

Käskysanat on sidottu koeohjeeseen. Käskyt tulee antaa normaalilla puheäänellä ja niiden on oltava lyhyitä, yksisanaisia komentoja. Käskyt voidaan antaa millä tahansa kielellä. Samaa käskysanaa on kuitenkin käytettävä joka kerta samasta toiminnosta. Jos koira ei suorita liikettä tai liikkeen osaa kolmannellakaan käskyllä, kyseinen liike keskeytetään eikä sitä arvostella. Luoksetulossa voidaan käskysanan ”tänne” sijasta käyttää myös koiran nimeä. Koiran nimen sanominen yhdessä käskysanan kanssa katsotaan kaksoiskäskyksi.

Liikkeiden aloitus

Tuomari antaa luvan liikkeiden aloitukseen.

Perusasento

Koirakon tulee ottaa aloitusperusasento, kun toinen koirakko on valmiina perusasennossa paikallaolopaikalla. Kummankin koiran arvostelu alkaa tästä perusasennosta. Jokainen liike alkaa ja päättyy perusasennossa. Ohjaaja seisoo perusasennossa urheilullisen suorana. Haara-asento ei ole sallittu missään liikkeessä.

Perusasennossa, joka eteenpäin liikuttaessa on sallittu vain kerran, koira istuu tiiviisti, suorassa asennossa, rauhallisena ja tarkkaavaisena ohjaajan vieressä vasemmalla puolella oikea lapa ohjaajan polven kohdalla. Perusasennon saa ottaa vain kerran ennen kutakin liikettä. Koiran lyhyt kiittäminen on sallittu vain jokaisen liikkeen jälkeen ja vain perusasennossa. Sen jälkeen ohjaaja voi ottaa uuden perusasennon. Kiittämisen ja uuden liikkeen aloittamisen välillä on pidettävä selvä tauko (noin 3 sekuntia).

Perusasennosta lähdetään nk. valmistelemaan osaan. Ohjaajan tulee liikkua vähintään 10 ja enintään 15 askelta ennen käskyn antamista liikkeen suoritusta varten. Suoritusosien eteen istuminen ja sivulle siirtyminen välissä, samoin kuin istumaan, seisomaan tai makaaman jätetyn koiran luo palatessaan ennen uuden käskyn antamista ohjaajan tulee pitää selkeä väli (noin 3 sek). Koiran luo palatessaan ohjaaja voi joko mennä suoraan koiran viereen tai kiertää koiran takaa. Perusasentoon ja valmistelemaan osaan liittyvät virheet on huomioitava liikkeiden arvostelussa.

Koiran täytyy myös suorituspaikasta seuraavaan siirryttäessä seurata ohjaajaa vapaana. Ohjaajan on pidettävä koira mukanaan myös noutoesinettä hakiessaan. Koiran kiihottaminen ja koiran kanssa leikkiminen on kielletty.

Ohjaajan tulee suorittaa täyskäännökset vasemmalle. Koira voi täyskäännöksessä joko kiertää ohjaajan takaa tai kääntyä ohjaajan edessä, täyskäännös on suoritettava samalla tavalla joka kerta.

Eteen istumisen jälkeen koira voi siirtyä perusasentoon joko ohjaajan takaa kiertäen tai ohjaajan edessä kääntymällä.

Vapaahyppytelineen korkeus on 100 cm ja leveys 150 cm. Vinoeste koostuu kahdesta yläosistaan toisiinsa kiinnitetystä kiipeämisseinästä, joiden leveys on 150 cm ja korkeus 191 cm. Seinät asetetaan maahan sellaiseen kaltevuuteen toisiinsa nähden, että esteen pystysuora korkeus on 180 cm. Esteen pinnan on kauttaaltaan oltava luistamaton. Esteen yläosaan kummallekin puolelle kiinnitetään 3 kappaletta 24/48 mm kiipeämistukea. Kaikilla kokeeseen osallistuvilla koirilla on käytettävä samoja esteitä.

Noutoliikkeissä on käytettävä puisia noutoesineitä. 2-luokan tasamaanouto–1000 g, hyppynouto ja estenouto–650 g. 3-luokan tasamaanouto–2000 g, hyppynouto ja estenouto–650 g. Kaikkien osallistujien on käytettävä järjestäjien noutoesineitä. Noutoesinettä ei missään noutoliikkeessä saa antaa koiran suuhun ennen liikkeen alkua.

Liikeosat

Kaksiosaiset liikkeet, kuten liikkeestä istuminen, liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo, kävelystä seisomaan jääminen ja juoksusta seisomaan jääminen, voidaan osa-arvostelua varten jakaa seuraavasti:

a) Perusasento, valmisteleva osa, suoritus	=	5 pistettä
b) Muu arvosteltava käytös liikkeen lopetukseen asti	=	5 pistettä

Koiraa on jokaisen liikkeen yhteydessä tarkkailtava huolellisesti alkaen perusasennosta ja päättyen liikkeen lopetukseen.

Lisäkäskyt

Jos koira ei suorita liikettä kolmannellakaan käskyllä, kyseinen liike arvostellaan arvosanalla puutteellinen (=0 pistettä). Jos koira suorittaa liikeosan kolmannella käskyllä, kyseinen liike arvostellaan max. korkein puutteellinen. Luoksetulossa voidaan käskysanan ”tänne” sijasta käyttää myös koiran nimeä. Koiran nimen sanominen yhdessä käskysanan kanssa katsotaan kaksoiskäskyksi.

Arvostelu:

1. lisäkäsky:	liikkeen osan arvosana tyydyttävä
2. lisäkäsky:	liikkeen osan arvosana puutteellinen

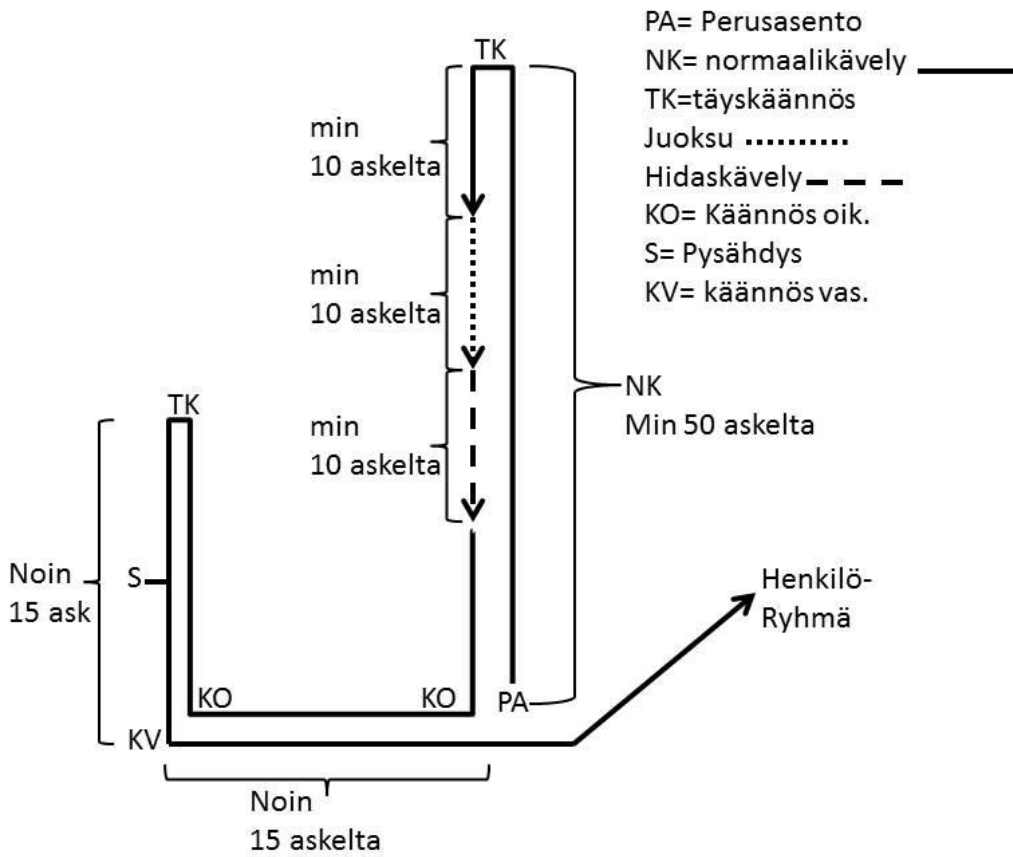
Esim: 5 pisteen liikkeet:

1. lisäkäsky: tyydyttävä, kun kokonaispisteet 5 = -1,5 pistettä.
2. lisäkäsky: puutteellinen, kun kokonaispisteet 5 = -2,5 pistettä

Suoritusosien eteen istuminen ja liikkeen lopetus (sivulle siirtyminen) välissä, samoin kuin istumaan, seisomaan tai makaaman jätetyn koiran luo palatessaan ennen uuden käskyn antamista ohjaajan tulee pitää selkeä väli (noin 3 sek).

Yksittäisliikkeet suorittavan koirakon tulee ottaa aloitusperusasento, kun toinen koirakko on valmiina perusasennossa paikallaolopaikalla.

Seuraamiskaavio

Tottelevaisuusosuus 1-luokka

Liikesuoritus 1:	Seuraaminen vapaana	20 pistettä
Liikesuoritus 2:	Liikkeestä istuminen	10 pistettä
Liikesuoritus 3:	Liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo	10 pistettä
Liikesuoritus 4:	Noutaminen tasamaalta	10 pistettä
Liikesuoritus 5:	Hyppynouto	15 pistettä
Liikesuoritus 6:	Estenouto	15 pistettä
Liikesuoritus 7:	Eteen lähettäminen ja maahanmeno	10 pistettä
Liikesuoritus 8:	Paikallaolo häiriön alaisena	10 pistettä
Yhteensä		100 pistettä

1. Vapaana seuraaminen 20 pistettä

a) Käsky: ”seuraa”

Ohjaaja saa antaa käskyn vain liikkeelle lähdetessä ja käyntinopeutta muutettaessa.

b) Suoritus:

Ohjaaja kulkee kytkettynä seuraavan koiransa kanssa tuomarin luo, ottaa koiran perusasentoon ja esittelee itsensä. Tuomarin annettua luvan ohjaaja siirtyy vapaana seuraavan koiransa kanssa aloituspaikkaan perusasentoon. Liikkeen suoritus aloitetaan tuomarin luvalla. Koiran tulee suorasta perusasennosta käskyllä ”seuraa” seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti ja suorana ohjaajan vasemmalla puolella, lapa koko ajan ohjaajan polven tasolla ja ohjaajan pysähtyessä ilman käskyä istua nopeasti ja suorassa asennossa. Liikesuorituksen aluksi ohjaaja ja koira kulkevat pysähtymättä 50 askelta suoraan eteenpäin, tekevät täyskäännöksen ja jatkavat takaisin päin 10–15 askelta, minkä jälkeen ohjaaja siirtyy ensin juoksuun ja sitten hitaaseen käyntiin (kumpaakin vähintään 10 askelta). Siirtymisen juoksusta hitaaseen käyntiin tulee tapahtua ilman väliaskeleita. Eri käyntinopeuksien tulee selvästi erota toisistaan. Ohjaajan tulee suorittaa normaalilla kävelyvauhdilla kaksi käännöstä oikealle ja yksi vasemmalle sekä kaksi täyskäännöstä ja yksi pysähdys toisen täyskäännöksen jälkeen.

Ohjaajan on suoritettava täyskäännös vasemmalle (180° paikallaan kääntyen, suoritustapaan on kiinnitettävä huomiota). Täyskäännöksen suorituksessa on kaksi vaihtoehtoa:

- Koira kääntyy oikealle ja kiertää ohjaajan takaa.
- Koira kääntyy paikallaan 180° vasemmalle.

Koiran on koko kokeen ajan suoritettava täyskäännös samalla tavalla.

Ohjaajan on vähintään kerran normaalilla kävelyvauhdilla liikkuessaan pysähdyttävä kaavion mukaisesti toisen täyskäännöksen jälkeen. Koiran tulee koko ajan pysyä ohjaajan vasemmalla puolella lapa ohjaajan polven kohdalla; se ei saa edistää, jättää tai irtaantua ohjaajasta sivusuunnassa. Ohjaajan tulee tehdä täyskäännökset vasemmalle.

Ohjaajan ja koiran kulkiessa ensimmäistä suoraa ammutaan kaksi laukausta (kaliiberi 6 mm) 5 sekunnin välein vähintään 15 askeleen etäisyydellä koirasta. Koiran tulee suhtautua laukauksiin välinpitämättömästi. Jos koira on laukausarka, sen suoritus hylätään ja se menettää kaikki siihen mennessä saamansa pisteet. Liikesuorituksen lopussa ohjaaja ja koira kulkevat tuomarin ohjeiden mukaan vähintään 4 henkilöstä koostuvaan liikkuvaan ryhmään. Ohjaajan ja koiran tulee ryhmässä kiertää yhden henkilön ympäri oikealta ja yhden henkilön ympäri vasemmalta sekä pysähtyä ryhmässä vähintään kerran. Tuomari voi määrätä ohjaajan ja koiran uudelleen ryhmään. Tuomarin merkistä ohjaaja ja koira poistuvat ryhmästä ja ottavat perusasennon. Tämä loppuperusasento on seuraavan liikkeen aloitusperusasento.

c) Arvostelu:

Edistäminen, sivuttaispoikkeamat, jättäminen, hidas tai viivyttelevä istuminen, lisäkäsky, vartaloavut, tarkkaamattomuus kaikilla käyntinopeuksilla ja käännöksissä ja/tai koiran paineistuneisuus alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

2. Liikkeestä istuminen

10 pistettä

a) *Käskyt: "seuraa", "istu"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. Koiran tulee valmisteleavassa osuudessa seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti, nopeasti ja keskittyneenä. Koiran tulee koko ajan pysyä suorassa asennossa ohjaajan vasemman polven kohdalla. 10–15 askeleen jälkeen koiran tulee käskyllä "istu" istua nopeasti ja suoraan kulkusuuntaan nähden ilman, että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on liikkunut vielä 15 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisena ja tarkkaavaisena paikallaan istuvaa koiraa kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Ohjaaja voi joko mennä suoraan koiran viereen tai kiertää koiran takaa.

c) *Arvostelu:*

Virheet perusasennossa ja valmisteleavassa osassa, hidas istuminen, rauhaton ja tarkkaamaton paikallaan istuminen alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira menee maahan tai jää seisomaan istumisen sijaan, vähennetään 5 pistettä. Muut virheet huomioidaan tämän lisäksi.

3. Liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo

10 pistettä

a) *Käskyt: "seuraa", "maahan", "tänne", "sivulle"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. Koiran tulee valmisteleavassa osuudessa seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti, nopeasti ja keskittyneenä. Koiran tulee koko ajan pysyä suorassa asennossa ohjaajan vasemman polven kohdalla. 10–15 askeleen jälkeen koiran tulee käskyllä "maahan" mennä maahan nopeasti ja suoraan kulkusuuntaan nähden ilman, että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen.

Kun ohjaaja on liikkunut vielä 30 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisena ja tarkkaavaisena paikallaan makaavaa koiraa kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen käyttäen käskyä "tänne" tai koiran nimeä. Koiran tulee tulla ohjaajan luokse iloisesti, nopeasti ja suoraan ja istua tiiviisti ja suoraan ohjaajan eteen. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla.

c) *Arvostelu:*

Valmisteleavan osan virheet, hidas maahanmeno, rauhattomuus makuulla olon aikana, hidas tai hidastuva luoksetulo, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira istuu tai jää seisomaan käskyn "maahan" saatuaan, vähennetään 5 pistettä.

4. Noutaminen tasamaalta

10 pistettä

a) *Käskyt: "tuo", "irti", "sivulle"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) noin 10 metrin päähän. Käskyn "tuo" saa antaa vasta, kun noutokapula on maassa paikallaan. Ohjaaja ei saa muuttaa perusasentoaan. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä "tuo" juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa ja tuoda se ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä "irti". Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) *Arvostelu:*

Virheet perusasennossa, hidas kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas takaisin tulo, noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet

eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen. Jos koira ei tuo noutokapulaa, liikesuorituksesta annetaan 0 pistettä.

5. Hyppynouto (100 cm)

15 pistettä

a) *Käskyt: "hyppy", "tuo", "irti", "sivulle"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja siirtyy koiransa kanssa perusasentoon vähintään 5 askeleen päähän esteestä. Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) 100 cm korkean esteen yli. Käskyn "hyppy" saa antaa vasta, kun noutokapula on maassa paikallaan. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä "hyppy" ja "tuo" ("tuo"-käsky on annettava hypyn aikana) hypätä esteen yli siihen koskettamatta, juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa, hypätä takaisin esteen yli siihen koskettamatta ja tuoda kapula ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä "irti". Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) *Arvostelu:*

Virheet perusasennossa, hidas ja voimaton hyppy (arvioiva) ja kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas ja voimaton paluuhyppy (arvioiva), noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira hipaisee estettä, vähennetään korkeintaan 1 piste hyppyä kohti ja ponnistuksesta 2 pistettä.

Pistejakautuma hyppynoudossa:

Menohyppy	Nouto	Paluuhyppy
5 pistettä	5 pistettä	5 pistettä

Liikkeen osa-arvostelu on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että koira suorittaa vähintään yhden hypyn ja nouto-osan liikkeen kolmesta osasta (menohyppy–nouto–paluuhyppy).

Hypyt ja nouto moitteettomia = 15 pistettä

Meno- tai paluuhyppy jää suorittamatta, nouto moitteeton = 10 pistettä

Meno- ja paluuhyppy moitteettomia, nouto jää suorittamatta = 0 pistettä

Jos ohjaaja heittää noutokapulan voimakkaasti vinoon tai niin, ettei koira voi nähdä sitä, ohjaajalla on oikeus tuomarilta luvan pyydettyään tai tuomarin kehotuksesta uusia heitto ilman pistemenetystä. Koiran tulee odottaa paikallaan istuen. Jos koira seuraa ohjaajaa esteen ympäri, liike arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira nousee perusasennosta, mutta pysyy kuitenkin esteen edessä, seurauksena on yhden arvosanan lasku.

Ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen. Jos este kaatuu menohypyssä, on liike suoritettava uudelleen. Uusinnassa menohyppy arvostellaan arvosanalla "alapuutteellinen" (-4 pistettä). Jos koira ei luovuta noutokapulaa kolmannellakaan käskyllä, koiran suoritus hylätään, koska osaa B ei voida enää jatkaa.

6. Estenouto (180 cm)

15 pistettä

a) *Käskyt: "hyppy", "tuo", "irti", "sivulle"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja siirtyy koiransa kanssa perusasentoon vähintään 5 askeleen päähän vinoesteestä. Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) esteen yli. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä "hyppy" ja "tuo" ("tuo"-käsky on annettava hypyn aikana) kiivetä esteen yli, juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa, kiivetä nopeasti takaisin esteen yli ja tuoda kapula ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan

asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä ”irti”. Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä ”sivulle” koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) Arvostelu:

Virheet perusasennossa, hidas ja voimaton hyppy ja kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas ja voimaton paluuhyppy, noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Pistejakautuma estenoudossa:

Menohyppy	Nouto	Paluuhyppy
5 pistettä	5 pistettä	5 pistettä

Liikkeen osa-arvostelu on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että koira suorittaa vähintään yhden hypyn ja nouto-osan liikkeen kolmesta osasta (menohyppy–nouto–paluuhyppy).

Hypyt ja nouto moitteettomia = 15 pistettä

Meno- tai paluuhyppy jää suorittamatta, nouto moitteeton = 10 pistettä

Meno- ja paluuhyppy moitteettomia, nouto jää suorittamatta = 0 pistettä

Jos ohjaaja heittää noutokapulan voimakkaasti vinoon tai niin, ettei koira voi nähdä sitä, ohjaajalla on oikeus tuomarilta luvan pyydettyään tai tuomarin kehotuksesta uusia heitto ilman pistemenetystä. Koiran tulee odottaa paikallaan istuen. Jos koira seuraa ohjaajaa esteen ympäri, liike arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira nousee perusasennosta, mutta pysyy kuitenkin esteen edessä, seurauksena on yhden arvosanan lasku.

Ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen. Jos koira ei luovuta noutokapulaa kolmannellakaan käskyllä, koiran suoritus hylätään, koska osaa B ei voida enää jatkaa.

7. Eteenlähetyks ja maahanmeno

10 pistettä

a) Käskyt: ”eteen”, ”maahan”, ”istu”

b) Suoritus:

Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa osoitettuun suuntaan. 10–15 askeleen jälkeen ohjaaja antaa koiralle samalla käsivartensa yhdellä liikkeellä ylös nostaen käskyn ”eteen” ja pysähtyy itse. Koiran tulee edetä osoitettuun suuntaan määrätietoisesti, suoralinjaisesti ja nopeassa liikelajissa vähintään 30 askelta. Tuomarin merkistä ohjaaja antaa käskyn ”maahan”, jolloin koiran tulee mennä nopeasti maahan. Ohjaaja saa pitää kättään ylösnostettuna niin kauan, kun koira on mennyt maahan. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin jälkeen koiran tulee tuomarin merkistä käskyllä ”istu” nousta nopeasti istumaan suoraan perusasentoon.

c) Arvostelu:

Valmisteleavan osan virheet, ohjaajan jatkaminen kulkuaan koiran mukana, liian hidas eteenmeno, voimakas sivupoikkeama, liian lyhyt eteenmenomatka, hidasteleva tai ennakoiva maahanmeno, rauhaton makuulla olo tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouseminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Arvostelussa on huomioitava myös mahdolliset lisäavut esim. käskyjen ”eteen” ja ”maahan” yhteydessä.

Kun koira on irtaantunut riittävälle etäisyydelle, tuomari antaa merkin ”maahan”-käskyn antamiseen. Jos koiraa ei saada pysähtymään, liike arvostellaan 0 pisteellä.

Yksi lisäkäskey maahanmenoon -1,5 pistettä

Toinen lisäkäskey maahanmenoon -2,5 pistettä

Koira pysähtyy, mutta ei mene maahan toisella lisäkäskeyllä -3,5

Myös muut virheet on huomioitava. Jos koira lähtee pois maahanmenopaikalta tai palaa ohjaajan luo, arvostellaan kokonaisliike 0 pisteellä.

8. Paikallaolo häiriön alaisena

10 pistettä

a) *Käskyt: "maahan", "istu"*

b) *Suoritus:*

Ennen toisen koiran suoritusosan B aloittamista ohjaaja kääntää koiransa suorasta perusasennosta maahan tuomarin osoittamaan paikkaan käskyllä "maahan". Koiran viereen ei saa jättää talutinta tai mitään muuta esinettä. Sen jälkeen ohjaaja siirtyy taakseen katsomatta koealueella vähintään 30 askeleen päähän koirasta ja jää rauhallisesti seisomaan koiran näkyviin selkä koiraan päin. Koiran tulee maata rauhallisesti paikallaan ilman ohjaajan vaikutusta niin kauan, että toinen koira suorittaa liikesuoritukset 1–6. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiran luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin jälkeen koiran tulee tuomarin merkistä käskyllä "istu" nousta nopeasti istumaan suoraan perusasentoon.

c) *Arvostelu:*

Ohjaajan rauhaton käyttäytyminen ja muut piilotellut avut koiralle, koiran rauhattomuus paikallaolon aikana tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouseminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira seisoo tai istuu, mutta pysyy kuitenkin paikallaan, arvosanaa alennetaan. Jos koira siirtyy pois paikaltaan yli 3 m ennen kuin toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 3 loppuun, liikesuoritus arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira siirtyy pois paikaltaan sen jälkeen, kun toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 3 loppuun, arvosanaa alennetaan. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan ohjaajan palatessa koiran luo, arvosanaa alennetaan korkeintaan 3 pistettä.

Tottelevaisuusosuus 2-luokka

Liikesuoritus 1:	Seuraaminen vapaana	10 pistettä
Liikesuoritus 2:	Liikkeestä istuminen	10 pistettä
Liikesuoritus 3:	Liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo	10 pistettä
Liikesuoritus 4:	Kävelystä seisomaan jääminen	10 pistettä
Liikesuoritus 5:	Noutaminen tasamaalta	10 pistettä
Liikesuoritus 6:	Hyppynouto	15 pistettä
Liikesuoritus 7:	Estenouto	15 pistettä
Liikesuoritus 8:	Eteen lähettäminen ja maahanmeno	10 pistettä
Liikesuoritus 9:	Paikallaolo häiriön alaisena	10 pistettä
Yhteensä		100 pistettä

1. Vapaana seuraaminen 10 pistettä

a) Käsky: "seuraa"

Ohjaaja saa antaa käskyn vain liikkeelle lähdetessä ja käyntinopeutta muutettaessa.

b) Suoritus:

Ohjaaja kulkee vapaana seuraavan koiransa kanssa tuomarin luo, ottaa koiran perusasentoon ja esittelee itsensä. Koiran tulee suorasta perusasennosta käskyllä "seuraa" seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti ja suorana ohjaajan vasemmalla puolella, lapa koko ajan ohjaajan polven tasolla ja ohjaajan pysähtyessä ilman käskyä istua nopeasti ja suorassa asennossa. Liikesuorituksen aluksi ohjaaja ja koira kulkevat pysähtymättä 50 askelta suoraan eteenpäin, tekevät täyskäännöksen ja jatkavat takaisin päin 10–15 askelta, minkä jälkeen ohjaaja siirtyy ensin juoksuun ja sitten hitaaseen käyntiin (kumpaakin vähintään 10 askelta).

Siirtymisen juoksusta hitaaseen käyntiin tulee tapahtua ilman väliaskeleita. Eri käyntinopeuksien tulee selvästi erota toisistaan. Ohjaajan tulee suorittaa normaalilla kävelyvauhdilla kaksi käännöstä oikealle ja yksi vasemmalle sekä kaksi täyskäännöstä ja yksi pysähdys toisen täyskäännöksen jälkeen. Ohjaajan on suoritettava täyskäännös vasemmalle (180° paikallaan kääntyen, suoritustapaan on kiinnitettävä huomiota).

Täyskäännöksen suorituksessa on kaksi vaihtoehtoa:

- Koira kääntyy oikealle ja kiertää ohjaajan takaa.
- Koira kääntyy paikallaan 180° vasemmalle.

Koiran on koko kokeen ajan suoritettava täyskäännös samalla tavalla.

Ohjaajan on vähintään kerran normaalilla kävelyvauhdilla liikkuessaan pysähdyttävä kaavion mukaisesti toisen täyskäännöksen jälkeen.

Koiran tulee koko ajan pysyä ohjaajan vasemmalla puolella lapa ohjaajan polven kohdalla; se ei saa edistää, jätättää tai irtaantua ohjaajasta sivusuunnassa. Ohjaajan tulee tehdä täyskäännökset vasemmalle.

Ohjaajan ja koiran kulkiessa ensimmäistä suoraa ammutaan kaksi laukausta (kaliiperi 6 mm) 5 sekunnin välein vähintään 15 askeleen etäisyydellä koirasta. Koiran tulee suhtautua laukauksiin välinpitämättömästi. Jos koira on laukausarka, sen suoritus hylätään ja se menettää kaikki siihen mennessä saamansa pisteet. Liikesuorituksen lopussa ohjaaja ja koira kulkevat tuomarin ohjeiden mukaan vähintään 4 henkilöstä koostuvaan liikkuvaan ryhmään. Ohjaajan ja koiran tulee ryhmässä kiertää yhden henkilön ympäri oikealta ja yhden henkilön ympäri vasemmalta sekä pysähtyä ryhmässä vähintään kerran. Tuomari voi määrätä ohjaajan ja koiran uudelleen ryhmään. Ohjaaja ja koira poistuvat ryhmästä ja ottavat perusasennon. Tämä loppuperusasento on seuraavan liikkeen aloitusperusasento.

c) Arvostelu:

Edistäminen, sivuttaispoikkeamat, jätättäminen, hidas tai viivyttelevä istuminen, lisäkäsky, vartaloavut, tarkkaamattomuus kaikilla käyntinopeuksilla ja käännöksissä ja/tai koiran paineistuneisuus alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

2. Liikkeestä istuminen

10 pistettä

a) *Käskyt: "seuraa", "istu"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. Koiran tulee valmisteleavassa osuudessa seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti, nopeasti ja keskittyneenä. Koiran tulee koko ajan pysyä suorassa asennossa ohjaajan vasemman polven kohdalla. 10–15 askeleen jälkeen koiran tulee käskyllä "istu" istua nopeasti ja suoraan kulkusuuntaan nähden ilman, että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on liikkunut vielä 15 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisena ja tarkkaavaisena paikallaan istuvaa koiraa kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Ohjaaja voi joko mennä suoraan koiran viereen tai kiertää koiran takaa.

c) *Arvostelu:*

Virheet perusasennossa ja valmisteleavassa osassa, hidas istuminen, rauhaton ja tarkkaamaton paikallaan istuminen alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira menee maahan tai jää seisomaan istumisen sijaan, vähennetään 5 pistettä. Muut virheet huomioidaan tämän lisäksi.

3. Liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo

10 pistettä

a) *Käskyt: "seuraa", "maahan", "tänne", "sivulle"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. 10–15 askeleen jälkeen koiran tulee käskyllä "maahan" mennä maahan nopeasti ja suoraan kulkusuuntaan nähden ilman, että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on liikkunut vielä 30 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisena ja tarkkaavaisena paikallaan makaavaa koiraa kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen käyttäen käskyä "tänne" tai koiran nimeä. Koiran tulee tulla ohjaajan luokse iloisesti, nopeasti ja suoraan ja istua tiiviisti ja suoraan ohjaajan eteen. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla.

c) *Arvostelu:*

Valmisteleavan osan virheet, hidas maahanmeno, rauhattomuus makuulla olon aikana, hidas tai hidastuva luoksetulo, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira istuu tai jää seisomaan käskyn "maahan" saatuaan, vähennetään 5 pistettä.

4. Kävelystä seisomaan jääminen

10 pistettä

a) *Käskyt: "seuraa", "seiso", "istu"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja lähtee suoraan perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. 10–15 askeleen jälkeen koiran tulee käskyllä "seiso" pysähtyä nopeasti seisomaan suoraan kulkusuuntaan nähden ilman, että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on liikkunut vielä 15 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisesti paikallaan seisovaa koiraa kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin kuluttua ohjaaja antaa tuomarin merkistä koiralle käskyn "istu", jolloin koiran tulee istua nopeasti ja suoraan asentoon.

c) *Arvostelu:*

Valmisteleavan osan virheet, ohjaajan perään kulkeminen pysähtymättä käskyn jälkeen, rauhaton seisominen, tarkkaamattomuus, rauhaton käyttäytyminen ohjaajan palatessa ja hidas istuminen alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira istuu tai menee maahan "seiso"-käskyn jälkeen, vähennetään 5 pistettä.

5. Noutaminen tasamaalta

10 pistettä

a) Käskyt: "tuo", "irti", "sivulle"

b) Suoritus:

Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 1000 g) noin 10 metrin päähän. Käskyn "tuo" saa antaa vasta, kun noutokapula on maassa paikallaan. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä "tuo" juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa ja tuoda se ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä "irti".

Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) Arvostelu:

Virheet perusasennossa, hidas kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas takaisin tulo, noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Noutokapulan heittäminen liian lähelle ja ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen. Jos koira ei tuo noutokapulaa, liikesuorituksesta annetaan 0 pistettä.

6. Hyppynouto (100 cm)

15 pistettä

a) Käskyt: "hyppy", "tuo", "irti", "sivulle"

b) Suoritus:

Ohjaaja siirtyy koiransa kanssa perusasentoon vähintään 5 askeleen päähän esteestä. Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) 100 cm korkean esteen yli. Käskyn "hyppy" saa antaa vasta, kun noutokapula on maassa paikallaan. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä "hyppy" ja "tuo" ("tuo"-käsky on annettava hypyn aikana) hypätä esteen yli siihen koskettamatta, juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa, hypätä takaisin esteen yli siihen koskettamatta ja tuoda kapula ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä "irti". Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) Arvostelu:

Virheet perusasennossa, hidas ja voimaton hyppy (arvioiva) ja kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas ja voimaton paluuhyppy (arvioiva), noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira hipaisee estettä, vähennetään korkeintaan 1 piste hyppyä kohti ja ponnistuksesta 2 pistettä.

Pistejakautuma hyppynoudossa:

Menohyppy	Nouto	Paluuhyppy
5 pistettä	5 pistettä	5 pistettä

Liikkeen osa-arvostelu on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että koira suorittaa vähintään yhden hypyn ja nouto-osan liikkeen kolmesta osasta (menohyppy–nouto–paluuhyppy).

Hypyt ja nouto moitteettomia = 15 pistettä

Meno- tai paluuhyppy jää suorittamatta, nouto moitteeton = 10 pistettä

Meno- ja paluuhyppy moitteettomia, nouto jää suorittamatta = 0 pistettä

Jos ohjaaja heittää noutokapulan voimakkaasti vinoon tai niin, ettei koira voi nähdä sitä, ohjaajalla on oikeus tuomarilta luvan pyydettyään tai tuomarin kehotuksesta uusia heitto ilman pistemenetystä. Koiran tulee odottaa paikallaan istuen. Jos koira seuraa ohjaajaa esteen ympäri, liike arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira nousee perusasennosta, mutta pysyy kuitenkin esteen edessä, seurauksena on yhden arvosanan lasku.

Ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen.

Jos este kaatuu menohypyssä, on liike suoritettava uudelleen. Uusinnassa menohyppy arvostellaan arvosanalla "alapuutteellinen" (-4 pistettä). Jos koira ei luovuta noutokapulaa kolmannellakaan käskyllä, koiran suoritus hylätään, koska osaa B ei voida enää jatkaa.

7. Estenouto (180 cm)

15 pistettä

a) Käskyt: "hyppy", "tuo", "irti", "sivulle"

b) Suoritus:

Ohjaaja siirtyy koiransa kanssa perusasentoon vähintään 5 askeleen päähän vinoesteestä. Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) esteen yli. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä "hyppy" ja "tuo" ("tuo"-käsky on annettava hypyn aikana) kiivetä esteen yli, juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa, kiivetä nopeasti takaisin esteen yli ja tuoda kapula ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä "irti". Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) Arvostelu:

Virheet perusasennossa, hidas ja voimaton hyppy ja kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas ja voimaton paluuhyppy, noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Pistejakautuma estenoudossa:

Menohyppy	Nouto	Paluuhyppy
5 pistettä	5 pistettä	5 pistettä

Liikkeen osa-arvostelu on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että koira suorittaa vähintään yhden hypyn ja nouto-osan liikkeen kolmesta osasta (menohyppy–nouto–paluuhyppy).

Hypyt ja nouto moitteettomia = 15 pistettä

Meno- tai paluuhyppy jää suorittamatta, nouto moitteeton = 10 pistettä

Meno- ja paluuhyppy moitteettomia, nouto jää suorittamatta = 0 pistettä

Jos ohjaaja heittää noutokapulan voimakkaasti vinoon tai niin, ettei koira voi nähdä sitä, ohjaajalla on oikeus tuomarilta luvan pyydettyään tai tuomarin kehotuksesta uusia heitto ilman pistemenetystä. Koiran tulee odottaa paikallaan istuen. Jos koira seuraa ohjaajaa esteen ympäri, liike arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira nousee perusasennosta, mutta pysyy kuitenkin esteen edessä, seurauksena on yhden arvosanan lasku.

Ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen. Jos koira ei luovuta noutokapulaa kolmannellakaan käskyllä, koiran suoritus hylätään, koska osaa B ei voida enää jatkaa.

8. Eteenlähetys ja maahanmeno

10 pistettä

a) Käskyt: "eteen", "maahan", "istu"

b) Suoritus:

Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa osoitettuun

suuntaan. 10–15 askeleen jälkeen ohjaaja antaa koiralle samalla käsivartensa yhdellä liikkeellä ylös nostaen käskyn ”eteen” ja pysähtyy itse. Koiran tulee edetä osoitettuun suuntaan määrätietoisesti, suoralinjaisesti ja nopeassa liikelajissa vähintään 30 askelta.

Tuomarin merkistä ohjaaja antaa käskyn ”maahan”, jolloin koiran tulee mennä nopeasti maahan. Ohjaaja saa pitää kättään ylösnostettuna niin kauan, kun koira on mennyt maahan. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin jälkeen koiran tulee tuomarin merkistä käskyllä ”istu” nousta nopeasti istumaan suoraan perusasentoon.

c) Arvostelu:

Valmistelevan osan virheet, ohjaajan jatkaminen kulkuaan koiran mukana, liian hidaskäsky eteenmeno, voimakas sivupoikkeama, liian lyhyt eteenmenomatka, hidasteleva tai ennakoiva maahanmeno, rauhaton makuulla olo tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouseminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Arvostelussa on huomioitava myös mahdolliset lisäavut esim. käskyjen ”eteen” ja ”maahan” yhteydessä.

Kun koira on irtaantunut riittävälle etäisyydelle, tuomari antaa merkin ”maahan”-käskyn antamiseen. Jos koira ei saada pysähtymään, liike arvostellaan 0 pisteellä.

Yksi lisäkäskey maahanmenoon -1,5 pistettä

Toinen lisäkäskey maahanmenoon -2,5

Koira pysähtyy, mutta ei mene maahan toisella lisäkäskeyllä -3,5

Myös muut virheet on huomioitava. Jos koira lähtee pois maahanmenopaikalta tai palaa ohjaajan luo, arvostellaan kokonaisliike 0 pisteellä.

9. Paikallaolo häiriön alaisena

10 pistettä

a) Käskyt: ”maahan”, ”istu”

b) Suoritus:

Ennen toisen koiran suoritusosan B aloittamista ohjaaja käskee koiransa suorasta perusasennosta maahan tuomarin osoittamaan paikkaan käskyllä ”maahan”. Koiran viereen ei saa jättää talutinta tai mitään muuta esinettä. Sen jälkeen ohjaaja siirtyy taakseen katsomatta koalueella vähintään 30 askeleen päähän koirasta ja jää rauhallisesti seisomaan koiran näkyviin selkä koiraan päin. Koiran tulee maata rauhallisesti paikallaan ilman ohjaajan vaikutusta niin kauan, että toinen koira suorittaa liikesuoritukset 1–7. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiran luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin jälkeen koiran tulee tuomarin merkistä käskyllä ”istu” nousta nopeasti istumaan suoraan perusasentoon.

c) Arvostelu:

Ohjaajan rauhaton käyttäytyminen ja muut piilotellut avut koiralle, koiran rauhattomuus paikallaolon aikana tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouseminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira seisoo tai istuu, mutta pysyy kuitenkin paikallaan, arvosanaa alennetaan. Jos koira siirtyy pois paikaltaan yli 3 m ennen kuin toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 4 loppuun, liikesuoritus arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira siirtyy pois paikaltaan sen jälkeen, kun toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 4 loppuun, arvosanaa alennetaan. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan ohjaajan palatessa koiran luo, arvosanaa alennetaan korkeintaan 3 pistettä.

Tottelevaisuusosuus 3-luokka

Liikesuoritus 1:	Seuraaminen vapaana	10 pistettä
Liikesuoritus 2:	Liikkeestä istuminen	10 pistettä
Liikesuoritus 3:	Liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo	10 pistettä
Liikesuoritus 4:	Juoksusta seisomaan jääminen	10 pistettä
Liikesuoritus 5:	Noutaminen tasamaalta	10 pistettä
Liikesuoritus 6:	Hyppynouto	15 pistettä
Liikesuoritus 7:	Estenouto	15 pistettä
Liikesuoritus 8:	Eteen lähettäminen ja maahanmeno	10 pistettä
Liikesuoritus 9:	Paikallaolo häiriön alaisena	10 pistettä
Yhteensä		100 pistettä

1. Vapaana seuraaminen 10 pistettä

a) Käsky ”seuraa”

Ohjaaja saa antaa käskyn vain liikkeelle lähdetessä ja käyntinopeutta muutettaessa.

b) Suoritus:

Ohjaaja kulkee vapaana seuraavan koiransa kanssa tuomarin luo, ottaa koiran perusasentoon ja esittelee itsensä. Koiran tulee suorasta perusasennosta käskyllä ”seuraa” seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti ja suorana ohjaajan vasemmalla puolella, lapa koko ajan ohjaajan polven tasolla, ja ohjaajan pysähtyessä ilman käskyä istua nopeasti ja suorassa asennossa.

Liikesuorituksen aluksi ohjaaja ja koira kulkevat pysähtymättä 50 askelta suoraan eteenpäin, tekevät täyskäännöksen ja jatkavat takaisin päin 10–15 askelta, minkä jälkeen ohjaaja siirtyy ensin juoksuun ja sitten hitaaseen käyntiin (kumpaakin vähintään 10 askelta). Siirtymisen juoksusta hitaaseen käyntiin tulee tapahtua ilman väliaskeluita. Eri käyntinopeuksien tulee selvästi erota toisistaan. Ohjaajan tulee suorittaa normaalilla kävelyvauhdilla kaksi käännöstä oikealle ja yksi vasemmalle sekä kaksi täyskäännöstä ja yksi pysähdys toisen täyskäännöksen jälkeen. Ohjaajan on suoritettava täyskäännös vasemmalle (180° paikallaan kääntyen, suoritustapaan on kiinnitettävä huomiota). (seuraamiskaavion mukaisesti).

Täyskäännöksen suorituksessa on kaksi vaihtoehtoa:

- Koira kääntyy oikealle ja kiertää ohjaajan takaa.
- Koira kääntyy paikallaan 180° vasemmalle.

Koiran on koko kokeen ajan suoritettava täyskäännös samalla tavalla.

Ohjaajan on vähintään kerran normaalilla kävelyvauhdilla liikkuessaan pysähdyttävä kaavion mukaisesti toisen täyskäännöksen jälkeen. Koiran tulee koko ajan pysyä ohjaajan vasemmalla puolella lapa ohjaajan polven kohdalla; se ei saa edistää, jätättää tai irtaantua ohjaajasta sivusuunnassa. Ohjaajan tulee tehdä täyskäännökset vasemmalle. Ohjaajan on vähintään kerran normaalilla kävelyvauhdilla liikkuessaan pysähdyttävä.

Ohjaajan ja koiran kulkiessa ensimmäistä suoraa ammutaan kaksi laukausta (kaliiperi 6 mm) 5 sekunnin välein vähintään 15 askeleen etäisyydellä koirasta. Koiran tulee suhtautua laukauksiin välinpitämättömästi. Jos koira on laukausarka, sen suoritus hylätään ja se menettää kaikki siihen mennessä saamansa pisteet. Liikesuorituksen lopussa ohjaaja ja koira kulkevat tuomarin ohjeiden mukaan vähintään 4 henkilöstä koostuvaan liikkuvaan ryhmään. Ohjaajan ja koiran tulee ryhmässä kiertää yhden henkilön ympäri oikealta ja yhden henkilön ympäri vasemmalta sekä pysähtyä ryhmässä vähintään kerran. Tuomari voi määrätä ohjaajan ja koiran uudelleen ryhmään. Ohjaaja ja koira poistuvat ryhmästä ja ottavat perusasennon. Tämä loppuperusasento on seuraavan liikkeen aloitusperusasento.

c) *Arvostelu (koskee kaikkia liikenopeuksia):* Edistäminen, sivuttaispoikkeamat, jätättäminen, hidas tai viivyttelevä istuminen, lisäkäskyt, vartaloavut, tarkkaamattomuus kaikilla käyntinopeuksilla ja käännöksissä ja/tai koiran paineistuneisuus alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

2. Liikkeestä istuminen 10 pistettä

a) Käskyt: ”seuraa”, ”istu”

b) *Suoritus:*

Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. Koiran tulee valmisteleavassa osuudessa seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti, nopeasti ja keskittyneenä. Koiran tulee koko ajan pysyä suorassa asennossa ohjaajan vasemman polven kohdalla. 10–15 askeleen jälkeen koiran tulee käskyllä "istu" istua nopeasti ja suoraan kulkusuuntaan nähden ilman, että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on liikkunut vielä 15 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisena ja tarkkaavaisena paikallaan istuvaa koiraa kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Ohjaaja voi joko mennä suoraan koiran viereen tai kiertää koiran takaa.

c) *Arvostelu:*

Virheet perusasennossa ja valmisteleavassa osassa, hidas istuminen, rauhaton ja tarkkaamaton paikallaan istuminen alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira menee maahan tai jää seisomaan istumisen sijaan, vähennetään 5 pistettä. Muut virheet huomioidaan tämän lisäksi.

3. Liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo

10 pistettä

a) *Käskyt: "seuraa", "maahan", "tänne", "sivulle"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. Edettyään 10–15 askelta kävelynopeudella, ohjaaja siirtyy juoksuun ja juoksee edelleen 10–15 askelta. Tämän jälkeen koiran tulee käskyllä "maahan" mennä maahan nopeasti ja suoraan kulkusuuntaan nähden ilman, että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on liikkunut vielä 30 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisena ja tarkkaavaisena paikallaan makaavaa koiraa kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen käyttäen käskyä "tänne" tai koiran nimeä. Koiran tulee tulla ohjaajan luokse iloisesti, nopeasti ja suoraan ja istua tiiviisti ja suoraan ohjaajan eteen. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla.

c) *Arvostelu:*

Valmisteleavan osan virheet, hidas maahanmeno, rauhattomuus makuulla olon aikana, hidas tai hidastuva luoksetulo, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira istuu tai jää seisomaan käskyn "maahan" saatuaan, vähennetään 5 pistettä.

4. Juoksusta seisomaan jääminen

10 pistettä

a) *Käskyt: "seuraa", "seiso", "tänne", "sivulle"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja lähtee suoraan perusasennosta juosten vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. 10–15 juoksuaskeleen jälkeen koiran tulee käskyllä "seiso" pysähtyä nopeasti seisomaan suoraan kulkusuuntaan nähden ilman, että ohjaaja keskeyttää juoksuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on juossut vielä 30 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisesti paikallaan seisovaa koiraa kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen käyttäen käskyä "tänne" tai koiran nimeä. Koiran tulee tulla ohjaajan luokse iloisesti, nopeasti ja suoraan ja istua tiiviisti ja suoraan ohjaajan eteen. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla.

c) *Arvostelu:*

Valmisteleavan osan virheet, ohjaajan perään kulkeminen pysähtymättä käskyn jälkeen, rauhaton seisominen, tarkkaamattomuus, ohjaajan perään kulkeminen pysähtymisen jälkeen, hidas tai hidastuva luoksetulo, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira istuu tai menee maahan "seiso"-käskyn jälkeen, vähennetään 5 pistettä.

5. Noutaminen tasamaalta

10 pistettä

a) *Käskyt: "tuo", "irti", "sivulle"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 2000 g) noin 10 metrin päähän. Käskyn "tuo" saa antaa vasta, kun noutokapula on maassa paikallaan. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä "tuo" juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa ja tuoda se ohjaajalle nopeasti ja suoraan.

Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä "irti".

Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) Arvostelu:

Virheet perusasennossa, hidas kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas takaisin tulo, noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Noutokapulan heittäminen liian lähelle ja ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen. Jos koira ei tuo noutokapulaa, liikesuorituksesta annetaan 0 pistettä.

6. Hyppynouto (100 cm)

15 pistettä

a) Käskyt: "hyppy", "tuo", "irti", "sivulle"

b) Suoritus:

Ohjaaja siirtyy koiransa kanssa perusasentoon vähintään 5 askeleen päähän esteestä. Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) 100 cm korkean esteen yli. Käskyn "hyppy" saa antaa vasta, kun noutokapula on maassa paikallaan. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä "hyppy" ja "tuo" ("tuo"-käsky on annettava hypyn aikana) hypätä esteen yli siihen koskettamatta, juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa, hypätä takaisin esteen yli siihen koskettamatta ja tuoda kapula ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä "irti".

Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) Arvostelu:

Virheet perusasennossa, hidas ja voimaton hyppy (arvioiva) ja kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas ja voimaton paluuhyppy (arvioiva), noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira hipaisee estettä, vähennetään korkeintaan 1 piste hypyä kohti ja ponnistuksesta 2 pistettä.

Pistejakautuma hyppynoudossa:

Menohyppy	Nouto	Paluuhyppy
5 pistettä	5 pistettä	5 pistettä

Liikkeen osa-arvostelu on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että koira suorittaa vähintään yhden hypyn ja nouto-osan liikkeen kolmesta osasta (menohyppy–nouto–paluuhyppy).

Hypyt ja nouto moitteettomia = 15 pistettä

Meno- tai paluuhyppy jää suorittamatta, nouto moitteeton = 10 pistettä

Meno- ja paluuhyppy moitteettomia, nouto jää suorittamatta = 0 pistettä

Jos ohjaaja heittää noutokapulan voimakkaasti vinoon tai niin, ettei koira voi nähdä sitä, ohjaajalla on oikeus tuomarilta luvan pyydettyään tai tuomarin kehotuksesta uusia heitto ilman pistemenetystä. Koiran tulee odottaa paikallaan istuen. Jos koira seuraa ohjaajaa esteen ympäri, liike arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira nousee perusasennosta, mutta pysyy kuitenkin esteen edessä, seurauksena on yhden arvosanan lasku.

Ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen.

Jos este kaatuu menohypyssä, on liike suoritettava uudelleen. Uusinnassa menohyppy arvostellaan arvosanalla "alapuutteellinen" (-4 pistettä). Jos koira ei luovuta noutokapulaa kolmannellakaan käskyllä, koiran suoritus hylätään, koska osaa B ei voida enää jatkaa.

7. Estenouto (180 cm)

15 pistettä

a) Käskyt: "hyppy", "tuo", "irti", "sivulle"

b) Suoritus:

Ohjaaja siirtyy koiransa kanssa perusasentoon vähintään 5 askeleen päähän vinoesteestä. Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) esteen yli. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä "hyppy" ja "tuo" ("tuo"-käsky on annettava hypyn aikana) kiivetä esteen yli, juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa, kiivetä nopeasti takaisin esteen yli ja tuoda kapula ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä "irti". Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) Arvostelu:

Virheet perusasennossa, hidas ja voimaton hyppy ja kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas ja voimaton paluuhyppy, noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Pistejakautuma estenoudossa:

Menohyppy	Nouto	Paluuhyppy
5 pistettä	5 pistettä	5 pistettä

Liikkeen osa-arvostelu on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että koira suorittaa vähintään yhden hypyn ja nouto-osan liikkeen kolmesta osasta (menohyppy–nouto–paluuhyppy).

Hypyt ja nouto moitteettomia = 15 pistettä

Meno- tai paluuhyppy jää suorittamatta, nouto moitteeton = 10 pistettä

Meno- ja paluuhyppy moitteettomia, nouto jää suorittamatta = 0 pistettä

Jos ohjaaja heittää noutokapulan voimakkaasti vinoon tai niin, ettei koira voi nähdä sitä, ohjaajalla on oikeus tuomarilta luvan pyydettyään tai tuomarin kehotuksesta uusia heitto ilman pistemenetystä. Koiran tulee odottaa paikallaan istuen. Jos koira seuraa ohjaajaa esteen ympäri, liike arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira nousee perusasennosta, mutta pysyy kuitenkin esteen edessä, seurauksena on yhden arvosanan lasku.

Ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen.

Jos koira ei luovuta noutokapulaa kolmannellakaan käskyllä, koiran suoritus hylätään, koska osaa B ei voida enää jatkaa.

8. Eteenlähetys ja maahanmeno

10 pistettä

a) Käskyt: "eteen", "maahan", "istu"

b) Suoritus:

Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa osoitettuun suuntaan. 10–15 askeleen jälkeen ohjaaja antaa koiralle samalla käsivartensa yhdellä liikkeellä ylös nostaen käskyn "eteen" ja pysähtyy itse. Koiran tulee edetä osoitettuun suuntaan määrätietoisesti, suoralinjaisesti ja nopeassa liikelajissa vähintään 30 askelta. Tuomarin merkistä ohjaaja antaa käskyn "maahan", jolloin koiran tulee mennä nopeasti maahan. Ohjaaja saa pitää kättään ylösnostettuna niin kauan, kun koira on mennyt

maahan. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin jälkeen koiran tulee tuomarin merkistä käskyllä "istu" nousta nopeasti istumaan suoraan perusasentoon.

c) Arvostelu:

Valmisteleavan osan virheet, ohjaajan jatkaminen kulkuaan koiran mukana, liian hidaskäsky eteenmeno, voimakas sivupoikkeama, liian lyhyt eteenmenomatka, hidasteleva tai ennakoiva maahanmeno, rauhaton makuulla olo tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouseminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Kun koira on irtaantunut riittäväälle etäisyydelle, tuomari antaa merkin "maahan"-käskyn antamiseen. Jos koira ei saada pysähtymään, liike arvostellaan 0 pisteellä.

Yksi lisäkäskey maahanmenoon - 1,5 pistettä

Toinen lisäkäskey maahanmenoon -2,5

Koira pysähtyy, mutta ei mene maahan toisella lisäkäskeyllä -3,5

Myös muut virheet on huomioitava. Jos koira lähtee pois maahanmenopaikalta tai palaa ohjaajan luo, arvostellaan kokonaisliike 0 pisteellä.

9. Paikallaolo häiriön alaisena

10 pistettä

a) Käskyt: "maahan", "istu"

b) Suoritus:

Ennen toisen koiran suoritusosan B aloittamista ohjaaja käskee koiransa suorasta perusasennosta maahan tuomarin osoittamaan paikkaan käskyllä "maahan". Koiran viereen ei saa jättää talutinta tai mitään muuta esinettä. Sen jälkeen ohjaaja siirtyy taakseen katsomatta koealueella vähintään 30 askeleen päähän koirasta ja asettuu koiralta näkymättömiin. Koiran tulee maata rauhallisesti paikallaan ilman ohjaajan vaikutusta niin kauan, että toinen koira suorittaa liikesuoritukset 1–7. Jos koira siirtyy pois paikaltaan yli 3 m ennen kuin toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 5 loppuun, liikesuoritus arvostellaan 0 pisteellä. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiran luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin jälkeen koiran tulee tuomarin merkistä käskyllä "istu" nousta nopeasti istumaan suoraan perusasentoon.

c) Arvostelu:

Ohjaajan rauhaton käyttäytyminen ja muut piilotellut avut koiralle, koiran rauhattomuus paikallaolon aikana tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouseminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira seisoo tai istuu, mutta pysyy kuitenkin paikallaan, arvosanaa alennetaan. Jos koira siirtyy pois paikaltaan sen jälkeen, kun toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 5 loppuun, arvosanaa alennetaan. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan ohjaajan palatessa koiran luo, arvosanaa alennetaan korkeintaan 3 pistettä.

Palveluskoirakokeiden arvosteluohjeet

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 10.3.1999, 16.11.2011, 8.6.2017

Suomen Kennelliitto ry:n hallituksen hyväksymä 15.6.1999, 16.12.2011, 17.8.2017

Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2018

Yleistä

Arvosteluohjeen tarkoituksena on auttaa tuomaria arvostelutehtävässä sekä yhtenäistää Suomen Palveluskoiraliitto ry:n tuomareiden noudattamaa arvostelulinjaa. Arvosteluohjeissa kaikkien koemuotojen arvosteluperusteissa käytetään samoja lähtökohtia, näin tuomarin on helpompi jäsenellä arvostelunsa, vaikka omaisikin useamman lajin arvosteluoikeuden.

Koe muodostuu erilaisista osista, joita ovat

- koesuoritus = koko koe
- osasuoritus = yksi osa kokeesta (esim. tottelevaisuus)
- liikesuoritus = yksi osa osasuorituksesta (esim. liikkeestä istuminen)
- suorituksen osa = yksi osa liikesuorituksesta (esim. valmisteleva osuus)

Tuomarin asema

Tuomarin tehtävä on vaativa ja Suomessa käytössä olevista runsaista koemuodoista johtuen myös vaikeasti jäseneltävä. Tuomarilla tulee olla tehtävässä vaadittavaa auktoriteettia, jonka hän saavuttaa vain ehdottomalla oikeamielisyydellä, puolueettomuudella ja palveluskoirakoesääntöjen sekä koe- ja arvosteluohjeiden tuntemuksella.

Tuomarin tulee antaa kaikista suorituksista suullinen arvostelu, jossa kerrotaan suorituksen olennaisimmat tapahtumat sekä saavutettu arvosana. Koiranohjaaja kuuntelee arvostelua osoitetulla paikalla. Tuomarin tulee kaikissa arvosteluissaan ja lausunnoissaan olla asiallinen sekä muistaa positiivisen arvostelun antama hyvä vaikutus. Arvostelu on koiran ja ohjaajan vahvuuksien julkituomista, unohtamatta kuitenkaan heidän tekemiään virheitä. Tuomarin täytyy arvostelua antaessaan ottaa huomioon myös arvostelua kuunteleva yleisö, niin että myös he kuulevat arvostelun. Tuomarin tulee myös omalta osaltaan vaikuttaa siihen, että yleisö ei missään vaiheessa pääse haittaamaan koesuorituksia.

Tuomarin tulee kaikissa arvostelutilanteissa ratkaista suoritusten jälkeen, onko suoritus hyväksytty vai hylätty. Tottelevaisuusosassa hyväksytyyn suoritukseen raja on 70 % eli arvosanana tyydyttävä, maasto-osassa 75 %. Tuomarin ratkaistua tämän hän antaa koiran suoritukseen arvosanan ja pistemäärän. Kokeissa ei hyväksytä videointia arvosteluvälineeksi eikä oikaisuvaatimusten perusteeksi.

Osallistujan asema

Kokeeseen osallistujalla on oikeus tasapuoliseen ja oikeudenmukaiseen arvosteluun. Osallistujalla on myös oikeus ohjeiden mukaiseen valitusmenettelyyn silloin kun hän kokee, että hänen suorituksiaan on arvosteltu sääntöjen tai koeohjeiden vastaisesti.

Osallistujan on kaikissa tilanteissa noudatettava kokeesta vastaavan tuomarin sekä arvostelevalle tuomarin antamia ohjeita ja käskyjä, samoin kuin myös kokeiden järjestäjän antamia yleisohjeita kokeiden läpiviemiseksi. Osallistujan käytöksen tulee olla asiallista sekä vilpittömää, poikkeamat tästä johtavat arvosteluun negatiivisesti ja pahimmillaan joko suoritusten keskeyttämiseen tai hylkäämiseen.

Koiranohjaajan tehtävä on osoittaa tuomarille koiran sen hetkinen koulutuksen taso parhaalla mahdollisella tavalla.

Kokeen valmistelu ja kulku

Kokeen valmistelu ja kulku tapahtuvat Suomen Palveluskoiraliitto ry:n palveluskoirakokeiden sääntöjen ja koeohjeiden sekä Suomen Kennelliitto ry:n koirakokeita koskevien yleisohjeiden mukaan.

Kokeen järjestävällä yhdistyksellä on velvollisuus ilmoittaa kokeen tuomareille kokeen pitopaikka sekä alkamisaika hyvissä ajoin ennen koetta, viimeistään ilmoittautumisajan päätyttyä. Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti, esimerkiksi sähköpostilla, ja siinä on hyvä tuoda esiin myös tarpeelliset kokeeseen liittyvät yksityiskohdat.

Huonojen olosuhteiden vallitessa tai puutteellisten järjestelyjen vuoksi tuomarilla on oikeus ja velvollisuus esittää kokeesta vastaavalle tuomarille kokeen keskeytystä.

Jos koe joudutaan peruuttamaan tai keskeyttämään, on huomioitava mitä koesäännöt ja -ohjeet sanovat.

Ennen kokeen aloittamista on tuomarın varmistuttava siitä, että hänelle on varattu kaikki kokeessa tarvittavat asiakirjat. Koetta ei voida järjestää, jos asiakirjoja puuttuu eikä niitä voida kohtuullisessa ajassa hankkia. Ratkaisun kokeen peruuttamisesta tekee kokeesta vastaava tuomari yhdessä kokeesta vastaavan toimitsijan kanssa.

Kokeesta vastaavan toimitsijan täytyy olla tuomariston käytettävissä kokeen ajan.

Tuomarın oikeus ja velvollisuus on keskeyttää koesuoritus harkintansa mukaan, jos koira on sairastunut, loukkaantunut tai on muuten kykenemätön tai osaamaton selviytymään koevaatimuksista. Myös ohjaajalla on oikeus keskeyttää koesuoritus tästä tuomarille ilmoittamalla.

Aina ennen osuuden aloittamista tuomarın on tarkistettava kaikki siinä käytettävät välineet, jotta ne täyttävät koeohjeen vaatimukset. Metallinen ketjukaulain ei saa olla kireällä. Jos tuomari huomaa ohjaajan käyttämien välineiden olevan sääntöjen ja koeohjeiden vastaisia, koesuoritus hylätään. Kokeesta vastaavan tuomarın on tehtävä asiasta ilmoitus Suomen Palveluskoiraliitto ry:lle jatkotoimenpiteitä varten.

Ohjaajan on kaikissa lajeissa ja luokissa pidettävä talutin mukanaan. Talutin on joko olkapäällä niin, että vapaana roikkuva osa on koiran vastakkaisella puolella, tai talutin on taskussa.

Ennen koiran ensimmäistä koeosuutta on sen luoksepäästävyys tarkistettava. Luoksepäästävyystarkastuksen jälkeen, ennen koesuorituksen aloittamista, on pidettävä lyhyt tauko. Tuomari saa yhtenä päivänä arvostella korkeintaan 36 osasuoritusta (viite kansainvälinen koeohje 2012). Jotta koe voidaan järjestää, siihen tulee osallistua vähintään 2 koira.

Kukin koelaji jakautuu kahteen osasuoritukseen (tottelevaisuus ja maasto-osa). Tuomarın sallitun päivittäisen arvostelumäärän määräyksessä haku- ja etsintäkokeen katsotaan kuitenkin vastaavan kolmea osasuoritusta.

Kokeiden rajoittaminen

Kokeesta vastaavan tuomarın tulee valvoa, että kokeen anomuksessa mahdollisesti määritettyjä osallistumisrajoituksia noudatetaan. Palveluskoirakokeisiin osallistuvien koirien määrää voidaan rajoittaa seuraavasti:

- Rajoitettu osallistujamäärä joko koko kokeeseen tai luokkaan.
- Rajoitus tottelevaisuuden perusteella, jolloin vähintään 10 parhaan on päästävä maastoon.
- Rajoitus osasuoritusten mukaan, jolloin kokeessa arvostellaan enintään ennalta määrätty määrä osasuorituksia.
- Rajoitus rodun mukaan. Tällöin on kyseessä rodun mestaruus- ja karsintakokeet, joita myönnetään enintään 1 karsinta- ja 1 rodun mestaruuskoe/vuosi/laji/luokka.
- Etusija järjestävän yhdistyksen jäsenillä. Yhdistys saa järjestää enintään 2 näin rajattua koetta/koekausi.

Lajilyhenteet

Lajilyhenteinä koemuodoista käytetään: käyttäytymiskoe PAKK, jälkikoe PAJÄ, hakukoe PAHA, viestikoe PAVI, etsintäkoe PAEK, opastuskoe PAOP, valjakkohiihto PAVH.

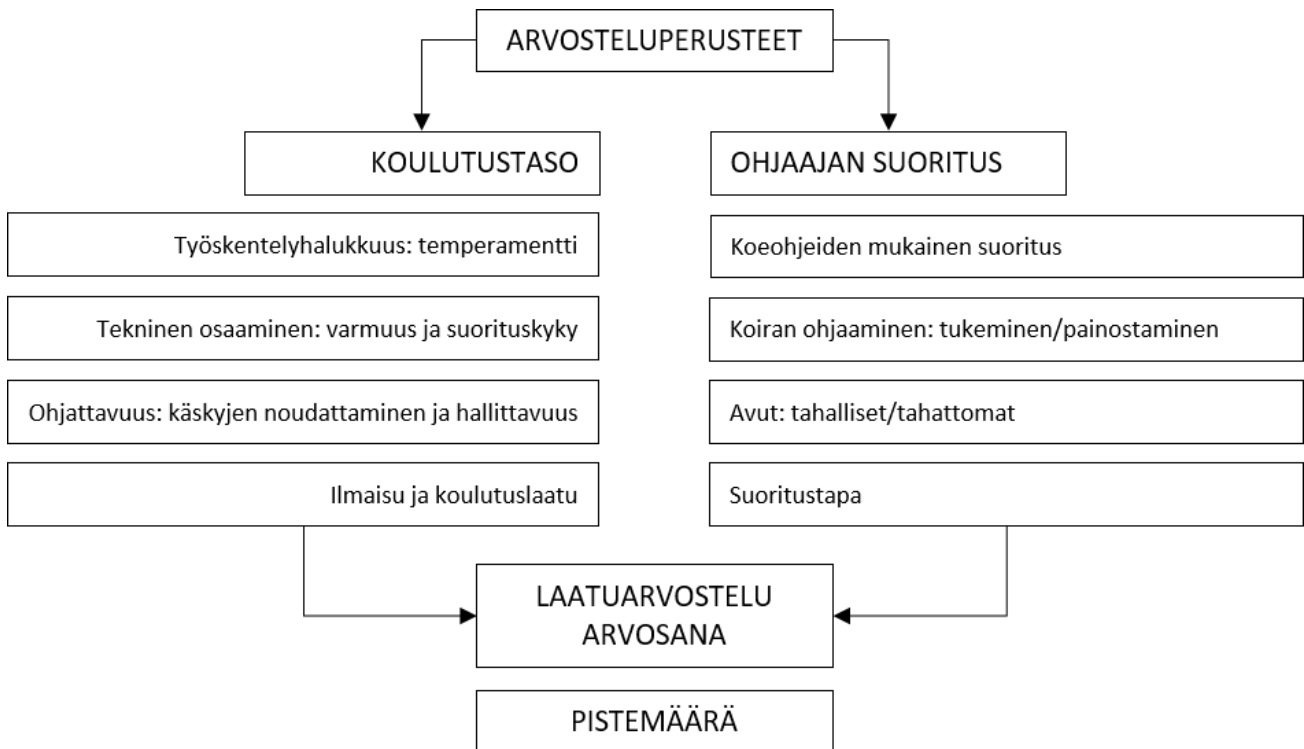
Arvostelu

Kaikissa koemuodoissa on arvosteluperusteiden lähtökohtana kaksi perusasiaa: koiran koulutustason arvostelu sekä ohjaajan suorituksen arvostelu. Nämä pääkohdat jakautuvat koemuodosta riippuen usein alakohtiin, joista sitten kokonaisuudessaan muodostuu suorituksen laatuarvostelu sekä pistemäärä. On kuitenkin muistettava, että kaikessa arvostelussa tulee löytää suorituksen olennaisimmat tekijät eli varsinainen suoritus, jolla arvostelussa on pääpaino. Suoritukseen liittyy usein myös suorituksen osia, kuten tottelevaisuusosassa valmistelevat ja loppuosuudet, joiden painoarvo arvostelussa ei ole varsinaisen suorituksen luokkaa. Liikesuorituksen kokonaisarvostelun kannalta on tärkeää huomioida jokainen suorituksen osa ja vasta liikesuorituksen jälkeen suorittaa arvostelu lomakkeelle.

Kaikissa suorituksissa tulee tuomarın tunnistaa ja huomioida koiran työskentelyhalukkuus, tekninen osaaminen ja ohjattavuus.

Arvosteluperusteet

Seuraavaa kaaviota käytetään yleisperiaatteena kaikkeen arvosteluun, näin tuomarilla on ”yleisrunko” arvostelulle. Myöhemmin jokaisen lajin kohdalla tullaan arvosteluperusteet vielä yksilöimään tarkemmin ja lajin erikoispiirteet huomioon ottaen.

Arvosana ja sitä vastaava prosenttiosuus kokonaispistemäärästä

- Erinomainen 96–100 %
- Erittäin hyvä 90–95 %
- Hyvä 80–89 %
- Tyydyttävä 70–79 %
- Puutteellinen 0–69 %

Miten saadaan koiran koesuoritusta vastaava arvostelu

1. Tunnetaan suoritusvaatimukset
2. Tarkkaillaan huolellisesti jokaisessa vaiheessa ohjaajaa ja koira
3. Todetaan koulutuslaatu ja arvostellaan osoitettu työskentely
4. Eritellään tehty liikesuoritus ja kirjataan arvostelulomakkeelle suorituksen jälkeen
5. Arvioidaan suorituksen kokonaisuus ja määritetään sitä vastaava arvosana ja pistemäärä
6. Arvostelu tapahtuu arvosanoin annettuna laatuarvosteluna ja annetun pistemäärän on oltava suhteessa siihen. Pistein annettu arvostelu muuttuu virhearvioinniksi, joka johtaa väärään lopputulokseen
7. Esitetyn osasuorituksen arvostelun on vastattava annettua arvosanaa. Lisäksi tuomari saa mahdollisuuden tuoda positiivisesti esiin toivottuja työskentelytapuuksia ja erityisiä etuja.

Liikesuorituksesta annetaan korkein arvosana vain silloin, kun kaikki suorituksen osat tehdään koevaatimusten mukaan.

Koesuorituksen arvosteleminen

Yleistä

Ohjaajan on noudatettava kaikkia tuomarilta saamia ohjeita. Tuomari antaa luvan suorituksen aloittamiseen. Suorituksen aloittaminen ilman tuomarin lupaa johtaa arvosanan alentamiseen. Ohjaaja saa henkilö- ja esine-etsinnöissä käyttää koiran ohjaamiseen käskyjen ja käsimerkkien lisäksi pilliä ja viheltämistä.

Arvosteluperusteet

Koesuorituksissa koiralta toivotaan

- työskentelyhalukkuutta
- tehokasta suoritusta
- teknistä osaamista
- ohjattavuutta
- hermojen hallintaa
- koeohjeiden mukaista suoritustapaa
- koiran ja ohjaajan välistä yhteistyötä

Ilmoittautuminen

Suorituksen alussa ohjaaja ilmoittautuu tuomarille suoritusvalmiin koiran kanssa, ilmoittaen oman nimensä ja koiransa nimen. Ilmoittautumisen yhteydessä mahdollisesti tapahtuvat huolimattomuudet tai puutteet eivät saa alentaa arvosanaa eivätkä vaikuttaa tulevaan arvosteluun.

Maasto-osissa koira tuodaan ilmoittautumiseen suoritusvalmiina. Koiran saa pitää kytkettynä suoritukseen lähettämiseen asti, mutta sen on kuitenkin oltava ohjaajan hallinnassa.

Varsinainen koesuoritus

Suoritus aloitetaan aina vasta tuomarin luvalla. Koiran työskentelyn tulee olla itsenäistä, määrätietoista, keskittynyttä ja iloista. Tuomarin on kuitenkin tehtävä ero

- rauhallisen ja varman
- iloisen ja halukkaan
- levottoman ja hermostuneen
- alistetun ja haluttoman koiran välillä.

Koiran työskentelyllä on oleellinen merkitys suoritusta arvosteltaessa, siitä pitää ilmetä

- työskentelyhalukkuus
- tekninen osaaminen
- käskyjen totteleminen ja ohjattavuus
- koiran ja ohjaajan välinen yhteistyö

Käskyjen totteleminen ja ohjattavuus

Koiran on reagoitava heti ohjaajan antamiin käskyihin ja/tai merkkeihin ja toteltava niitä halukkaasti ja iloisesti. Viivytely käskyjen toteutumisessa alentaa arvosanaa. Vakavampi virhe on, jos koira jättää käskyt kokonaan huomioimatta. Jos ohjaaja joutuu ”hämäämään” koira saadakseen sen aloittamaan suorituksen, on tämä vakava virhe. Arvosana voi tässä tapauksessa olla korkeintaan puutteellinen. Fyysisten apujen antaminen on suorituksen aikana kielletty ja johtaa huomautuksen jälkeen suorituksen keskeytykseen.

Arvosteluperusteita ovat:

- koira tottelee käskyjä ja/tai merkkejä heti, halukkaasti ja iloisesti
- koira tottelee käskyjä ja/tai merkkejä viivytellen ja haluttomasti
- koira tarvitsee korostettuja käskyjä ja/tai merkkejä
- koira ei tottele annettuja käskyjä ja/tai merkkejä
- koiralle annetaan fyysinen apu

Suorituksen läpivieminen ja työskentelyvalmius

Osasuorituksessa päätarkoitus on varsinaisen tehtävän (etsinnän, jäljenetsimisen jne.) tekeminen, jossa olennaisinta on hajuaistin käyttö sekä ohjauksen alla tapahtuva hallittu liikkuminen.

Suoritusnopeus ei ole yksinään arvosteluperuste, vaan tuomarin tulee huomioida koiran temperamentti ja fyysiset ominaisuudet, samoin kuin suorituksen ilmentämä määrätietoisuus, keskittyminen sekä ohjaajan mahdollisen jännittämisen vaikutus koiraan.

Koiran suorituksesta tulee ilmetä suoritushalukkuus, työskentelykestävyys ja -voima. Koiran suorituksen ollessa hidasteleva ja epävarma seuraa siitä arvosanan alennus. Jos koiran työskentely muuttuu haluttomaksi niin, että se ei suorita enää tehtävää, eikä ohjaaja pysty sitä omalla toiminnallaan parantamaan, suoritus keskeytetään.

Arvosteluperusteita ovat

- koira työskentelee halukkaasti, määrätietoisesti ja varmasti

- koiran täytyisi työskennellä määrätietoisemmin ja varmemmin
- koiran suoritus on haluton ja epävarma
- koira ei suorita tehtävää

Ohjaajan toiminta

Ohjaajan tulee toimia koeohjeiden ja tuomarin antamien määräysten mukaan sekä yhteistyössä koiran kanssa ja koira tukien. Ohjaajan painostaessa koira liikaa, jatkuvin käskyin ja merkein, seuraa siitä arvosanan alennus. Jos ohjaaja ei pysty "lukemaan" koiraansa, eikä koira näin ollen pysty parhaaseen mahdolliseen suoritukseen, seuraa siitä arvosanan alennus ja arvosana voi olla enintään hyvä. Vakavampi virhe on, jos ohjaaja painostaa koiraansa virheelliseen suoritukseen. Tällöin arvosana voi olla korkeintaan tyydyttävä. Ohjaajan tulee maastosuorituksissa osaltaan omalla ohjauksellaan varmistaa työskentelyn tehokkuus ja ohjaajan toiminta huomioidaan tältä osin myös työskentelyn arvosanassa.

Jos ohjaaja toimii vastoin koeohjeita ja tuomarin määräyksiä, seuraa siitä suorituksen keskeytys.

Arvosteluperusteita tähän ovat

- ohjaajan ja koiran yhteistyö on moitteetonta
- ohjaajan ja koiran yhteistyössä on puutteita
- ohjaaja painostaa koira
- ohjaaja ei pysty tulkitsemaan koiraansa
- ohjaaja painostaa koira väärään suoritukseen
- ohjaaja varmistaa omalla ohjauksellaan työskentelyn tehokkuuden
- ohjaaja ei omalla ohjauksellaan varmista työskentelyn tehokkuutta
- ohjaaja noudattaa koeohjeita ja tuomarin määräyksiä
- ohjaaja toimii vastoin koeohjeita ja tuomarin määräyksiä

Hylkäys, keskeytys, kokeesta sulkeminen

Koiran suorituksen hylkäämiseen johtavia syitä ovat koiran aggressiivisuus (ihmisiä tai toisia koiria kohtaan), arkuus, paukkuarkuus sekä ohjaajan epäurheilijamainen käytös. Koira hylätään myös siinä tapauksessa, että se karkaa ohjaajaltaan jossakin kokeen vaiheessa, eikä ohjaajan kolmannenkaan käskyn jälkeen (käskyt annetaan paikallaan seisten tuomarin ohjeiden mukaan) palaa ohjaajan luokse. Sivulliset eivät saa vaikuttaa koiran käyttäytymiseen. Tottelevaisuusosassa koira hylätään, jos se ei irrota noutoesineestä kolmannellakaan käskyllä, koska tottelevaisuusosaa ei voida enää jatkaa.

Hylätty koira menettää kaikki siihen mennessä kokeessa saavuttamansa pisteet eikä se saa jatkaa koetta muissa osasuorituksissa. Hylkääminen (ja hylkäämisen syy) merkitään kokeen pöytäkirjaan ja koiran kilpailukirjaan.

Koiran suorituksen keskeyttämiseen johtavia syitä ovat koiran yleinen osaamattomuus kokeen jossain vaiheessa, sekä koe- ja laji-ohjeissa erikseen mainitut tilanteet (esim. kaksi virheilmaisua henkilöhaussa).

Koira, jonka suoritus on keskeytetty, saa pitää kaikki siihen mennessä kokeessa saavuttamansa pisteet ja se saa jatkaa kokeen muissa osasuorituksissa (maastossa myös muissa suoritusosissa, esim. esine-etsintä). Poikkeuksena on tilanne, jossa tuomari keskeyttää koiran suorituksen koiran loukkaantumisen tai sairauden vuoksi. Tällöin koira saa pitää siihen mennessä saavuttamansa pisteet, mutta se ei saa jatkaa kokeen muissa osasuorituksissa. Keskeytys (ja keskeytyksen syy) merkitään kokeen pöytäkirjaan ja koiran kilpailukirjaan.

Ohjaaja voi myös halutessaan itse keskeyttää koiran suorituksen kokeen jossain osasuorituksessa ilmoittamalla asiasta tuomarille. Koira säilyttää kaikki siihen mennessä kokeessa saavuttamansa pisteet ja se voi edelleen jatkaa koetta muissa osasuorituksissa (lukuun ottamatta koiran loukkaantumisesta tai sairastumisesta johtuvia keskeytyksiä). Kokeen pöytäkirjaan ja koiran kilpailukirjaan tehdään merkintä "ohjaaja luopui".

Koira suljetaan pois kokeesta, jos käy ilmi, että se ei täytä kokeen osallistumisvaatimuksia. Esimerkkinä vanhentuneet rokotukset tai rokotustodistuksen puuttuminen, ja tunnistusmerkinnän puuttuminen. Kokeen pöytäkirjaan ja koiran kilpailukirjaan tehdään merkintä "suljettu kokeesta".

Ongelmatilanteita

Tuomari ja myös ohjaaja saattavat joutua kokeen aikana erilaisten odottamattomien ongelmien eteen. Tällaiset tilanteet on hoidettava mahdollisimman nopeasti ja osallistujan edut huomioiden. Jos tilanne on sellainen, että koira tai ohjaaja eivät ole niiden aiheuttajia, ei niiden vaikutus saa alentaa arvosanaa. Jos taas tilanne on koiran tai ohjaajan aiheuttama, tästä saattaa seurata arvosanan alennus.

Tottelevaisuuden liikesuoritusten arvostelutekniikka

Kaksiosaiset liikkeet voidaan osa-arvostelua varten jakaa seuraavasti:

- Perusasento, valmisteleva osa, suoritus (käskyn noudattaminen) = 5 pistettä
- Muu arvosteltava käytös liikkeen lopetukseen asti = 5 pistettä

Esimerkki maahanmeno ja luoksetulo

Osa 1: perusasento 10 %; valmisteleva osa 20 %; käskyn noudattaminen 70 %

Osa 2: luoksetulo 75 %; eteen istuminen 15 %; perusasento 10 %

Telinenoudoissa nouto-osan (5 pistettä) arvostelu voidaan jakaa seuraavasti:

perusasento 10 %; noutosuoritus 65 %; eteen istuminen 15 %; perusasento 10 %

Arvostelun antaminen

Arvosanoihin tapahtuvassa arvostelussa on syytä käyttää terminologiaa, joka kuvaa tapahtumaa. Näin arvostelun kuuntelijoilla on mahdollisuus muodostaa kuva koiran ja ohjaajan työskentelystä, suorituspaikan tapahtumista ja tuomarin suhtautumisesta niihin.

Esimerkki 10 pisteen liike:

Arvosana	Suullinen ilmaisu	Huom!
Erinomainen	Suoritti halukkaasti ja iloisesti Pitäisi suorittaa vieläkin halukkaammin ja iloisemmin	On positiivinen ilmaisu Tällainen ilmaisu saattaa olla -0,25 pisteen arvoinen
Erittäin hyvä	Pitäisi suorittaa hieman halukkaammin ja iloisemmin	Tällainen ilmaisu saattaa olla -0,5–1 pisteen arvoinen
Hyvä	Pitäisi suorittaa halukkaammin ja iloisemmin	Tällainen ilmaisu saattaa olla -1–1,5 pisteen arvoinen
Tyydyttävä	Pitäisi suorittaa selvästi halukkaammin ja iloisemmin	Tällainen ilmaisu saattaa olla -2–3 pisteen arvoinen
Puutteellinen	Suorittaa haluttomasti tai suorittaa erittäin haluttomasti Ei suorita	On jo negatiivinen ilmaisu Tällainen ilmaisu saattaa olla -3,5–10 pisteen arvoinen

Kokonaisarvostelu

Kokonaisarvostelussa arvostelu tapahtuu pääosin positiivisesti niin, että esille tuodaan koiran sekä ohjaajan vahvuuksia.

Yleisluonnehdinta

- Työskentelyhalukkuus
- Iloisuus
- Voimakkuus

Tekninen osaaminen

- Täsmällisyys
- Virheettömyys

Ohjattavuus

- Käskyjen noudattaminen

Ohjaajan työskentely

- Ohjaajan täsmällisyys
- Koeohjeiden edellyttämä suoritustapa
- Koiralle annetun koulutuksen laatu

Koiran ja ohjaajan välinen yhteistyö

- Ei huomautettavaa
 - Huomautukset
- Liikesuoritusten arvostelu
Osasuorituksen loppuarvosana ja pisteet

Tuomarin päätettyä liikesuoritusten jälkeen, minkä kokonaisarvosanan ja pisteet hän koiralle antaa, on syytä tarkistaa, että ne tukevat toisiaan. Koska kokonaispisteet ovat aina kokonaisluku, pyöristyksiin vaikuttavat annetut huomautusmerkinnät sekä koiran ja ohjaajan vahvat ja heikot suoritusosuudet. Suullisessa arvostelussa yksittäiset liikesuoritukset arvostellaan laatuarvosteluna.

Ohjaajan koiralle antamien apujen arvostelu tottelevaisuussuorituksessa

Tuomarin on selvítettävä itselleen, onko ohjaajan antama apu annettu tietoisesti vai tiedostamatta ja onko annettu apu koeohjeiden vastainen. Esimerkkejä koeohjeiden vastaisista apukeinoista ovat koiraan koskettaminen liikkeen aikana, viritykset, makupalat ja leikkikalut sekä liika kiittäminen. Siirtymät liikkeen välillä on tehtävä normaalisti kävellen, koira sivulla seuraten; juokseminen, koiran virittäminen ym. on kielletty.

Tuomarin on myös huomioitava arvostelussaan se, kuinka annettu apu vaikutti suoritukseen tai kuinka se vaikuttaa alkavaan suoritukseen (esimerkiksi koiran "viritys"). Tuomarin onkin, jos kysymyksessä on "viritys", hyvä odottaa pieni hetki ennen suorituksen aloituslupaa. Ohjaajan koiralleen antamien apujen arvostelussa on myös syytä kiinnittää seuraaviin seikkoihin huomiota.

Koiralle annettu apu saattaa olla

Tarpeeton tai tehoton	Ei vaikuta koiran suoritukseen.
Tiedostamaton	Vaikuttaa suoritukseen, vaikka koira ei sitä tarvitsisikaan. Esimerkkeinä pään nyökäytys tai nopeuden muutokset käänöksissä.
Tehokas	Vaikuttaa koiran suoritukseen, koira tekee liikkeen paremmin ja tehokkaammin. Esimerkiksi lisäkäskyt, käsimerkit, vartaloapujen käyttö, motivoivat ja jarruttavat liikkeet sekä aikaistetut käskyt, joilla yritetään eliminoida tuleva virhe.
Tarpeellinen	On välttämätön, että koira suorittaa liikkeen. Esimerkiksi koiraan tarttuminen tai ohjaajan esteeseen koskettaminen. Huom! Tällä tavoin avustettu suoritus arvostellaan kuten sitä ei olisi suoritettu lainkaan.
Fyysinen apu	Ensimmäisestä fyysiseksi avuksi katsottavasta koiraan koskettamisesta tuomari huomauttaa ja arvosanaa alennetaan. Toisesta osasuoritus keskeytetään.

Ohjaajan koiralle antamat käskyt

Ohjaajan tulee antaa käskyt selvästi ja kuuluvasti niin, että tuomari saa arvostelulle pohjaa siitä, tekeekö koira suoritukset käskystä vai ennakoiden tai hidastellen. Ohjaaja saa antaa käskyt omalla äidinkielellään.

Lisäkäskyt

Koeohjeen vastaiset lisäkäskyt alentavat suorituksen arvosanaa.

1. lisäkäskey alentaa **suorituksen osan** arvosanan tyydyttävään
2. lisäkäskey alentaa **suorituksen osan** arvosanan puutteelliseen

Jos koira ei suorita liikettä kolmannellakaan käskyllä, kyseinen liike arvostellaan arvosanalla puutteellinen (=0 pistettä).

Maasto-osuuksien arvostelutekniikka

Tuomarin tulee koiran työskentelyä maasto-osuuksilla arvostellessaan huomioida, miten arvostelun perusteina käytetyt työskentelyhalukkuus, tekninen osaaminen ja ohjattavuus ilmenevät eri tavoin riippuen lajin luonteesta ja esimerkiksi siitä, mille maastosuorituksen osille on lajiohjeessa määritetty erikseen pisteet (esimerkiksi jäljellä etsintälinja ja esineet, henkilöhaussa maalimiehet, ilmaiset ja työskentely, viestikokeessa

juoksu ja ohjattavuus ja esine-etsinnässä esineet ja työskentely). Nämä on kuvattu yksityiskohtaisemmin kunkin lajiohjeen kohdalla.

Kokonaisarvostelu

Myös maastosuoritusten kokonaisarvostelussa on tuotava ensisijaisesti esille koiran työskentelyominaisuuksien positiiviset osat. Erityisesti on painotettava lajikohtaisen työskentelyn (vainutyöskentely, viestin juokseminen) kokonaisuutta teknisten yksityiskohtien sijasta. Koiran työskentelyn maasto-osuuksilla tulee olla iloista ja halukasta, määrätietoista ja tehokasta. Sen teknisen osaamisen tulee varmistaa lajikohtaisten työskentelyn tavoitteiden toteutuminen. Koiran tulee työskennellä riittävän itsenäisesti, mutta kuitenkin ilmentäen hyvää ohjattavuutta ja yhteistyötä ohjaajan kanssa.

Tuomarin tulee koiran maastotyöskentelyä arvostellessaan huomioida maaston, sääolosuhteiden ja vastaavien ulkoisten tekijöiden vaikutus koiran suoritukseen.

Ohjaajan koiralle antamat käskyt

Ohjaaja saa maasto-osuuksilla käyttää vapaavalintaisia käskyjä eikä käskyjen määrää ole rajoitettu, lukuun ottamatta lajiohjeissa mainittuja tilanteita (esim. viestikokeen lähetys- ja hakukokeen ilmaisutilanteet). Myös koiran hillitty kehuminen ja kannustaminen on sallittu suorituksen aikana. Tuomarin tulee kuitenkin pystyä erottamaan, tarvitseeko koira toistuvaa kannustamista ja virittämistä puutteellisen työskentelyhalukkuuden tai osaamisen vuoksi.

Fyysiset avut koiralle (koiraan koskeminen) on kielletty suoritusten aikana, jos lajikohtaisessa ohjeessa ei ole toisin sanottu (koirasta kiinni pitäminen sallittu esim. hakukokeessa ja esine-etsinnässä ensimmäisessä työskentelyyn lähetyksessä).

Yleisiä ohjeita maasto-osuuksille

Kaikissa maasto-osissa ohjaaja saa käyttää käsimerkkejä samanaikaisesti suullisen käskyn kanssa.

Koira on kaikissa maastosuorituksissa lähetettävä suoritukseen ohjaajan vasemmalta sivulta, ei esimerkiksi ohjaajan jalkojen välistä. Koiran asento lähetyshetkellä on määritetty lajikohtaisesti lajiohjeissa.

Esine-etsintä

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 10.3.1999, 16.11.2011, 8.6.2017
Suomen Kennelliitto ry:n hallituksen hyväksymä 15.6.1999, 15.12.2011, 17.8.2017
Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2018

Esine-etsintä suoritetaan jälki-, haku-, viesti- ja etsintäkokeen kaikissa luokissa.

Yleismääräyksiä esine-etsintään

Esine-etsintäsuorituksen aikana koiralla tulee olla PK-tunnusvaljaat sekä kaulain. Kaulain voi olla mikä tahansa yleisesti myynnissä oleva eläinsuojelumääräykset täyttävä kaulain.

Esine-etsintäalueen tekeminen

Tuomari hyväksyy etsintäalueelle vietävät esineet ja määrää niiden paikat. Esineet ja niiden paikat ovat samat kaikille samaa aluetta käyttäville koirille. Esineinä ei saa käyttää sellaisia esineitä, joihin haju tarttuu huonosti tai jotka rikkoutuessaan saattavat vahingoittaa koira (metalli, lasi, kova muovi), eikä myöskään tottelevaisuusosassa käytettäviä noutoesineitä.

Etsintäalue on sijoitettava sellaiselle paikalle, että tuomarilla ja ohjaajalla on mahdollisuus seurata koiran työskentelyä. Alue on merkittävä niin, että koiranohjaaja pystyy sen hyvin hahmottamaan.

Esine-etsintäalueeksi sopivia maapohjia ovat kaikki luonnolliset maapohjat. Etsintäalue tulee "tallata" järjestäjien toimesta koiran kanssa ennen ensimmäisen koiran suoritusta. Ennen jokaisen koiran suoritusta käydään koskettamassa kaikkia esineitä.

Esine-etsinnän suoritus

Ohjaajalle on annettava mahdollisuus tutustua alueeseen etsintäsivulta ennen suorituksen aloittamista. Tässä yhteydessä tuomari selostaa ohjaajalle alueen rajat ja mahdollisesti muut etsintään tai alueeseen liittyvät asiat. Tämän osan tuomari voi tilanteesta riippuen tehdä joko yksitellen, aina ohjaajan tullessa suoritukseen tai niin, että hän ottaa kaikki luokan ohjaajat kerralla kokoon ja suorittaa selostuksen koko ryhmälle samanaikaisesti.

Tuomari määrää etsintäsivun, jolta ohjaaja ohjaa koiran työskentelyä. Etsintäsivu on sama kaikille samaa aluetta käyttäville koirille. Ohjaaja saa ohjata koiran työskentelyä vapaavalintaisin käskyin ja merkein. Pillin käyttö tai viheltäminen on sallittu.

Ohjaajalla on oikeus käskeä etsintäalueen ulkopuolelle mennyt koira takaisin alueelle.

Koiran on luovutettava esineet ohjaajalleen, luovutusasento on kuitenkin vapaa. Suoritus alkaa ohjaajan aloitettua etsinnän tuomarin luvalla ja päättyy etsimisajan kuluttua umpeen tai ohjaajan luovutettua koeluokan vaatiman määrän löydettyjä esineitä tuomarille. Tuomari määrää yleisön paikan.

Luokka 1, 2 ja 3	
Etsintäalueen koko 50 x 50 metriä	
Etsintäaika 5 minuuttia	
Esineet 4 kpl käyttöesineitä	1-luokassa etsitään 2 esinettä 2-luokassa etsitään 3 esinettä 3-luokassa etsitään 4 esinettä
Koiran tulee 1- ja 2-luokassa löytää vähintään 1 esine ja 3-luokassa vähintään 2 esinettä, jotta esine-etsintäsuoritus voidaan arvostella.	

Esine-etsintä pisteet 30

Luokka 1	Luokka 2	Luokka 3
Työskentely 18 pistettä	Työskentely 18 pistettä	Työskentely 18 pistettä
Löydetty esine á 6 pistettä	Löydetty esine á 4 pistettä	Löydetty esine á 3 pistettä
Yhteensä 12 pistettä	Yhteensä 12 pistettä	Yhteensä 12 pistettä

Arvosteluohje

Esineiden etsiminen

Ohjaaja päättää, miltä kohtaa etsintäsivua hän koiransa etsintätyöskentelyyn lähettää.

Suoritus päättyy, kun kaikki etsittävät esineet ovat löytyneet, etsintäaika päättyy tai kun tuomari tai ohjaaja keskeyttää koiran suorituksen. Koiran työskentelyä ei saa esine-etsinnässä keskeyttää ennen ajan umpeutumista, vaikka se ei löytäisi esineitä, jos se kuitenkin liikkuu ja työskentelee koko ajan.

Osaamattoman koiran (juoksee useita kertoja esineiden yli ym.) suorituksen voi kuitenkin keskeyttää. Ajan täytyttyä (5 min) suoritus loppuu, vaikka koira edelleen työskentelisikin.

Koiran työskentelyyn esine-etsintäalueella vaikuttavat monet asiat, kuten maaston muoto, tuuliolosuhteet sekä ilman lämpötila ja kosteus. Tuomarin tulee ottaa tällaiset seikat huomioon arvostellessaan suoritusta.

Koiran työskentelyhalukkuutta, teknistä osaamista ja ohjattavuutta arvioidaan esine-etsinnässä seuraavien kriteerien perusteella:

- Koira lähtee etsintään halukkaasti ja määrätietoisesti, osoittaen hyvää vainutyöskentelyä ja viettikestävyyttä koko suorituksen ajan.
- Koira etsii koko alueen järjestelmällisesti ja huolellisesti (myös ohjaajan toiminta huomioitava)
- Koira käyttää sopivaa liikkumisnopeutta maaston/tuuliolosuhteiden ym. mukaan
- Koira noudattaa ohjaajan lähetys- ja suuntaohjauksia sekä mahdollisia kutsuja
- Koira reagoi esineiden hajuun ja paikallistaa esineet tehokkaasti
- Koira ottaa esineen varmasti ja tuo sen ohjaajalle halukkaasti ja suorinta tietä
- Koira kantaa esinettä rauhallisesti ja purematta
- Koira luovuttaa esineet ohjaajalle korrektisti

Etsintätyöskentelyyn lähettäminen

Koira lähetetään suoritukseen ohjaajan sivulta, lähettämisasento on vapaa. Ohjaajalla on oikeus olla kyykistyneenä koiran viereen lähettämishetkellä. Ensimmäisessä lähetyksessä hän voi pitää myös koirasta kiinni osoittaessaan koiralle etsimissuuntaa. Käsimerkin antaminen on sallittu samanaikaisesti käskyn kanssa. Ensimmäistä lähetystä lukuun ottamatta lähtökäskyn ja samanaikaisen fyysisen avun antaminen on kuitenkin kielletty.

Lähettämiseen valmistelu ei ole riippuvainen ajasta, mutta lähetyksen viivästyessä tuomarin on tarkkailtava, onko kyseessä koiran liiallinen virittäminen tai painostaminen. Etsintäaika alkaa ohjaajan lähetyksenkäskystä.

Suorituksen läpivieminen ja työskentelyvalmius

Esine-etsinnän päätarkoitus on varsinaisen suorituksen (etsinnän) tekeminen, jossa olennaisinta on hajuaistin käyttö sekä hallittu ja tehokas liikkuminen alueella. Koiran tulee aloittaa etsintä heti käskyn saatuaan ja sen on etsittävä esineitä halukkaasti ja keskittyneesti, liikkuen ohjaajan käskyjen mukaisesti. Mikäli koira selvästi vain juoksee alueella, eikä suorita etsintää, tulee tuomarin harkita, onko koira tehtävänsä osaamaton. Tuomarin tulee keskeyttää suoritus, jos koira ylittää esineet useita kertoja niihin reagoimatta.

Esinetyöskentelyn tasapuolisen arvostelun mahdollistamiseksi esineiden tulee olla kooltaan vähintään 5 x 6 x 2 cm.

Esinetyöskentely

Koiran tulee ottaa löytämänsä esine heti. Tuomarin tulee kuitenkin huomioida arvostelussa sää- ja tuuliolosuhteet. Arvosanaa alennetaan, jos koira ylittää esineen reagoiden siihen, sitä kuitenkaan ottamatta. Arvosana voi tällöin olla korkeintaan tyydyttävä. Tuomarin on oltava erittäin tarkka arvostellessaan koiran reagoimista esineeseen, sillä koiran reagoiminen voi olla hyvin vähäeleistä. Tällöin on seurattava tarkkaan, painostaako ohjaaja koira ylittämään esineen vai ylittääkö koira sen omaehtoisesti.

Arvosteluperusteita ovat

- koira reagoi esineeseen ja ottaa sen heti
- koira reagoi esineeseen, mutta viivyttelee sen ottamisessa
- koira reagoi esineeseen, mutta ei ota sitä

Koiran pitää tuoda löytämänsä esine ohjaajalle heti, suoraan ja nopeasti sekä luovuttaa esine ohjaajalle. Luovutusasento on vapaa. Jos koira ottaa esineen, mutta ei ilman ohjaajan käskyä tuo sitä hänelle, tai jos

esineen tuominen on hyvin hidasta ja epävarmaa, arvosana voi olla korkeintaan tyydyttävä. Innostava kehoitus koiran ottaessa esinettä tai kun se on juuri ottanut esineen, on sallittu. Lisäkäskyt ja kehotukset samoin kuin ohjaajan liikkuminen paikaltaan koiran ollessa tuomassa esinettä aiheuttavat työskentelyn arvosanan alenemisen tai esineen hylkäämisen virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja joutuu toistamaan runsaasti korostettuja käskyjä saadakseen koiran tuomaan esineen, suoritus voidaan keskeyttää koiran osaamattomuuden vuoksi.

Koiran tulee pitää esinettä suussa varmasti, se ei saa pureskella esinettä tai leikkiä sillä. Koiran pureskellessa esinettä tai leikkiessä sillä arvosana on korkeintaan hyvä. Vakavampaa on, jos koira edellisten lisäksi pudottelee esinettä.

Arvosteluperusteita ovat

- koira pitää esinettä varmasti ja rauhallisesti
- koira pureskelee esinettä ja/tai leikkii sillä
- koira pudottelee esinettä

Luovutustilanteissa koiran tulee luovuttaa esine ohjaajalle heti luovutuskäskyn saatuaan.

Jos koira tuo esineen ruudusta, mutta pudottaa sen maahan niin, että ohjaaja saa otettua sen maasta liikkumatta paikaltaan, tai jos ohjaaja menee koiraa vastaan koiran tuodessa esinettä, esine hyväksytään, mutta työskentelyn arvosanaa alennetaan.

Hitaasta esineen irrotuksesta seuraa arvosanan alennus, ja jos luovutus muuttuu ohjaajan ja koiran väliseksi leikiksi tai taisteluksi, arvosanaa alennetaan edelleen. Jos koira ei luovuta esinettä ohjaajalle, nielaisee tai syö sen, suoritus keskeytetään.

Arvosteluperusteita ovat

- koira tuo esineen heti ja halukkaasti
- koira tuo esineen haluttomasti ja epävarmasti
- koira vaatii lisäkäskyjä esineen tuomiseen
- koira ei tuo esinettä
- koira luovuttaa esineen oikein ja välittömästi
- koira viivyttää esineen luovutuksessa, ohjaaja antaa useamman luovutuskäskyn
- koira ei luovuta esinettä

Etsintäajan sisällä löydetty esine hyväksytään, ja koiran annetaan luovuttaa se.

Jos koira ei löydä kaikkia esineitä, sen työskentelyssä (työskentelyhalukkuus, liikkuminen, ohjattavuus) on aivan ilmeisesti puutteita. Lisäksi siltä jää suorittamatta osa vaaditusta työskentelystä (hajuun reagointi, paikantaminen, esineiden nosto, tuominen, luovutus) kokonaan, eikä sitä voida siis arvostella sen osalta. Nämä puutteet alentavat myös työskentelyn arvosanaa varsinaisten esinepisteiden lisäksi.

Koiran on 1- ja 2-luokassa löydettävä vähintään yksi esine ja 3-luokassa vähintään 2 esinettä, jotta sen esine-etsintäsuoritus voidaan arvostella.

Koiran palkkaaminen on kielletty suorituksen aikana. Suorituksen päätyttyä ohjaaja saa tuomarin luvalla palkata koiran lelulla.

Jälkikoe

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 10.03.1999, 16.11.2011, 8.6.2017
Suomen Kennelliitto ry:n hallituksen hyväksymä 15.06.1999, 15.12.2011, 17.8.2017
Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2018

Jälkikoe muodostuu

1. Tottelevaisuusosuudesta
2. Maasto-osuudesta, joka jakaantuu
 - jäljen etsintään
 - jäljen ajamiseen
 - esine-etsintään (ks. sivut 46-48)

Jälkikokeen tarkoitus

Kokeen tarkoituksena on selvittää koiran suorituskyky etsiä ja seurata vieraan henkilön jälkeä vaihtelevissa ja vaativissa maasto-olosuhteissa. Kokeessa selvitetään koiran koulutustaso ja hallittavuus luokkavaatimusten mukaan.

Koeluokat ja osallistumisoikeus

- Luokka 1: osallistumisoikeuden alaikäraja 14 kk.
- Luokka 2: osallistumisoikeuden alaikäraja 16 kk.
- Luokka 3: osallistumisoikeuden alaikäraja 20 kk.

Karenssiaikaa luokanvaihtojen välillä ei ole. Ohjaaja ja koira saavat osallistua saman päivän aikana ainoastaan yhden yhdistyksen/järjestön kokeisiin. Ennen osallistumistaan jälkikokeeseen koiran on suoritettava käyttäytymiskoe (BH) hyväksytysti. Ohjaaja voi osallistua kokeeseen ainoastaan yhdellä koiralla. Kokeeseen ei saa osallistua kiimaisella nartulla.

Koulutustunnus

Koulutustunnuksen saamiseen vaaditaan:

- Tottelevaisuusosuudesta 70 % kokonaispistemäärästä.
- Maasto-osuudesta 75 % kokonaispistemäärästä.

Koulutustunnuksen lyhenteet

- Luokka 1: JK1
- Luokka 2: JK2
- Luokka 3: JK3

Tulosten mennessä tasan ratkaisee maasto-osa paremmuusjärjestyksen. Jos näinkään ei saada järjestystä selville, jaetaan sijoitus.

Yleismääräyksiä kokeeseen

Koetta ei voida järjestää, jos maastossa on lunta siinä määrin, että siellä liikkujan jäljet näkyvät. Jälkiarvonta suoritetaan jäljentekijöiden lähdettyä maastoon. Tuomari valvoo arvontaa. Etukäteen tapahtuva ryhmäarvonta on mahdollista.

Koira työskentelee vähintään 10 metrin mittaisessa valjaisiin tai kiinteään kaulaimeen kiinnitetyssä johdattimessa. Jos koiralla on sekä kaulain että valjaat, jälkiliina on kiinnitettävä valjaisiin. Kaulain voi olla mikä tahansa yleisesti myynnissä oleva eläinsuojelumääräykset täyttävä kaulain. Ohjaaja voi pitää johdattimesta kiinni tai se voi olla vapaana maassa.

Jäljestämisaika sisältää etsintäajan linjalla. Etsintälinjan merkit ovat paikoillaan koko jälkisuorituksen ajan. Jäljen lopussa tulisi olla toimitsija, joka ottaa ohjaajalta esineet vastaan ja merkitsee niiden luovutusajan ylös. Jos tämä ei ole mahdollista, tuomari voi harkintansa mukaan antaa osallistujalle paluuaajan.

Jälkiosuuden toteutus

Yleistä:

Tuomarityön helpottamiseksi jäljestä on annettava tuomarille kaavio, mielellään maastokarttaan piirrettyinä, josta tulee ilmetä jäljen suunta, esineiden sijainti ja jäljen etäisyys muihin jälkiin. Jälkimaastoksi sopivia maapohjia ovat metsä, niitty, pelto – yleensäkin kaikki luonnolliset maapohjat. Jälki saa ylittää vähän

liikennöidyn tien. Ylitys on tehtävä kohtisuoraan tien yli. Jälki ei missään vaiheessa saa kulkea 50 metriä lähempänä jäljen aikaisemmin tehtyä osaa. Jälkien etäisyyden toisistaan tulee olla vähintään 150 m, tämä ei koske vastakkaisia jälkiä esim. tien erottaessa ne toisistaan.

Jälkeen tehdään luokkavaatimusten mukaiset suorat ja kulmat. Jälki tehdään kokonaisuudessaan normaalein askelin. Kaikkia sellaisia maastokohtia, missä tapahtuu jäljen katkeaminen (iso oja, vetinen suo, paljas kallio yms.) on vältettävä. Jos tällaiseen maastokohtaan joudutaan, on jälki tehtävä suoraan, niin että koiralla on mahdollisuus saada vainu uudelleen.

Etsintälinja:

Etsintälinjan on oltava sellaisessa maastossa, että tuomari näkee koiran työskentelyn linjalla. Etsintä aloitetaan tuomarin osoittamasta kohdasta, linjan päästä. Jäljen tulee ylittää etsintälinja siten, että tuomarilla on mahdollisuus arvostella riittävästi koiran työskentelyä etsintälinjalla. Etsintälinjan ja jäljen kulma ei saa olla 45 astetta pienempi.

Kulmat:

Jälkeen tehdään luokkavaatimusten mukainen määrä kulmia. Suorat kulmat ovat n. 90 astetta ja terävät kulmat n. 45 astetta. Jälkien ei tarvitse olla jokaiselle luokan koiralle samanlaisia, mutta niissä on oltava sama määrä suoraa ja kulmia (esimerkiksi peilikuvina). Järjestäjä voi näin käyttää maastoa paremmin hyväkseen.

	Luokka 1	Luokka 2	Luokka 3
Etsintälinja	30 metriä	40 metriä	50 metriä
Etsintäaika linjalla	5 minuuttia	5 minuuttia	5 minuuttia
Jäljen ikä	n. 1 tunti	n. 1½ tuntia	n. 2 tuntia
Jäljen pituus	n. 500 metriä	n. 1000 metriä	n. 1500 metriä
Jäljestämisaika	20 minuuttia	30 minuuttia	40 minuuttia
Suorat kulmat	1–3 kpl	3–5 kpl	4–8 kpl
Terävät kulmat	Ei	1 kpl	2–3 kpl
Esineiden määrä	6 kpl	6 kpl	6 kpl

Jälkikokeen maasto-osuuden pisteet (200) jakautuvat seuraavasti

Luokka 1, 2 ja 3	
Jäljen etsiminen	30 pistettä
Esineet 1–5	20 p/esine = max. 100 p
Esine 6	40 pistettä
Esine-etsintä	30 pistettä, koe- ja arvosteluohje sivuilla 46-48

Esineet:

Esineiden tulee olla kooltaan n. 10 cm pitkiä ja n. 2 cm paksuja kuivasta puunoksasta tehtyjä keppejä. Esineiden on oltava jäljentekijän hallussa vähintään 30 minuuttia ennen jäljentekoa, jotta niihin tarttuu riittävä ominaishaju.

Esineet on laitettava huolellisesti jäljen päälle eikä niitä saa kätkeä. Esineet merkitään ratatunnuksilla ja viimeinen esine myös numerolla 6. Esineitä ei saa laittaa kulmiin eikä niiden välittömään läheisyyteen.

Arvosteluohje, jälkikoe

Jäljen etsiminen

Koiran työskentelyhalukkuutta, teknistä osaamista ja ohjattavuutta arvioidaan jäljen etsintälinjalla seuraavien kriteerien perusteella:

- Koira lähtee etsintälinjalle ohjaajan osoittamaan suuntaan, halukkaasti, mutta ryntäämättä.
- Koira etenee etsintälinjalla mahdollisimman suoraan, määrätietoisesti ja keskittyneesti.
- Koira reagoi jälkeen heti sen kohdatessaan ja määrittää oikean suunnan huolellisesti.
- Koira noudattaa ohjaajan mahdollisia lisäohjauksia viivyttämättä (esim. suunnan kääntö takajäljeltä).
- Koira lähtee jäljen löydettyään seuraamaan sitä halukkaasti ja määrätietoisesti.
- Ohjaaja säilyttää oikean etäisyyden koiraan.

Koiran työskentely etsintälinjalla

Suoritus aloitetaan tuomarin luvalla, tuomarin osoittamasta kohdasta, linjan päästä. Suoritus alkaa, kun koira aloittaa etsimisen ja päättyy koiran ja ohjaajan poistuttua linjalta hyväksytysti, tai kun etsintäaika on kulunut umpeen. Jos koira ei löydä jälkeä sallitussa ajassa, jäljen etsiminen keskeytetään eikä koira voi suorittaa jäljen ajamista.

Ohjaaja saa ohjata koira käsimerkein ja/tai kehotuksien sen etsiessä jälkeä. Ohjaaja voi tarvittaessa ottaa koiran takaisin vierelleen ja lähettää sen uudelleen etsintään, mutta tämä alentaa arvosanaa. Uusintalähetyksille ei ole määritetty maksimimäärää, mutta tuomarin on arvioitava, onko koira tehtävää osaamaton, jolloin sen suoritus voidaan keskeyttää.

Koiran on lähdettävä etsimään jälkeä heti käskyn saatuaan ohjattuun suuntaan, halukkaasti ja olosuhteisiin nähden sopivalla vauhdilla. Jos koira etsii jälkeä haluttomasti ja epävarmasti tai viivyttelää, seuraa siitä arvosanan alennus. Jos koira ei etsi tai löydä jälkeä määritetyn ajan kuluessa, suoritus keskeytetään eikä koira voi suorittaa jäljen ajamista. Jos ohjaaja antaa koiralle fyysisen avun, seuraa siitä huomautuksen jälkeä suorituksen keskeytys.

Koiran liian suuri poikkeama etsintälinjalta alentaa arvosanaa. Jos ohjaaja ei heti käske koira takaisin linjalle, tuomarin tulee kehottaa ohjaajaa palauttamaan koira etsintälinjalle. Jos koira kuitenkin (mahdollisesti ryntäämisen vuoksi) on ehtinyt linjalta poiketessaan lähelle jälkeä, sen tulee antaa nostaa jälki. Tuomarin tulee huomioida maaston rakenne sekä sää- ja tuuliolosuhteet poikkeamaa arvostellessaan.

Tuomarin tulee koiran työskentelyä etsintälinjalla arvostellessaan erityisesti tarkkailla, ettei koira vaikuta tehtävänsä haluttomalta ja painostetulta.

Jos koira löytää linjalta jonkun muun jäljen ja lähtee ajamaan sitä, kutsutaan ohjaaja takaisin linjalle ilmoituksella ”väärä jälki”. Tästä ei seuraa arvosanan alennusta. Tuomarin on tällöin oltava ehdottoman varma siitä, että koira todella ajaa väärää jälkeä.

Tuomarilla täytyy olla kyky nähdä, koska koira ajaa jälkeä ja koska se muista syistä poistuu janalta. Ohjaaja saa poistua linjalta vasta, kun koira on aloittanut jäljestämisen.

Arvosteluperusteita ovat

- koira etsii jäljen halukkaasti ja varmasti
- koiran täytyisi etsiä jälki vielä halukkaammin ja varmemmin
- koira etsii jälkeä haluttomasti ja epävarmasti
- koira viivyttelää jäljen etsimistä ja on epävarma
- koira ei etsi eikä löydä jälkeä
- koira tarvitsee fyysisen avun suoriutuakseen tehtävästä

Koiran ja ohjaajan välinen etäisyys

Ohjaaja saa lähteä liikkeelle vasta sitten, kun johdatin on suorana.

Ohjaaja saa lähteä linjalta vasta sitten, kun koira on jäljestänyt johdattimen mitan.

Hetkellinen koiran lähellä olo ei ole virhe, esimerkiksi koiran palatessa linjaa takaisinpäin tai sen varmistaessa maastoa. Jos ohjaaja menee liian lähelle koira, seuraa siitä arvosanan alennus. Vakavampi virhe on, jos ohjaaja menee koiran lähelle painostaakseen sitä.

Arvosteluperusteita ovat

- ohjaaja pysyy oikealla etäisyydellä
- ohjaajan pitäisi pysyä kauempana koirasta
- ohjaaja on liian lähellä koira
- ohjaaja painostaa koira menemällä lähelle sitä

Jälkeen reagoiminen

Jäljen löytäessään koiran tulee reagoida siihen heti. Tuomarin tulee huomioida arvostelussa sää ja tuuliolosuhteet, sillä esimerkiksi tuuli saattaa siirtää jäljen hajua useita metrejä. Koiran ylittäessä jäljen kuitenkin siihen reagoiden seuraa arvosanan alennus.

Vakavampaa on, jos koira ylittää jäljen reagoimatta siihen. Arvosana voi tällöin olla korkeintaan tyydyttävä. Tuomarin on oltava erittäin tarkka arvostellessaan koiran reagoimista jälkeen, sillä reagoiminen voi olla hyvin

vähäeleistä. Tällöin on seurattava tarkkaan, painostaako ohjaaja koira ylittämään jäljen vai ylittääkö koira sen omaehtoisesti.

Arvosteluperusteita ovat

- koiran reagoi jälkeen heti ja aloittaa jäljestämisen
- koira reagoi jälkeen, mutta ei aloita jäljestämistä, vaan ylittää jäljen
- koira ylittää jäljen reagoimatta siihen

Jäljelle lähteminen

Koiran löytäessä jäljen linjalta sen tulee lähteä ajamaan sitä. Jos koira osoittaa epävarmuutta tai haluttomuutta jäljestämisen aloittamisessa, seuraa siitä arvosanan alennus; arvosana voi olla korkeintaan erittäin hyvä.

Koira saa varmistaa jäljen oikean suunnan arvosanan siitä alentumatta noin 15 m:n matkalla. Jos koira lähtee ajamaan jälkeä väärään suuntaan, ns. takajäljelle, eikä käännä sallitun matkan sisällä, tuomarin on ilmoitettava ohjaajalle koiran ajavan takajälkeä. Tästä seuraa arvosanan alennus; arvosana voi olla enintään hyvä.

Jos koira tai ohjaaja keskeyttää jo aloitetun jäljestämisen n. 15 m:n matkalla ja palaa etsintälinjalle, seuraa arvosanan alennus. Tällöin arvosana voi olla korkeintaan tyydyttävä. Jos koira ei sallitun ajan puitteissa lähde jäljelle, niin se ei voi suorittaa jäljen ajamista; tästä seuraa keskeytys.

Arvosteluperusteita ovat

- koira lähtee jäljestämään halukkaasti ja varmasti
- koira lähtee jäljestämään epävarmasti tai haluttomasti
- koira lähtee jäljestämään, mutta väärään suuntaan
- koira lähtee jäljestämään, mutta keskeyttää sen ja palaa etsintälinjalle
- koira ei lähde jäljestämään

Jäljen ajaminen

Koiran jäljeltä löydetyt esineet määrittävät jäljestämisosuudesta saatavan arvosanan ja pistemäärän. Vain jäljestämisaian ja mahdollisen paluuajan puitteissa luovutetut jälkiesineet mahdollistavat kokeen hyväksymisen. Jos suorituksen ohjeissa annettu enimmäisaika ylittyy, seuraa siitä osasuorituksen keskeytys (yliaika). Tällöin etsintälinjalla saatu arvosana ja pisteet säilyvät, mutta jäljen ajamista ei voida arvostella.

Esineiden tulee olla tunnistettavissa. Voimakkaasti pureskeltua ja näin tunnistuskelvotonta esinettä ei saa hyväksyä. Jäljestämisen päätyttyä ohjaajan on saamiensa ohjeiden mukaan luovutettava koiran löytämät jälkiesineet tuomarille tai tehtävään nimetylle toimitsijalle. Tähän luovutukseen päättyy jäljestämisaian laskeminen.

Jäljen ajaminen alkaa koiran löytäessä jäljen etsintälinjalta ja päättyy, kun jäljestämisaika on päättynyt tai ohjaaja luovuttaa löydetty esineet tuomarille tai tehtävään nimetylle toimitsijalle.

Hakukoe

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 10.3.1999, 16.11.2011, 8.6.2017
Suomen Kennelliitto ry:n hallituksen hyväksymä 15.06.1999, 15.12.2011, 17.8.2017
Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2018

Hakukoe muodostuu

1. Tottelevaisuusosuudesta
2. Maasto-osuudesta, joka jakaantuu
 - henkilöetsintään
 - esine-etsintään (ks. sivut 46-48)

Hakukokeen tarkoitus

Kokeen tarkoituksena on selvittää koiran suorituskyky etsiä ja ilmaista etsintäalueella olevat henkilöt vaihtelevissa ja vaativissa maasto-olosuhteissa. Kokeessa selvitetään koiran koulutustaso ja hallittavuus luokkavaatimusten mukaan.

Koeluokat ja osallistumisoikeus

- Luokka 1: osallistumisoikeuden alaikäraja 14 kk.
- Luokka 2: osallistumisoikeuden alaikäraja 16 kk.
- Luokka 3: osallistumisoikeuden alaikäraja 20 kk.

Karenssiaikaa luokanvaihtojen välillä ei ole. Ohjaaja ja koira saavat osallistua saman päivän aikana ainoastaan yhden yhdistyksen/järjestön kokeisiin. Ennen osallistumistaan hakukokeeseen koiran on suoritettava käyttäytymiskoe hyväksytysti. Ohjaaja voi osallistua kokeeseen ainoastaan yhdellä koiralla. Kokeeseen ei saa osallistua kiimaisella nartulla.

Koulutustunnus

Koulutustunnuksen saamiseen vaaditaan:

- Tottelevaisuusosuudesta 70 % kokonaispistemäärästä.
- Maasto-osuudesta 75 % kokonaispistemäärästä.

Koulutustunnuksen lyhenteet

- Luokka 1: HK1
- Luokka 2: HK2
- Luokka 3: HK3

Tulosten mennessä tasan ratkaisee maasto-osa paremmuusjärjestyksen. Jos näinkään ei saada järjestystä selville, jaetaan sijoitus.

Yleismääräyksiä kokeeseen

Henkilöetsinnässä koiralla tulee olla PK-tunnusvaljaat ja kaulain. Kaulain voi olla mikä tahansa yleisesti myynnissä oleva eläinsuojelumääräykset täyttävä kaulain. Hakurullaa käytettäessä sen tulee olla sellainen, että koira pystyy irrottamaan sen suustaan ilman ohjaajan apua.

Suoritusjärjestys arvotaan ennen maasto-osuuden alkamista. Jos kokeessa käytetään samaa ratapohjaa eri luokille, suoritukset aloitetaan ylemmistä luokista.

Henkilöetsintä alkaa, kun ohjaaja tuomarin luvalla lähettää koiran etsintään. Etsiminen päättyy, kun hakuaika on kulunut umpeen, kaikki etsittävät henkilöt ovat löytyneet tai kun ohjaaja on saavuttanut alueen takarajan. Mikäli koira on ilmaissut henkilön sallitun ajan puitteissa, sen tulee antaa osoittaa tämä, ja näin löydetty henkilö hyväksytään.

Tuomarin on ehdottomasti mentävä ohjaajan mukana jokaiselle ilmaisulle. Tarvittaessa tuomari voi kysyä maalihenkilöiltä tarkemmin koiran käyttäytymisestä piilolla, mutta pääsääntöisesti tuomari voi arvostella vain itse näkemänsä suorituksen.

Etsinnän aikana koiran kytkeminen on kielletty lukuun ottamatta rullailmaisutilanteita. Koiran juottaminen henkilöetsintäalueen keskilinjalla on sallittu, tällöin ohjaaja saa pitää koirasta kiinni. Koiran palkkaaminen on kielletty suorituksen aikana. Suorituksen päätyttyä ohjaaja saa tuomarin luvalla palkata koiran lelulla.

Pillin käyttö ja viheltäminen on sallittu.

Ainoastaan tuomarin nimeämät henkilöt saavat olla henkilöetsintäalueella kokeen aikana.

Ilmaisutavat

Rullalla ilmaiseva koira: Koira ottaa rullan suuhunsa löydettyään maalihenkilön ja palaa rulla suussa suorinta tietä ohjaajansa luo. Ohjaajan kytkettyä koiran ilmaisuliinaan koira palaa suorinta tietä maalihenkilön luo. Ilmaisuliinan pituus on n. 5–10 m (ilmaisuliina voi olla myös rullatalutin). Maalihenkilön luona ohjaaja irrottaa ilmaisuliinan ja ottaa koiran hallintaansa.

Rullalla ilmaisevan koiran ohjaajan tulee pitää ilmaisuliina käteen vyyhdettynä tai taskussa, lukuun ottamatta ilmaisutilanteita.

Haukkumalla ilmaiseva koira: Koira pysyy löytämänsä henkilön luona ja ilmaisee tämän ohjaajalleen haukkumalla niin, että ohjaaja löytää paikalle. Henkilön luona ohjaaja ottaa koiran hallintaansa.

Ilmoittautumisen yhteydessä ohjaaja ilmoittaa tuomarille, mitä ilmaisutapaa koira käyttää. Ilmaisutavan vaihtaminen kesken suoritusta ei ole sallittua. Ilmaisutilanteesta keskilinjalle palaavan ohjaajan on palattava sille kohtaa, mistä hän ilmaisuun lähti. Keskilinjalle palataan tuomarin määräämää reittiä, koira seuraa ohjaajaa. Ohjaaja voi kuitenkin siirtyä keskilinjaa pitkin eteenpäin ennen uutta lähetystä. Löydetty henkilöt palaavat tuomarin kanssa etsintäalueen keskilinjalle ja pysyttelevät suorituksen loppuajan tuomarin välittömässä läheisyydessä, lukuun ottamatta ilmaisutilanteita.

Löydettyjen henkilöiden tulee jättää piilot auki niin, että koira voi tarkastaa piilon. Piilosta tulee ottaa mukaan myös mahdolliset suojavaatteet.

Henkilöetsintäalueen toteutus

Yleistä

Etsintäalueen on oltava peitteinen ja mielellään kumpuileva, niin että se koettelee koiran osaamista, ohjattavuutta ja kestävyyttä. Etsintäalueen rajat on selvästi merkittävä, samoin on merkittävä alueen keskilinja, jolla ohjaaja kulkee ohjatessaan koiran työskentelyä. Keskilinja saa kaartua maaston muodon tai esim. polkupohjan mukaan, mutta poikkeama suorasta linjasta saa olla enintään 45 astetta. Keskilinjalle on laitettava myös merkit, jotka osoittavat kuljetun matkan. Merkit laitetaan 100, 200 ja 300 metrin kohdille.

Kokeen alussa, ennen ensimmäistä koesuoritusta, on etsintäalue tallattava järjestäjän toimesta koiran kanssa.

	Luokka 1	Luokka 2	Luokka 3
Etsintäalueen pituus	100 metriä	200 metriä	300 metriä
Etsintäalueen leveys	100 metriä	100 metriä	100 metriä
Etsintäaika alueella	8 minuuttia	13 minuuttia	17 minuuttia
Maalihenkilöt	3 henkilöä, joista 2 osittain peitettyä ja 1 kokonaan peitetty	3 henkilöä, joista 1 osittain peitetty ja 2 kokonaan peitettyä	3 henkilöä, joista 1 osittain peitetty ja 2 kokonaan peitettyä

Hakukokeen maasto-osuuden pisteet (200) jakautuvat seuraavasti

Luokka 1, 2, 3	Pisteet	Huom!
Maalihenkilöiden löytäminen	90	1 löydetty henkilö = 20 pistettä 2 löydettyä henkilöä = 50 pistettä 3 löydettyä henkilöä = 90 pistettä
Työskentely	50	Arvostellaan kokonaisuutena koiran työskentelyn ajan
Ilmaisut	30	Jokainen ilmaisu arvostellaan erikseen 10 pisteen arvoisena
Esine-etsintä	30	Koe- ja arvosteluohje sivuilla 46-48

Maalihenkilöt

Maalihenkilöinä saavat toimia ainoastaan 18 vuotta täyttäneet henkilöt. Ennen kokeen alkua tuomari hyväksyy järjestäjän esittämät maalihenkilöiden paikat. Henkilöt tulee sijoittaa siten, että heitä ei havaita

keskilinjalta. Maalihenkilöiden on pysyttävä suoritusten ajan liikkumatta piiloissaan. He saavat tulla pois piilostaan vasta tuomarin luvalla. Koko luokan ajan käytetään samoja piiloja.

Kokonaan peitetyn piilon tulee olla sellainen, että koira ei näe eikä pääse koskettamaan maalihenkilöä (kellari, rakennus, laatikko tms.). Osittain peitetty piilo on sellainen, jossa koira näkee maalihenkilön ja pääsee myös koskettamaan häntä, erityisesti tulee suosia luonnollisia piiloja, kuten puiden alustoja, kivenkoloja jne. Koealueelle ei saa koetta varten siirtää eikä rakentaa valepiiloja. Radalla pysyvästi olevissa ylimääräisissä piiloissa ei saa olla pressuja tai alustoja. Radalla ei saa olla muuallakaan pressuja, vaatekasoja tai vastaavia. Käyttämättömien piilojen tulee olla auki. Maalihenkilöiden on käytettävä normaalia, sääolosuhteiden mukaista vaatetusta.

Arvosteluohje, hakukoe

Yleistä

Kokeen järjestäjä on suunnitellut maalihenkilöiden paikat järjestelmällistä hakutyöskentelyä silmällä pitäen. Kokeen aikana saattaa tulla tilanteita, joissa ohjaaja havaitsee vielä löytymättömän maalihenkilön. Tällaisia tilanteita saattaa syntyä ilmaisuun menemisten yhteydessä, virheilmaisutilanteissa yms. Näissä tilanteissa maalihenkilö otetaan pois piilosta, eikä koira voi saada tästä maalihenkilö- eikä ilmaisupisteitä. Tuomarin tulee huomioida löytymättömien maalihenkilöiden paikat ilmaisutilanteista poistuttaessa niin, että ei jouduttaisi tällaisiin tilanteisiin.

Henkilöiden etsiminen

Koiran työskentelyhalukkuutta, teknistä osaamista ja ohjattavuutta arvioidaan henkilöhaun arvostelussa seuraavien kriteerien perusteella:

- Koira lähtee halukkaasti etsintään, aloittaa ilmaisut nopeasti ja osoittaa viettikestävyyttä suorituksen loppuun asti
- Koira etsii alueen järjestelmällisesti hyvää vainutyöskentelyä osoittaen
- Koira (ja ohjaaja) osaa sopeuttaa etsintätekniikan maastokohtaisiin vaatimuksiin
- Haukkuva koira ilmaisee kuuluvasti ja ilman keskeytyksiä, rullakoira vie näytölle määrätietoisesti, suorinta reittiä
- Koira noudattaa ohjaajan käskyjä, lähtee ohjaajan osoittamaan suuntaan, tulee viivyttelemättä takaisin ohjaajan kutsusta
- Koira on ohjaajan hallinnassa niin etsinnän kuin ilmaisutilanteidenkin aikana

Henkilöetsintäosassa tuomarin tulee erityisesti arvioida koiran työskentelyn tavoitteellisuutta, jonka tulee ilmentää koiran halua tarkastaa koko alue ja löytää etsittävät henkilöt. Koiran tulee työskennellä itsenäisesti, mutta sen on kuitenkin oltava ohjaajan ohjattavissa siten, ettei alueesta jää mitään osia tarkastamatta. Koiran työskentelyyn henkilöetsintäalueella vaikuttavat monet asiat, kuten maaston muoto, tuuliolosuhteet sekä ilman lämpötila ja kosteus. Tuomarin tulee ottaa tällaiset seikat huomioon arvostellessaan suoritusta.

Työskentelyn kokonaisarvostelussa suuri merkitys on myös koiran työskentelykestävyydellä suorituksen loppuun asti.

Etsintätyöskentelyyn lähettäminen

Suoritus aloitetaan tuomarin luvalla keskilinjalta henkilöhakualueen etureunasta. Lähtökohta ei saa olla mikään tarkka piste, vaan ohjaajalla täytyy olla jonkin verran pelivaraa lähtökohdan suhteen; tähän vaikuttavat maaston muoto ja kasvillisuuden peitteisyys yms. Ohjaaja ratkaisee, aloittaako hän etsinnän oikealta vai vasemmalta. Koira lähetetään etsintään ohjaajan sivulta, lähettämisasento on vapaa. Ohjaajalla on oikeus olla kyykistyneenä koiran viereen lähettämishetkellä. Ensimmäisen lähetyksen yhteydessä hän voi pitää myös koirasta kiinni osoittaessaan koiralle etsimissuuntaa. Käsimerkin antaminen on sallittu samanaikaisesti käskyn kanssa. Ensimmäistä lähetystä lukuun ottamatta lähettämiskäskyn ja samanaikaisen fyysisen avun antaminen on kuitenkin kielletty. Lähettämiseen valmistelu ei ole riippuvainen ajasta, mutta lähetyksen viivästyessä tuomarin on tarkkailtava, onko kyseessä koiran liiallinen virittäminen tai painostaminen. Etsintäaika alkaa ohjaajan lähetyskäskystä.

Arvosteluperusteita ovat:

- koira lähtee etsintään halukkaasti ja määrätietoisesti
- koira lähtee etsintään ohjaajan osoittamaan suuntaan
- koira on haluton ja epävarma etsintään lähtiessään
- koira poikkeaa selkeästi ohjaajan osoittamasta suunnasta

Suorituksen läpivieminen ja työskentelyhalukkuus

Henkilöetsinnän päätarkoitus on varsinaisen suorituksen (etsinnän) tekeminen, jossa oleellisinta on hajuaistin käyttö ja hallittu liikkuminen alueella. Koiran tulee lähteä suorittamaan etsintätehtävää varmasti, halukkaasti ja intensiivisesti maasto- ja sääolosuhteisiin sopivalla nopeudella. Koiran tulee etsiä alue risteillen ohjaajan käskyjä noudattaen. Työskentelyssä ei ole tärkeää millaisia pistoja (esim. laatikoita) koira tekee, vaan se, että koko alue tulee tarkastettua.

Koiran työskennellessä haluttomasti seuraa siitä arvosanan alennus. Vakavampi virhe on, jos koiran etsintätyöskentelyssä lisäksi esiintyy epävarmuutta; arvosana voi tällöin olla korkeintaan tyydyttävä. Jos koira ei noudata ohjaajan ohjausta, vaan jättää osan alueesta kokonaan tarkastamatta esimerkiksi tuuliolosuhteiden vuoksi, seuraa arvosanan alennus. Jos koira ei ole hallittavissa, ei suorita etsintää tai sen työskentelykestävyys loppuu, on suoritus keskeytettävä.

Ohjaaja saa ilmaista olinpaikkansa risteilyä suorittavalle koiralle, kutsua koiran luokseen risteilystä sekä kannustaa sitä hillitysti arvosanan alentumatta. Tuomarin on arvioitava, milloin kyseessä on koiran liiallinen virittäminen tai painostaminen.

Koiran tulee työskennellä ohjaajan rintamasuunnan edellä, ajoittainen ohjaajan takana työskentely ei kuitenkaan alenna arvosanaa. Jos työskentely kuitenkin on takapainotteista, alennetaan arvosanaa. Ohjaajan on ohjattava koiraan niin, että koko alue tulee tarkastetuksi.

Tilanteissa, joissa löytymätön maalihenkilö on jäänyt rintamasuunnassa liian kauaksi taakse, tuomari voi keskeyttää suorituksen, vaikka etsintäaikaa olisikin vielä jäljellä.

Arvosteluperusteita ovat

- koira työskentelee halukkaasti ja varmasti
- koira tarkastaa koko alueen
- ohjaaja ohjaa koiraan tarkastamaan koko alueen
- koira noudattaa ohjaajan ohjausta
- koiran täytyisi työskennellä halukkaammin ja varmemmin
- koira suorittaa etsintää haluttomasti ja epävarmasti
- koira ei tarkasta koko aluetta
- koira ei suorita etsintää
- alueesta jää osia tarkastamatta ohjaajan ohjauspuutteiden vuoksi
- koira ei noudata ohjaajan ohjausta kaikilta osin
- koira ei noudata lainkaan ohjaajan ohjausta

Ilmaisut

Maalihenkilön löytäessään koiran on reagoitava häneen ja aloitettava ilmaisutyöskentely heti. Ohjaaja päättää molemmissa ilmaisutavoissa, koska ilmaisu on tapahtunut ja näyttää tuomarille, että on hyväksynyt sen.

Mikäli koira suorittaa ilmaisun eri tapaa käyttäen kuin minkä ohjaaja on ilmoittanut (esimerkiksi rullakoira ilmaisee haukkumalla), ei ohjaaja saa hyväksyä ilmaisua. Mikäli ohjaaja ei saa koiraan lopettamaan virheellisellä tavalla suoritettua ilmaisua poistumatta keskilinjalta, tai mikäli koira suorittaa toistamiseen ilmaisun virheellisellä tavalla, koiran suoritus keskeytetään.

Ajanotto keskeytetään ilmaisun ajaksi. Tuomari ilmoittaa ajanoton keskeytymisestä, kun ohjaaja poistuu keskilinjalta ilmaisutilanteessa. Tuomari ilmoittaa ajanoton jatkumisesta, kun kaikki toimihenkilöt (tuomari ja maalihenkilö) ovat palanneet keskilinjalle. Ohjaaja ei saa lähettää koiraan jatkamaan etsintää ennen kuin tuomari on ilmoittanut ajanoton jatkuvan.

On suositeltavaa, että tuomarin lisäksi myös ratamestarilla on ajanottoa varten kello, jonka hän pysäyttää ja käynnistää uudelleen tuomarin ilmoituksen mukaan.

Kello pysäytetään aina, kun ohjaaja hyväksyy koiran tekemän ilmaisun ja poistuu keskilinjalta, myös virheilmaisutilanteissa. Tällöin ajanotto jatkuu siitä, kun tuomari palaa virheilmaisulta keskilinjalle.

Tuomarin tulee ohjeistaa ohjaaja liikkumaan ripeästi, mutta ryntäämättä ja turvallisesti ilmaisutilanteissa. Ilmaisusta takaisin keskilinjalle palatessa tuomarin on huolehdittava siitä, että ohjaaja ei viivyttelä.

antaakseen koiran levätä. Ajanotto käynnistyy joka tapauksessa uudelleen siitä, kun sekä tuomari että maalihenkilö saapuvat keskilinjalle.

Haukkumalla ilmaiseva koira

Koiran on aloitettava haukkuminen välittömästi löydettyään maalihenkilön. Haukkumisen tulee olla selkeää ja niin jatkuvaa, että ohjaaja paikallistaa koiransa vaivattomasti. Tuomarin on arvostelussaan huomioitava se, ettei koiralta vaadita täysin tauotonta haukkumista, sillä koiran haukkumiseen vaikuttavat monet seikat kuten koiran rotu, vallitsevat sääolosuhteet, radan raskaus yms. tekijät. On myös luonnollista, että koira kiinnittää hetkeksi huomionsa ohjaajaan tämän tullessa koiran näkyviin. Jos koiran haukunna ei ole riittävää, alennetaan arvosanaa. Vakavampi virhe on, jos koira pitää haukkumisessa selviä taukoja, niin että ohjaajan on sitä vaikea paikallistaa. Arvosana voi olla tällöin korkeintaan tyydyttävä.

Ohjaaja ei saa edetä maastossa, jos koira ei hauku. Jos koira tulee ilmaisutilanteessa ohjaajaa vastaan, kun ohjaaja ei ole vielä paikallistanut maalihenkilöä, mutta palaa kuitenkin itsenäisesti maalihenkilön luo, voidaan ilmaisu hyväksyä. Arvosana voi olla korkeintaan puutteellinen. Jos koira ei palaa maalihenkilön luokse, eikä ohjaaja ole vielä paikallistanut maalihenkilöä, tilanne arvostellaan virheilmaisuna, ja tuomarin tulee kehottaa ohjaajaa ja koiraa palaamaan keskilinjalle. Jos ohjaaja on kuitenkin jo paikallistanut maalihenkilön, maalihenkilö otetaan pois piilosta eikä ilmaisua hyväksytä. Jos ohjaaja pyrkii painostamaan koiraa palaamaan maalihenkilön luokse, ei ilmaisua voida hyväksyä, ja maalimies otetaan tällaisessa tilanteessa pois piilosta, vaikka koira ei ohjaajan painostuksesta huolimatta palaisikaan maalihenkilön luokse.

Arvosteluperusteita ovat

- ilmaisu on selkeää ja jatkuvaa
- ilmaisu on vähemmän selkeää tai jatkuvaa
- ilmaisussa on selviä taukoja
- koira tulee ohjaajaa vastaan, mutta palaa itsenäisesti
- koira tulee ohjaajaa vastaan eikä palaa ilmaisuun ilman ohjaajan painostusta
- ohjaajan ja koiran käytös maalihenkilön luona

Rullalla ilmaisu

Koiran tulee ottaa rulla suuhunsa välittömästi löydettyään maalihenkilön. Koiran pitää palata heti, rulla suussa, suorinta tietä ohjaajansa luokse. Ohjaajan kytkettyä koiransa ilmaisuliinaan koiran pitää johdattaa hänet käskyllä suorinta tietä löytämänsä henkilön luokse.

Tuomarin on arvostelussaan kuitenkin huomioitava, ettei koiran tarvitse pitää rullaa suussaan siihen asti, kun se on ohjaajan vieressä. Tärkeää on, että koira pitää rullaa riittävän kauan niin, että ohjaaja voi varmasti todeta koiran suorittaneen ilmaisun. Metrimäärien sijasta tuomarin tulee arvioida, kuinka varma koiran ilmaisu on ollut. Jos koira pudottaa rullan niin aikaisin, että ilmaisua ei voida pitää selkeänä, arvosanaa alennetaan. Koira voi pitää ilmaisurullaa suussaan ilmaisuihin mennessä ja pudottaa sen vasta maalihenkilön luona oma-aloitteisesti tai ohjaajan käskystä, arvosanan siitä alentumatta.

Ohjaaja saa käskyttää koiran pudottamaan ilmaisurullan joko avustamatta tai ohjaajan käteen, kuten noutokapulan irrotuksessa.

Jos ohjaaja joutuu ilmaisemaan koiralle olinpaikkansa koiran tuodessa rullaa, seuraa arvosanan alennus. Koiran hidastellessa ohjaajan luokse tuloa arvosanaa alennetaan. Vakavampaa on, jos ohjaaja joutuu kehottamaan koiraa; arvosana voi tällöin olla korkeintaan tyydyttävä.

Vientivaiheessa koiralta ei vaadita viivasuoraa menoa etsittävän henkilön luokse, vaan tässä on otettava huomioon maaston asettamat esteet etenemiselle yms. seikat. Tuomarin tulee huomioida arvostelussaan myös ohjaajan ja koiran käyttäytyminen sen jälkeen, kun koira on kytketty. Maastopohja sekä kasvillisuuden peitteisyys määrittelevät usein koiran ja ohjaajan välisen etäisyyden. Näistä johtuva ajoittainen ohjaajan ja koiran lyhentynyt välimatka ei alenna arvosanaa.

Vientivaiheessa koiran on osoitettava halukkuutensa mennä maalihenkilön luokse. Koiran tulee edetä määrätietoisesti kohti maalimiestä niin, että ilmaisuliina on kireänä, mutta sen ei kuitenkaan tarvitse vetää ohjaajaa. Jos ohjaaja kaatuu näytölle mennessä, tai näyttöliina sotkeutuu siten, ettei koira pysty etenemään, tai liina irtaoo ohjaajan kädestä, ohjaaja saa antaa koiralle lisäkäsyt koiran pysäyttämiseen ja/tai ilmaisun jatkamiseen. Nämä lisäkäsyt eivät aiheuta arvosanan alenemista.

Jos koira ei sallittujen lisäkäskeyjen jälkeenkään jatka vientiä maalihenkilön luokse, eikä ohjaaja ole vielä paikallistanut maalihenkilöä, tilanne arvostellaan virheilmaisuna, ja tuomarin tulee kehottaa ohjaajaa ja koiraa palaamaan keskilinjalle. Jos ohjaaja on kuitenkin jo paikallistanut maalihenkilön, maalihenkilö otetaan pois piilosta eikä ilmaisua hyväksytä. Samoin, jos ohjaaja selvästi painostaa koira lisäkäskeyillä tai muutoin, ilmaisua ei hyväksytä.

Jos koira osoittaa epävarmuutta vientivaiheessa, arvosanaa alennetaan. Vakavampaa on, jos koiran vienti muuttuu päämäärättömäksi ja kaartelevaksi; arvosana voi tällöin olla korkeintaan tyydyttävä. Jos koira vie ohjaajaa selvästi pois päin maalihenkilöstä tai selkeästi ulos alueelta, tilanne arvostellaan virheilmaisuna (jos ohjaaja ei ole paikallistanut maalihenkilöä).

Arvosteluperusteita ovat

- koira tulee ohjaajan luo halukkaasti ja määrätietoisesti rulla suussa
- koira hidastelee tullessaan ohjaajan luo rulla suussa
- ohjaaja joutuu kutsumaan koira sen tuodessa rullan
- koira pitää rullan suussaan niin kauan, että ohjaaja voi varmasti todeta ilmaisun
- koira pudottaa rullan liian aikaisin tullessaan ohjaajan luokse
- koira vie ohjaajan halukkaasti ja määrätietoisesti ja suorinta tietä maalihenkilön luokse
- ohjaaja antaa koiralle lisäkäskeyjä ilmaisuun lähdössä tai vientivaiheessa
- koiran vienti on epävarmaa tai se vie ohjaajan maalihenkilön luokse kaartelemalla
- koira eksyy viedessään ohjaajaa maalihenkilön luokse
- ohjaajan ja koiran käytös maalihenkilön luona

Käyttäytyminen ilmaisutilanteissa

Ohjaajan ja tuomarin mennessä ilmaisuun pitää ohjaajan noudattaa nopeuden suhteen tuomarin ohjeita. Koiran ja ohjaajan käyttäytyminen maalihenkilön luona kuuluu arvosteltaviin seikkoihin. Koiran käytös ei missään vaiheessa saa olla aggressiivista. Aggressiivisuus johtaa aina koheen hylkäämiseen. Koiran maalihenkilöä kohtaan osoittamaa ystävällistä uteliaisuutta ei saa tulkita aggressiivisuudeksi. Tällainen käytös ei saa alentaa arvosanaa, kunhan se ei häiritse ilmaisua eikä ole liiaksi maalihenkilöä häiritsevää. Maalihenkilön häirintä aiheuttaa arvosanan alenemisen. Jos koira häiritsee maalihenkilöä voimakkaasti, sen suoritus voidaan keskeyttää osaamattomuuden vuoksi. Mikäli häirintä aiheuttaa maalihenkilölle vammoja, koiran koesuoritus on hylättävä, vaikka kyseessä ei olisikaan aggressiivisuus.

Ohjaajan tullessa piilolle koiran on osoitettava maalihenkilön paikka tarkasti, muutoin ilmaisua ei voida hyväksyä. Sillä ei ole kuitenkaan merkitystä, ilmaiseeko koira piilon sisäänkäynnin puolelta vai joltain muulta sivulta. Tämän jälkeen ohjaaja ottaa koiran hallintaansa, sivulleen. Rullalla ilmaisevan koiran ilmaisuliina on kytkettävä irti ennen hallintaan ottoa, mikäli maasto-olosuhteet eivät sitä estä. Ohjaaja päättää käskeyistä ja tavasta, miten hän ottaa koiran hallintaan ennen maalimiehen piilosta ottamista. Ohjaaja päättää myös koiran asennosta, kun maalimies otetaan pois piilosta. Tarvittaessa ohjaaja voi siirtää koiran hieman kauemmaksi piilosta, joko kutsumalla koiran sivulleen tai seurauttamalla koiran kauemmas hallintaan oton jälkeen, jotta maalihenkilö pääsee nousemaan pois piilosta. Tässäkään käskeyjen määrä ei ole sinällään ratkaiseva tekijä, vaan koiran kokonaisuutena osoittama ohjattavuus.

Maalihenkilö tulee pois piilosta vasta, kun tuomari antaa siihen luvan – sen jälkeen, kun koira on ohjaajansa hallinnassa. Jos koira osoittaa kiinnostusta piilosta pois tulevaa maalihenkilöä kohtaan, se on sallittua, mutta sen täytyy kuitenkin olla hillittyä. Mikäli ohjaajalla on selkeitä vaikeuksia saada koira hallintaansa piilolla, tuomarin tulee huomioida tämä ilmaisusta arvosanaa antaessaan.

Piilolta keskilinjalle siirryttäessä koiran tulee seurata vapaana ohjaajan sivulla. Seuraamista ei kuitenkaan arvostella samoilla perusteilla kuin tottelevaisuusosuuden seuraamista. Tärkeintä tässä suorituksessa on se, että koira on hyvin hallinnassa. Mikäli ohjaajalla on vaikeuksia koiran hallinnassa keskilinjalle siirryttäessä, tuomarin tulee huomioida tämä antaessaan työskentelyn arvostelua.

Arvosteluperusteita ovat

- ohjaajan ja koiran käytös on moitteetonta maalihenkilön luona
- koira on hyvin ohjaajan hallinnassa ja ohjattavissa maalihenkilön luona
- ohjaajan ja/tai koiran käytöksessä maalihenkilön luona on huomautettavaa
- koira pyrkii häiritsemään maalihenkilöä
- koira häiritsee maalihenkilöä voimakkaasti

- koira ei ole ohjaajan hallinnassa ja ohjattavissa maalihenkilön luona

Virheilmaisut

Jos koira tekee virheilmaisun, sen työskentelyarvosana voi olla korkeintaan tyydyttävä. Jos koira tekee virheilmaisun toistamiseen, on suoritus keskeytettävä. Ilmaisutilanteita lukuun ottamatta koiran kulkeminen rulla suussa tai haukkuminen on virheellistä käyttäytymistä, jonka johdosta arvosana alenee, vaikka ohjaaja ei sitä ilmaisuksi hyväksyisikään. Liiallinen rullan suussa pitäminen tai haukkuminen johtaa suorituksen keskeyttämiseen.

Viestikoe

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 10.3.1999, 16.11.2011, 8.6.2017

Suomen Kennelliitto ry:n hallituksen hyväksymä 15.06.1999, 15.12.2011, 17.8.2017

Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2018

Viestikoe muodostuu

1. Tottelevaisuusosuudesta
2. Maasto-osuudesta, joka jakaantuu
 - ohjattavuuteen
 - viestin juoksemiseen
 - esine-etsintään (ks. sivut 46-48)

Viestikokeen tarkoitus

Kokeen tarkoituksena on selvittää koiran suorituskyky juosta viestitaipaleita vaihtelevissa ja vaativissa maasto-olosuhteissa. Kokeessa selvitetään koiran koulutustaso ja hallittavuus luokkavaatimusten mukaan.

Koeluokat ja osallistumisoikeus

- Luokka 1: osallistumisoikeuden alaikäraja 14 kk.
- Luokka 2: osallistumisoikeuden alaikäraja 16 kk.
- Luokka 3: osallistumisoikeuden alaikäraja 20 kk.

Karenssiaikaa luokanvaihtojen välillä ei ole. Ohjaaja, apuohjaaja ja koira saavat osallistua saman päivän aikana ainoastaan yhden yhdistyksen/järjestön kokeisiin. Kaksi ohjaajaa voi osallistua kokeeseen kahdella koiralla niin, että kumpikin toimii varsinaisena ohjaajana yhdelle koiralle ja apuohjaajana toiselle. Kumpikin voi kuitenkin toimia ohjaajana tottelevaisuusosassa vain yhdelle koiralle. Kahta koiraa ohjaaviin ohjaajiin sovelletaan kaikkia koetta koskevia määräyksiä ja ohjeita aivan samoin kuin yhtä koira ohjaaviin ohjaajiinkin.

Koiran ohjaajana tottelevaisuusosassa voi toimia myös henkilö, joka ei ole kumpikaan maasto-ohjaajista.

Ennen osallistumistaan viestikokeeseen koiran on suoritettava käyttäytymiskoe hyväksytysti.

Kokeeseen ei saa osallistua kiimaisella nartulla.

Koulutustunnus

Koulutustunnuksen saamiseen vaaditaan:

- Tottelevaisuusosuudesta 70 % kokonaispistemäärästä.
- Maasto-osuudesta 75 % kokonaispistemäärästä.

Koulutustunnuksen lyhenteet

- Luokka 1: VK1
- Luokka 2: VK2
- Luokka 3: VK3

Tulosten mennessä tasan ratkaisee maasto-osa paremmuusjärjestyksen. Jos näinkään ei saada järjestystä selville, jaetaan sijoitus.

	Luokka 1	Luokka 2	Luokka 3
Kokonaismatka	2300 m	3600 m	6800 m
Maksimiaika	15 minuuttia	22 minuuttia	42 minuuttia

Ratakaavio

Luokka 1	A >	viedään 1000 m	> B
1 osuus	A <	1000 m	< B
2 osuus	A >	1000 m	> B > Jälkiosuus 300 m > C
Luokka 2	A >	viedään 1000 m	> B
1 osuus	A <	1000 m	< B
2 osuus	A >	1000 m	> B > Jälkiosuus 300 m > C
3 osuus	A <	1300 m	< C
Luokka 3	A >	viedään 1000 m	> B
1 osuus	A <	1000 m	< B
2 osuus	A >	1000 m	> B > Jälkiosuus 300 m > C
3 osuus	A <	1300 m	< C
4 osuus	A >	1300 m	> C > Jälkiosuus 300 m > D
5 osuus	A <	1600 m	< D

Kokeen kulku

- Luokka 1: Koirat juoksevat osuudet 1 ja 2
- Luokka 2: Koirat juoksevat osuudet 1, 2 ja 3
- Luokka 3: Koirat juoksevat osuudet 1, 2, 3, 4 ja 5

Jos radalla juoksutetaan samanaikaisesti luokan 1 ja luokan 3 koiria, siirtyvät myös luokan 1 koirakot (sekä tarkastusasemalla B tai C kokeen mahdollisesti keskeyttäneet luokan 2 koirakot) tarkastusasemalle D.

Yleismääräyksiä kokeeseen

Koiralla tulee olla viestiosuoksilla viestikaulain ja PK-tunnus. Mikäli viestikaulain ei ole sellainen mihin koiran voi kytkeä, tulee koiralla olla lisäksi yleisesti myynnissä oleva eläinsuojelumääräykset täyttävä kaulain. Viestikokeessa koirilla saa käyttää paikannuslaitteita. Jos ohjaaja haluaa kesken suorituksen hyödyntää paikantimen osoittamaa tietoa koiran ohjaamiseen jollain tavalla (esim. kutsumalla koira), koiran suoritus keskeytetään.

Koirien lähtöjärjestys arvotaan ennen tarkastusasemalle A siirtymistä, tuomari valvoo arvontaa. Ennen arvontaa merkitään arvostelulomakkeisiin maasto-osuuden varsinainen ohjaaja ja apuohjaaja; varsinainen ohjaaja ohjaa koira esine-etsinnässä.

Viestiosuus alkaa koirien kytkemisestä tarkastusasemalla A ja päättyy, kun viimeinen koira on suorittanut osuutensa tai ylittänyt maksimiajan. Sekä varsinaisella että apuohjaajalla pitää olla talutin mukana koko kokeen ajan (kahden koiran ohjaajilla talutin kumpaakin koira varten).

Siirtymiset

Tuomari ilmoittaa kilpailuajan tarkastusasemalla A. Tarkastusasemalle B siirrytään tuomarin ohjeistuksen mukaan jonossa, koirat kytkettyinä, käänteisessä arvontajärjestyksessä siten, että ensimmäisenä taipaleelle lähtevä koira tulee jonon viimeisenä. Tuomari voi kulkea jonon ensimmäisenä tai viimeisenä. Kahta koira ohjaavat ohjaajat sijoittuvat koirineen jonossa siihen kohtaan, mihin koirista ensimmäisenä juokseva kuuluu (ylemmän luokan koira tai arvonnassa pienemmän numeron saanut koira).

Viestirata

Kokeessa voidaan käyttää samoja tarkastusasemia kaikissa luokissa. Viestirata ja tarkastusasemat pitää merkitä hyvin. Viestirata tehdään vaihtelevaan, koiran kuntoa ja kestävyyttä koettelemaan maastoon siten, ettei koiralla ole mahdollisuutta oikaista. Viestirata ei saa ylittää liikennöityä tietä tai rautatietä, eikä kulkea niiden välittömässä läheisyydessä. Muutoinkin on vältettävä sellaisia maastokohtia, joissa koira voi loukkaantua.

Tarkastusasemat

Tarkastusasemat tulee merkitä asematunnuksella. Lisäksi on merkittävä lähetyspiste, koirien lepopaikat, nk. lähtö-/vastaanottoalue (noin 50 m) sekä seuraamismatkan alkupiste.

Koirat pidetään kytkettyinä tarkastusasemilla. Tuomari näyttää lepopaikat. Lepopaikat pitää valita siten, että koirat eivät häiritse toisiaan. Lepopaikkojen pitää olla radan läheisyydessä. Ohjaaja saa huoltaa koiraansa lepopaikoilla. Tarkastusasemilla on oltava mahdollisuus liikuttaa koira ennen lähetystä.

Lähtettäminen

Jos useamman luokan koirat käyttävät samaa rataa, pitää korkeamman luokan koirat lähettää ensiksi tarkastusasemalta B. Muilta tarkastusasemilta koirat lähetetään tulojärjestyksessä.

Koiran saavuttua tarkastusasemalle on sille annettava vähintään 5 minuutin lepotauko.

Ohjaajat hakevat viestilipukkeensa tuomarilta. Koiran kuljetus lähetyspaikalle arvostellaan n. 25 m:n matkalla.

Koirien lähetysväli on 3 minuuttia. Koiran asento lähetyspaikalla on vapaa (istuu, seisoo, makaa). Koiran ja ohjaajan pitää olla lähetyspaikalla vähintään 30 sekuntia ennen lähetystä. Ohjaajan myöhästyessä lähtö viivästyy niin, että 30 sekunnin aika täyttyy, aikalaskentaa ei muuteta. Varaslähdössä ei aloiteta uutta 30 sekunnin laskentaa.

Tuomari ilmoittaa lähetysajan ohjaajalle seuraavasti: 3 minuuttia (vain ensimmäiselle koiralle), 2 minuuttia, 1 minuutti, 30 sekuntia, nyt. Jos koira ei ole poistunut lähtöalueelta minuutin kuluessa, pitää se tuomarin ilmoituksesta kutsua takaisin, tällöin koira ei enää saa jatkaa koetta.

Kahta koira ohjaavat ohjaajat eivät saa lisäaikaa koirien lähetysten väliseen aikaan, vaikka heidän ohjaamansa koirat olisivatkin juoksuvuorossa peräkkäin.

Ohjaaja voi liikuttaa koira ennen lähetystä, kuitenkin siten, että toiset koirat eivät häiriinny ja vasta sitten, kun edellinen koira on lähetetty. Kahta koira ohjaavien ohjaajien tulee huolehtia siitä, ettei odottamaan jäävä koira häiritse muita sillä aikaa, kun ohjaaja lähettää toista koira. Toistuva tai kohtuuton häiriökäyttäytyminen aiheuttaa kokeen keskeytyksen kyseisen koiran osalta.

Mikäli lähtöalue ei ole vapaa lähetyshetkellä, siirretään lähetysaikaa tuomarin päätöksellä kaikille lähetystä odottaville koirille. Mikäli koira ylittää lähtölinjan ilman tuomarin lupaa, se tulee kutsua takaisin. Mikäli koira ei palaa kutsusta tai karkaa toistuvasti kokeen aikana, sen suoritus keskeytetään.

Vastaanotto

Vastaanottava ohjaaja saa kutsua koiraansa sen saapuessa lähtö-/vastaanottoalueelle (n. 50 m:n etäisyydellä tarkastusasemasta).

Ajanotto päättyy, kun koira on tullut tarkastusasemalle ja on ohjaajan hallinnassa.

Viestikokeen maasto-osuuden pisteet 200 jakautuvat seuraavasti

Luokka 1, 2 ja 3	
Ohjattavuus	15 + 15 = 30 pistettä
Aikapisteet	140 pistettä
Esine-etsintä	30 pistettä, koe- ja arvosteluohje sivulla 46-48

Aikavertailutaulukko

Aikavertailu minuutit ja sekunnit			
Luokka 1	Luokka 2	Luokka 3	Aikapisteet
- 1.00	- 1.30	- 2.00	140
1.01 - 1.10	1.31 - 1.45	2.01 - 2.30	139
1.11 - 1.20	1.46 - 2.00	2.31 - 3.00	138
1.21 - 1.30	2.01 - 2.15	3.01 - 3.30	137
1.31 - 1.40	2.16 - 2.30	3.31 - 4.00	136
1.41 - 1.50	2.31 - 2.45	4.01 - 4.30	135
1.51 - 2.00	2.46 - 3.00	4.31 - 5.00	134
2.01 - 2.10	3.01 - 3.15	5.01 - 5.30	133
2.11 - 2.20	3.16 - 3.30	5.31 - 6.00	132
2.21 - 2.30	3.31 - 3.45	6.01 - 6.30	131
2.31 - 2.40	3.46 - 4.00	6.31 - 7.00	130
2.41 - 2.50	4.01 - 4.15	7.01 - 7.30	129
2.51 - 3.00	4.16 - 4.30	7.31 - 8.00	128
3.01 - 3.10	4.31 - 4.45	8.01 - 8.30	127
3.11 - 3.20	4.46 - 5.00	8.31 - 9.00	126
3.21 - 3.30	5.01 - 5.15	9.01 - 9.30	125
3.31 - 3.40	5.16 - 5.30	9.31 - 10.00	124
3.41 - 3.50	5.31 - 5.45	10.01 - 10.30	123
3.51 - 4.00	5.46 - 6.00	10.31 - 11.00	122
4.01 - 4.10	6.01 - 6.15	11.01 - 11.30	121
4.11 - 4.20	6.16 - 6.30	11.31 - 12.00	120
4.21 - 4.30	6.31 - 6.45	12.01 - 12.30	119
4.31 - 4.40	6.46 - 7.00	12.31 - 13.00	118
4.41 - 4.50	7.01 - 7.15	13.01 - 13.30	117
4.51 - 5.00	7.16 - 7.30	13.31 - 14.00	116
5.01 - 5.10	7.31 - 7.45	14.01 - 14.30	115
5.11 - 5.20	7.46 - 8.00	14.31 - 15.00	114
5.21 - 5.30	8.01 - 8.15	15.01 - 15.30	113
5.31 - 5.40	8.16 - 8.30	15.31 - 16.00	112
5.41 - 5.50	8.31 - 8.45	16.01 - 16.30	111
5.51 - 6.00	8.46 - 9.00	16.31 - 17.00	110
6.01 - 6.10	9.01 - 9.15	17.01 - 17.30	109
6.11 - 6.20	9.16 - 9.30	17.31 - 18.00	108
6.21 - 6.30	9.31 - 9.45	18.01 - 18.30	107
6.31 - 6.40	9.46 - 10.00	18.31 - 19.00	106
6.41 - 6.50	10.01 - 10.15	19.01 - 19.30	105
6.51 - 7.00	10.16 - 10.30	19.31 - 20.00	104
7.01 - 7.10	10.31 - 10.45	20.01 - 20.30	103
7.11 - 7.20	10.46 - 11.00	20.31 - 21.00	102
7.21 - 7.30	11.01 - 11.15	21.01 - 21.30	101
7.31 - 7.40	11.16 - 11.30	21.31 - 22.00	100
7.41 - 7.50	11.31 - 11.45	22.01 - 22.30	99
7.51 - 8.00	11.46 - 12.00	22.31 - 23.00	98
8.01 - 8.10	12.01 - 12.15	23.01 - 23.30	97
8.11 - 8.20	12.16 - 12.30	23.31 - 24.00	96
8.21 - 8.30	12.31 - 12.45	24.01 - 24.30	95
8.31 - 8.40	12.46 - 13.00	24.31 - 25.00	94
8.41 - 8.50	13.01 - 13.15	25.01 - 25.30	93
8.51 - 9.00	13.16 - 13.30	25.31 - 26.00	92
9.01 - 9.10	13.31 - 13.45	26.01 - 26.30	91
9.11 >	13.46 >	26.31 >	90

Arvosteluohje, viestikoe

Viestikokeen maasto-osassa käytetään kahta tuomaria. Toinen arvostelee suorituksia tarkastusasemalla A ja toinen arvostelee suorituksia tarkastusasemilla B, C, ja D. Koiran ohjattavuutta arvosteltaessa kumpikin tuomari arvostelee itsenäisesti. Jos toinen tuomareista hylkää tai keskeyttää koiran suorituksen, ei se saa jatkaa koetta. Se tuomari, joka lähtee koirien kanssa tarkastusasemalle B, arvostelee tapahtumat siirtymisen aikana.

Siirtymiset tarkastusasemien välillä tehdään aina tuomarin ohjeistuksen mukaan, tuomari ensimmäisenä tai viimeisenä.

Kokeen arvosteluperusteet

Onnistuakseen viestikokeessa koiralta vaaditaan suurta työskentelyhalukkuutta ja teknistä osaamista:

- Koira lähtee viestitaipaleelle halukkaasti ja määrätietoisesti ja osoittaa riittävää viettikestävyyttä suorituksen loppuun asti
- Koira jakaa voimansa oikein maaston ja kelin mukaan
- Koira ei häiriinny ympäristötekijöistä (esim. riista)
- Koira suoriutuu jäljestysosuuksista ilman ongelmia

Juoksupisteiden lisäksi koiran työskentelyä arvostellaan sen lähetystilanteissa ja tarkastusasemien lepopaikoilla osoittaman ohjattavuuden ja käyttäytymisen perusteella:

- Koira on maastoon siirryttäessä ja lepopisteillä rauhallinen ja ohjaajan hallinnassa
- Koira seuraa ohjaajaa lähetyspisteelle riittävää hallintaa osoittaen
- Koira odottaa rauhallisesti ja äännelemättä 30 sekunnin odotusajan
- Koira noudattaa ohjaajan lähetyskäskyä
- Koira ei ääntele taipaleella (lähtöhaukku sallittu)
- Ohjaaja saa taipaleelta tulevan koiran vaikeuksista hallintaansa

Kun eri koeluokkia juoksetetaan samalla radalla, jolloin 1-luokan koirien osuus päättyy C-pisteeseen, niiden arvostelu päättyy, kun kaikki luokan koirat ovat pisteessä C. Ykkösluokan ohjaajat siirtyvät 3-luokan mukana D-pisteeseen. Koirien ja ohjaajien on noudatettava tuomarin ohjeita ja oltava hiljaa kokeen luonteen mukaisesti.

Koirien ohjattavuus ja käytös sekä ohjaajien toiminta arvostellaan tarkastusasemilla ja siirtymisissä tarkastusasemien välillä. Arvostelu perustuu samoihin kriteereihin myös silloin, kun ohjaaja ohjaa kahta koira. Suorituksessa on huomioitava seuraavat osat, joiden kokonaisuus muodostaa suorituksen kokonaisarvostelun ja kokonaisarvosanan

- hiljaisuus
- kuljetus 25 metrin matkalla
- lähetys
- vastaanotto
- ohjaajan toiminta
- koiran yleinen ohjattavuus

Hiljaisuus

Viestikokeessa koiralta odotetaan äännettömyyttä. Saadakseen korkeimman arvosanan saa koira ainoastaan lyhytaikaisesti äänellä kokeen aikana. Lähtöhaukahdus ei kuitenkaan alenna arvosanaa. Jatkuva kovääninen haukkuminen tai jatkuva ulvonta, myös tunnistettava jatkuva haukkuminen taipaleella, aiheuttavat suorituksen keskeytyksen.

Arvosteluperusteita ovat

- lyhytaikainen haukkuminen tai vinkuminen tarkastusasemalla
- haukkuminen tai vinkuminen kuljetuksen aikana
- kovääninen haukkuminen tai vinkuminen
- haukkuminen tunnistettavasti taipaleella

Kuljetus 25 metrin matkalla

Koiran tulee osoittaa hallittavuutensa, kun sitä tuodaan lähetyspaikalle. Koira tuodaan lähetykseen kuten seuraamisliikkeessä, kuitenkin maasto huomioiden. Tärkeämpää tässä on se, että koira on hallinnassa kuin

se, onko koira juuri oikeassa kohdassa. Koiralle saa antaa sekä seuraamis- että pysähdyskäskyn. Lisäkäskyt alentavat arvosanaa, mikäli ne eivät ole tarpeellisia maastossa olevien esteiden tms. vuoksi.

Arvosteluperusteita ovat

- koira seuraa ohjaajan sivulla
- koira edistää, jää ohjaajasta jälkeen, etäännytty ohjaajasta sivusuunnassa
- koira tarvitsee ylimääräisiä käskyjä
- koira vetää tai karkaa

Lähetys

Koiran taipaleelle lähettäminen on ohjattavuutta arvosteltaessa tärkeää, siksi koiran toimintaan lähetyspaikalla on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Koiran ja ohjaajan tulee olla lähetyspaikalla vähintään 30 sekuntia ennen lähetystä. Koiran asento lähetyspaikalla on vapaa. Ohjaaja voi ennen 30 sekunnin alkamista käskä koiran istumaan, maahan tai antaa sen seisoa.

Tuomarilta luvan saatuaan ohjaaja antaa koiralle käskyn viestin viemiseen.

Lähetys tapahtuu luokkakohtaisesti seuraavasti:

Luokka 1: Koira tuodaan lähetyspaikalle kytkettynä tai vapaana. Koiran saa pitää kytkettynä lähetysketkeen saakka. Jos koira ei lähde ensimmäisellä käskyllä tai pysähtyy lähtöalueelle, saa käskyä toistaa 30 sekunnin ajan. Käskyt eivät alenna arvosanaa.

Luokka 2: Apuohjaaja voi tuoda koiran lähetyspaikalle kytkettynä tai vapaana. Koiran saa pitää kytkettynä lähetysketkeen saakka. Varsinainen ohjaaja tuo koiran lähetyspisteeseen vapaana. Koira on vapaana lähetysketkeen saakka. Ohjaaja saa antaa yhden lähtökäskyn. Jos koira ei lähde ensimmäisellä käskyllä tai pysähtyy lähtöalueelle, ohjaaja voi antaa kaksi lisäkäskyä. Ensimmäinen lisäkäsky alentaa arvosanan hyvään. Toinen lisäkäsky alentaa arvosanan puutteelliseen. Kolmas ylimääräinen käsky johtaa suorituksen keskeytykseen.

Luokka 3: Koira tuodaan lähetyspaikalle vapaana. Koira on vapaana lähetysketkeen saakka. Ohjaaja saa antaa yhden lähtökäskyn. Jos koira ei lähde ensimmäisellä käskyllä tai pysähtyy lähtöalueelle, ohjaaja voi antaa kaksi lisäkäskyä. Ensimmäinen lisäkäsky alentaa arvosanan hyvään. Toinen lisäkäsky alentaa arvosanan puutteelliseen. Kolmas ylimääräinen käsky johtaa suorituksen keskeytykseen.

Koiran pitää lähteä viestitaipaleelle käskyn saatuaan. Ohjaajalla on kuitenkin oikeus lajiohjeen mukaisesti lisäkäskyihin niin kauan kuin koira on lähtöalueella (n. 50 m lähetyspisteestä). Jos koira ei 1 minuutin kuluessa ole lähtenyt em. alueelta, suoritus keskeytetään, vaikka ohjaaja ei olisikaan käyttänyt kaikkia sallittuja lisäkäskyjä. Tehokas ja nopea lähteminen viestitaipaleelle on ihannesuoritus.

Jos koira karkaa, mutta tulee ohjaajan käskystä takaisin, arvosana voi olla korkeintaan puutteellinen. Jos koira ei tule kutsusta takaisin, johtaa se suorituksen keskeyttämiseen. Samoin seuraa keskeytys, jos koira kokeen aikana toistamiseen karkaa. Karkaavan, takaisin kutsutun koiran 30 sekunnin aikalaskentaa ei aloiteta alusta.

Koiran odotusaika lähetyspisteessä on 30 sekuntia siinäkin tapauksessa, että ohjaaja myöhästyy lähetyksestä. Aika lasketaan kuitenkin ilmoitetusta kilpailuajasta. Tällaiset lähdöt eivät saa häiritä vuorollaan lähtevien koirien suoritusta. Tällaisessa tapauksessa koirien lähetysvälin pitää olla vähintään minuutti.

Samaa 3 minuutin väliaikaa lähtöjen välissä käytetään myös siinä tapauksessa, että ohjaaja ohjaa kokeessa kahta koira, jotka ovat peräkkäin lähtövuorossa. Mikäli ensimmäinen koirista ei lähde taipaleelle tai palaa takaisin ennen toisen koiran lähetystä, ohjaajan on itse päätettävä, miten hän ratkaisee tilanteen. Tästä ei kuitenkaan saa aiheutua häiriötä muille koirakoille.

Jos koira palaa taipaleelta (poistuttuaan lähtöalueelta) takaisin ohjaajan luo, sen suoritus keskeytetään.

Arvosteluperusteita ovat

- koira odottaa rauhallisesti ja tarkkaavaisesti ohjaajan käskyä
- koira on rauhaton, haukkuu tai vinkuu
- koiralle joudutaan antamaan toistettuja lähtökäskyjä (luokat 2 ja 3)
- koira ei lähde lähtöalueelta 1 minuutin aikana käskyistä huolimatta
- koira karkaa, mutta palaa kutsusta takaisin
- koira karkaa eikä palaa kutsusta takaisin
- koira karkaa toistuvasti
- koira palaa taipaleelta lähettäneen ohjaajan luo

Vastaanotto

Ohjaajat tulevat tuomarin luvalla vuorollaan vastaanotto paikalle odottamaan koiraansa.

Koira vastaanottava ohjaaja saa kutsua koiraansa sen saavuttua lähtö-/vastaanottoalueelle (n. 50 metrin etäisyydelle vastaanotto paikasta).

Ajanotto päättyy, kun koira on ylittänyt vastaanotto pisteen ja on ohjaajansa hallinnassa.

Haltuunoton jälkeen ohjaaja kytkee koiransa ja luovutettuaan viestilipukkeen tuomarille vie koiran välittömästi lepopaikalle.

Arvosteluperusteita ovat

- koira tottelee ohjaajan käskyä ja on heti hänen hallinnassaan
- koira tulee varmasti ja ilman paineita ohjaajan luokse
- koira ei tottele ohjaajan käskyä ja sen haltuunotossa on vaikeuksia
- koiralle joudutaan antamaan useita käskyjä
- koira välttelee ohjaajan luokse tulemista
- koira ei ole hallittavissa

Viestin juokseminen

Koira saa aikapisteitä käyttämänsä kokonaisajan perusteella. Nopein koira saa täydet aikapisteet ja muiden aikaa vertaillaan taulukon mukaan luokan nopeimpaan koiraan.

Luokittain käytetään myös kokonaisaikaa, joka on

1-luokassa 15 minuuttia

2-luokassa 22 minuuttia

3-luokassa 42 minuuttia

Tuloksen saamiseksi koirat eivät saa ylittää näitä aikoja. Viestitaipaleiden juoksemisen jälkeen tuomarit yhdessä laskevat koiran kokeessa käyttämän kokonaisajan ja merkitsevät koiran saamat aikapisteet.

Keskeytys

Jos koiran suoritus keskeytyy, sen siihen asti kokeessa saavuttamat ohjattavuuspisteet säilyvät.

Keskeyttäneelle koiralle ei anneta kuitenkaan aikapisteitä, mutta se saa juoksupisteitä juoksemiensa osuuskien mukaan seuraavasti:

Luokka 1: 60 pistettä/osuus

Luokka 2: 30 pistettä/osuus

Luokka 3: 15 pistettä/osuus

Etsintäkoe

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 10.3.1999, 16.11.2011, 8.6.2017
Suomen Kennelliitto ry:n hallituksen hyväksymä 15.6.1999, 15.12.2011, 17.8.2017
Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2018

Etsintäkoe muodostuu

1. Totelevaisuusosuudesta
2. Maasto-osuudesta, joka jakaantuu
 - jälkiosuuteen
 - henkilöetsintään
 - pudonneen esineen noutamiseen
 - tarkkuusetsintään
 - esine-etsintään (ks. sivut 46-48)

Etsintäkokeen tarkoitus

Kokeen tarkoituksena on selvittää koiran suorituskyky selviytyä erilaisista etsintätehtävistä vaihtelevissa ja vaativissa maasto-olosuhteissa. Kokeessa selvitetään koiran koulutustaso ja hallittavuus luokkavaatimusten mukaan.

Koeluokat ja osallistumisoikeus

- Luokka 1: osallistumisoikeuden alaikäraja 14 kk.
- Luokka 2: osallistumisoikeuden alaikäraja 16 kk.
- Luokka 3: osallistumisoikeuden alaikäraja 20 kk.

Karenssiaikaa luokanvaihtojen välillä ei ole. Ohjaaja ja koira saavat osallistua saman päivän aikana ainoastaan yhden yhdistyksen/järjestön kokeisiin. Ennen osallistumistaan etsintäkokeeseen koiran on suoritettava käyttäytymiskoe hyväksytysti. Ohjaaja voi osallistua kokeeseen ainoastaan yhdellä koiralla. Kokeeseen ei saa osallistua kiimaisella nartulla.

Koulutustunnus

Koulutustunnuksen saamiseen vaaditaan:

- Totelevaisuusosuudesta 70 % kokonaispistemäärästä.
- Maasto-osuudesta 75 % kokonaispistemäärästä.

Koulutustunnuksen lyhenteet

- Luokka 1: EK1
- Luokka 2: EK2
- Luokka 3: EK3

Tulosten mennessä tasan ratkaisee maasto-osa paremmuusjärjestyksen. Jos näinkään ei saada järjestystä selville, jaetaan sijoitus.

Etsintäkokeen pisteet jakautuvat seuraavasti

Luokka 1, 2 ja 3	
Jäljestäminen	60
Henkilöetsintä	70
Pudonneen esineen noutaminen	20
Esine-etsintä	30
Tarkkuusetsintä	20

Yleismääräyksiä kokeeseen

Koetta ei voida järjestää, jos maastossa on lunta siinä määrin, että siellä liikkujan jäljet näkyvät. Henkilö- ja esine-etsinnässä sekä pudotetun esineen noudossa koiralla tulee olla PK-tunnusvaljaat. Koko kokeen ajan koiralla tulee olla kaulain. Kaulain voi olla mikä tahansa yleisesti myynnissä oleva eläinsuojelumääräykset täyttävä kaulain. Pillin käyttö tai viheltäminen on sallittu henkilö- ja esine-etsinnöissä.

Jälki

	Luokka 1	Luokka 2	Luokka 3
Etsintälinjan pituus	20 metriä	30 metriä	40 metriä
Etsintäaika linjalla	5 minuuttia	5 minuuttia	5 minuuttia
Etsintälinjan pisteet	20	20	20
Jäljen ikä	n. 40 minuuttia	n. 50 minuuttia	n. 60 minuuttia
Jäljen pituus	n. 300 metriä	n. 400 metriä	n. 500 metriä
Jäljestämisaika	20 minuuttia	20 minuuttia	20 minuuttia
Suorat kulmat	1–3 kpl	2–3 kpl	3–4 kpl
Esineiden määrä	4 kpl	4 kpl	4 kpl
Jäljen pisteet	40	40	40
Pisteiden jakautuma	á 10 pistettä/esine	á 10 pistettä/esine	á 10 pistettä/esine

Etsintäkokeen jälkiosuuden toteutus vastaa kaikilta osiltaan jälkikokeen toteutusta, kokeen eri luokkien määritykset huomioiden (ks. sivut 46-48).

Arvostelu:

Koiran työskentelyhalukkuutta, teknistä osaamista ja ohjattavuutta arvioidaan etsintäkokeen jälkiosuuden etsintälinjalla samojen kriteerien mukaan kuin jälkikokeessa.

Henkilöetsintä

	Luokka 1	Luokka 2	Luokka 3
Etsintäalueen pituus	100 metriä	100 metriä	100 metriä
Etsintäalueen leveys	100 metriä	100 metriä	100 metriä
Etsintäaika alueella	8 minuuttia	6 minuuttia	6 minuuttia
Etsittävät henkilöt	2 henkilöä osittain peitettyjä	2 henkilöä osittain peitettyjä	2 henkilöä, joista 1 osittain peitetty ja 1 kokonaan peitetty
Henkilöetsinnän pisteet	70	70	70

Etsintäkokeen henkilöhakuosuuden toteutus vastaa kaikilta osiltaan hakukokeen toteutusta, kokeen eri luokkien määritykset huomioiden (ks. sivut 46-48).

Osa	Pisteet	Huom!
Maalihenkilöiden löytäminen	30	1 löydetty henkilö = 15 pistettä 2 löydettyä henkilöä = 30 pistettä
Työskentely	20	Arvostellaan kokonaisuutena koiran työskentelyn ajan
Ilmaisut	20	Kumpikin ilmaisu arvostellaan erikseen 10 pisteen arvoisena
Yhteensä	70	

Arvostelu:

Koiran työskentelyhalukkuutta, teknistä osaamista ja ohjattavuutta arvioidaan etsintäkokeen henkilöhakuosuudella samojen kriteerien mukaan kuin hakukokeessa.

Pudonneen esineen noutaminen

	Luokka 1	Luokka 2	Luokka 3
Valmistava osa	50 m	50 m	50 m
Noutomatka	50 m	100 m	150 m
Noudettava esine	Tuomarin hyväksymä ohjaajan oma esine	Tuomarin hyväksymä ohjaajan oma esine	Tuomarin hyväksymä ohjaajan oma esine
Pisteet	20	20	20

Yleismääräyksiä pudonneen esineen noutoon

Pudonneen esineen noudossa koira ja ohjaaja kulkevat ensin yhdessä määrätyn reitin, ja ohjaaja pudottaa reitille esineen merkityssä paikassa. Määrätyn matkan jälkeen hän tekee täyskäännöksen ja pysähtyy. Koira seuraa ohjaajaa vapaana. Koiralle ei saa näyttää esineen pudottamista. Tuomarin luvalla ohjaaja lähettää koiran noutamaan esineen. Koiran tulee noutaa esine halukkaasti ja tuoda ja luovuttaa se ohjaajalle. Liike

alkaa perusasennosta ja päättyy, kun koira on luovuttanut esineen ja siirtynyt ohjaajan sivulle perusasentoon.

Rata voidaan tehdä metsään, niitylle tai pellolle, mutta ei polulle tai tielle. Radan alku ja loppu merkitään kylteillä. Kuljettava matka merkitään riittävin merkein. Esineen pudotuspaikka merkitään selvästi. Rata on sama kaikille luokan koirille. Ennen ensimmäistä suoritusta rata on kokeen järjestäjän toimesta kuljettava läpi koiran kanssa.

Suoritus

Tuomari selostaa ohjaajalle mahdolliset suoritukseen tai alueeseen liittyvät asiat. Selostuksen tuomari voi tilanteesta riippuen tehdä yksitellen aina ohjaajan tullessa suoritukseen tai niin, että kaikki ohjaajat ovat samanaikaisesti kuuntelemassa selostusta.

Suoritus aloitetaan tuomarin määräämästä kohdasta, merkityn linjan päästä. Ohjaaja kulkee linjaa pitkin, tuomarin antamien ohjeiden mukaan. Koira seuraa ohjaajaa vapaana, seuraamista ei kuitenkaan arvostella samoilla perusteilla kun tottelevaisuusosuuden seuraamista. Tärkeintä tässä suorituksessa on se, että koira on hyvin hallinnassa. Merkityllä kohdalla ohjaaja pudottaa esineen, jonka tuomari on ilmoittautumisen yhteydessä hyväksynyt (ei noutoesine eikä koiran lelu), ja jatkaa normaalia kulkuaan linjan loppuun asti. Linjan päässä hän tekee täyskäännöksen ja pysähtyy perusasentoon. Ohjaajan tulee huolehtia esinettä pudottaessaan, että koira ei näe sen pudottamista. Ohjaaja ei saa esineen pudotushetkellä pysähtyä tai muuttaa kulkunopeuttaan. Jos koira näkee esineen pudottamisen pysähtyen noutamaan sitä, ohjaajan on estettävä käskyllä koira ottamasta esinettä. Tästä seuraa arvosanan alennus. Jos pudottaminen ei onnistu, suoritus keskeytetään. Perusasennon ottamisen jälkeen ohjaaja tuomarin luvalla lähettää koiran etsimään pudonnutta esinettä.

Koiran työskentelyn tulee olla päämäärähakuista ja innokasta.

Arvostelu:

Pudotetun esineen noudon arvostelussa arvioitavia kriteerejä ovat:

- koira lähtee halukkaasti noutamaan esinettä
- koira paikallistaa esineen määrätietoisesti
- koira ottaa esineen varmasti ja tuo sen ohjaajalle halukkaasti
- koira kantaa esinettä rauhallisesti ja purematta
- koira luovuttaa esineen ohjaajalle korrektisti

Noutamiseen lähettäminen

Koira lähetetään perusasennosta. Lähtökäskyyn saa yhdistää käsimerkin, mutta samanaikaisen fyysisen avun antaminen on kielletty.

Koiran etsintätyöskentelyyn lähtö tapahtuu

- ohjaajan käskystä
- ohjaaja valitsemana hetkenä, tuomarilta luvan saatuaan
- ohjaajan sivulta

Suorituksen läpivieminen ja työskentelyvalmius

Suorituksen päätarkoitus on pudonnetun esineen noutaminen. Koiran tulee lähteä noutamaan esinettä oikeaan suuntaan ja halukkaasti heti ohjaajalta käskyn saatuaan. Koiran tulee seurata ohjaajan ja koiran kulkemaa reittiä määrätietoisesti ja tarkasti esineelle asti. Poikkeamat reitiltä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Mikäli koira heti etsintään lähtiessään, ollessaan vielä ohjaajan näkyvässä, poistuu kokonaan reitiltä, eikä palaa reitille takaisin suorittamaan etsintätehtävää, voi ohjaaja käskyttää koira palaamaan oikealle reitille. Tällaiset lisäkäskyt alentavat arvosanaa, ja jos ohjaaja ei saa koira kohtuullisella käskytyksellä palaamaan reitille ja jatkamaan esineen etsintää, suoritus keskeytetään. Mikäli koira palaa ohjaajan luo, ei uusintälähetys ole sallittu, vaan suoritus keskeytetään. Mikäli koira ei löydä esinettä vaan ylittää sen ja etenee kuljetun reitin lähtöpisteeseen, arvosanaa alennetaan, mutta suoritus kuitenkin hyväksytään, jos koira palaa takaisin päin ja löytää ja tuo esineen takaisin palatessaan. Mikäli koira ei pala takaisin esineen ylitettyään, suoritus keskeytetään. Mikäli koira suorittaa esineen etsinnän ja noudon hitaasti ja epävarmasti, seuraa siitä arvosanan alennus. Koiran keskeyttäessä etsintä- ja noutosuorituksen niin, että ohjaaja ei pysty siihen vaikuttamaan, suoritus keskeytetään.

Arvosteluperusteita ovat

- koira työskentelee halukkaasti ja varmasti
- koiran täytyisi työskennellä halukkaammin ja varmemmin
- koira suorittaa noutamisen haluttomasti ja epävarmasti
- koira seuraa kuljettua reittiä määrätietoisesti ja tarkasti
- koira poikkeaa reitiltä tai ylittää esineen ja vaatii lisäkäskeyjä
- koira ei suorita noutamista

Esinetyöskentely

Koiran tulee paikallistaa esine tehokkaasti kuljetulta reitiltä ja ottaa löytämänsä esine heti. Koiran pitää tuoda esine ohjaajalle heti, suoraan ja halukkaasti sekä luovuttaa esine ohjaajalle. Luovutusasento on vapaa. Jos esineen tuominen on hyvin halutonta ja epävarmaa, arvosana voi olla korkeintaan tyydyttävä. Jos ohjaaja joutuu tuontivaiheessa käskyin kehottamaan koira tuomaan esinettä, arvosana on korkeintaan puutteellinen.

Jos koira ei tuo esinettä, suoritus keskeytetään ja arvosana on puutteellinen (0 pistettä). Luovutustilanteessa koiran tulee luovuttaa esine ohjaajalle heti luovutuskäskyn saatuaan. Luovutuksen ollessa hidas seuraa arvosanan alennus. Vakavampaa on, jos esineen luovutus muuttuu ohjaajan ja koiran väliseksi leikiksi tai taisteluksi, tästä seuraa suurempi arvosanan alennus. Jos koira ei luovuta esinettä ohjaajalle, nielaisee tai syö sen, suoritus keskeytetään ja arvosana on puutteellinen (0 pistettä).

Arvosteluperusteita ovat

- koira tuo esineen heti ja halukkaasti
- koira tuo esineen haluttomasti ja epävarmasti
- koira vaatii lisäkäskeyjä esineen tuomiseen
- koira ei tuo esinettä
- koira luovuttaa esineen oikein ja nopeasti
- koira viivyttelee esineen luovutuksessa, ohjaaja antaa useamman luovutuskäskyn
- koira ei luovuta esinettä

Koiran tulee pitää esinettä suussa varmasti, se ei saa pureskella esinettä tai leikkiä sillä. Koiran pureskellessa esinettä tai leikkiessä sillä arvosana on korkeintaan hyvä. Vakavampaa on, jos koira edellisten lisäksi pudottelee esinettä.

Arvosteluperusteita ovat

- koira pitää esinettä varmasti ja rauhallisesti
- koira pureskelee esinettä ja/tai leikkii sillä
- koira pudottelee esinettä

Tarkkuusetsintä

	Luokka 1	Luokka 2	Luokka 3
Etsintäalueen koko	3 x 3 metriä	3 x 3 metriä	3 x 3 metriä
Etsintäaika	5 minuuttia	4 minuuttia	3 minuuttia
Esineiden laatu	1 kpl pieni esine, esim. 2 € kolikko, täytekynä tms.	1 kpl pieni esine, esim. 1 € kolikko, avain tms.	1 kpl pieni esine esim. 5 tai 10 cent kolikko, hylsy tms.
Koiran ilmaisun jälkeinen etsintäaika	1 minuutti	1 minuutti	1 minuutti
Pisteet	20	20	20
Pisteiden jakautuma	Työskentely 10 pist. Esine 10 pist.	Työskentely 10 pist Esine 10 pist.	Työskentely 10 pist. Esine 10 pist

Yleismääräyksiä tarkkuusetsintään

Tarkkuusetsinnässä koiran tehtävänä on etsiä etsintäalueella oleva pienikokoinen esine ja ilmaista tai ottaa esine. Kun koira on ilmaissut esineen, ohjaajan on löydettävä esine minuutin kuluessa (tai kokonaisajan sisällä).

Suoritus alkaa ohjaajan aloitettua etsinnän tuomarin luvalla ja päättyy etsimisajan kuluttua umpeen tai ohjaajan löydettyä esineen.

Etsintäalue on sijoitettava paikalle, jossa on riittävä aluskasvillisuus niin, että siihen pudotettu esine ei ole näkyvässä. Esinettä ei saa painaa maan sisään, mutta sen voi kevyesti peittää ruoholla, lehdillä tai vastaavalla. Alueen kulmat on merkittävä n. 30 cm pituisilla kepeillä tai vastaavasti niin, että koiranohjaaja pystyy sen hyvin hahmottamaan. Etsintäalue tulee ”tallata” järjestäjien toimesta koiran kanssa ennen ensimmäisen koiran suoritusta. Esine ja etsintäalue voi olla sama kaikille koirille tai vaihtoehtoisesti voidaan tehdä useampi etsintäruutu, joissa koirat arvonnin mukaan vuorottelevat. Jos joku koira tekee tarpeet etsintäruutuun, on ruutu vaihdettava muille koirille. Jos tehdään useampi alue, niin osallistujat käyttävät ratoja arvotussa järjestyksessä. Alueet tulee tehdä riittävän etäälle toisistaan esim. 5 m:n välein.

Tuomari määrää yleisön paikan.

Suoritukseen ilmoittautumisen yhteydessä ohjaaja ilmoittaa tuomarille koiran suorituksessa käyttämän ilmaisutavan; koira ottaa esineen suuhunsa tai ilmaisee esineen (ilmaisuusento on vapaa eikä sitä tarvitse ilmoittaa).

Suoritus

Tuomari hyväksyy etsintäalueelle vietävän esineen ja määrää sen paikan. Esineen on oltava materiaaaliltaan metallia tai kovaa muovia eikä se saa olla materiaalia, joka rikkoutuessaan saattaa vahingoittaa koiraa (lasi tai vastaava) eikä puuta, nahkaa kangasta tms. materiaalia, johon haju imeytyy.

Esineen paikkaa voi ruudussa vaihdella. Tuomari selostaa ohjaajalle mahdolliset etsintään tai alueeseen liittyvät asiat. Selostuksen tuomari voi tilanteesta riippuen tehdä yksitellen aina ohjaajan tullessa suoritukseen tai niin, että kaikki ohjaajat ovat samanaikaisesti kuuntelemassa selostusta. Suoritus aloitetaan tuomarin luvalla, tuomarin osoittamasta kohdasta alueen reunasta. Aloituskohta on sama kaikille koeluokan koirille. Etsintäaika alkaa ohjaajan lähtökäskystä. Sen jälkeen ohjaaja ohjaa koiran työskentelyä alueella vapaavalintaisin käskyin ja merkein. Ohjaaja saa liikkua alueella harkintansa mukaan tai ohjata koiran työskentelyä alueen ulkopuolelta lähtösivulta. Koira on etsintätyöskentelyn ajan vapaana. Koiralla ei tarvitse käyttää PK-liiviä tarkkuusetsinnässä.

Koiran on joko tuotava löytyneet esine ohjaajalle tai ilmaistava se ohjaajalle, ilmaisutapa on vapaa. Ohjaaja ilmoittaa tuomarille hyväksyvänsä ilmaisun. Tämän jälkeen ohjaajalla on minuutti aikaa löytää koiran ilmaisema esine, mutta kokonaissuoritusaikaa ei saa kuitenkaan ylittää. Tämä minuutin aika alkaa ohjaajan ilmoituksesta.

Arvostelu

Tarkkuusetsinnän arvostelussa arvioitavia kriteerejä ovat:

- koira lähtee etsintään halukkaasti ja työskentelee keskittyneesti ja määrätietoisesti
- koira ilmaisee/ottaa esineen varmasti
- koira odottaa rauhallisesti ohjaajan ottaessa esineen / luovuttaa esineen ohjaajalle korrektisti

Etsintätyöskentelyyn lähettäminen

Ohjaaja aloittaa suorituksen koira perusasennossa. Ohjaajalla on oikeus lähettämishetkellä myös itse mennä etsintäalueelle. Lähtökäskyyn saa yhdistää käsimerkin, mutta samanaikaisen fyysisen avun antaminen on kielletty.

Koiran etsintätyöskentelyyn lähtö tapahtuu

- ohjaajan käskystä
- ohjaaja valitsemana hetkenä, tuomarilta luvan saatuaan
- koira ohjaajan sivulla perusasennossa

Suorituksen läpivieminen ja työskentelyvalmius

Etsinnän päätarkoitus on varsinaisen suorituksen (etsinnän) tekeminen, jossa olennaisinta on hajuaistin käyttö sekä hallittu liikkuminen alueella.

Koiran tulee aloittaa etsiminen heti käskyn saatuaan halukkaasti, intensiivisesti ja tarkasti, keskittyen alueen tarkastamiseen. Koiran suorittaessa etsintää haluttomasti, huolimattomasti tai epävarmasti seuraa siitä arvosanan alennus. Koiran keskeyttäessä etsinnän niin, että ohjaaja ei pysty siihen vaikuttamaan, suoritus keskeytetään. Jos koira ei löydä esinettä sallitussa ajassa, tarkkuusetsinnän arvosana on puutteellinen (0 pistettä).

Arvosteluperusteita ovat

- koira työskentelee halukkaasti, intensiivisesti ja varmasti
- koira pysyy alueen sisällä
- koiran täytyisi työskennellä halukkaammin, intensiivisemmin ja varmemmin
- koira ei pysy alueella
- koira suorittaa etsintää haluttomasti ja epävarmasti
- koira ei suorita etsintää
- koira ei löydä esinettä

Esinetyöskentely

Koiran tullessa kohtaan, missä esine on, sen tulee ottaa tai ilmaista se. Tuomarin tulee kuitenkin huomioida arvostelussa, että sää ja tuuliolosuhteet voivat vaikuttaa siihen, kuinka nopeasti koira paikallistaa esineen. Arvosanaa ei alenneta koiran ylittäessä esineen reagoimatta siihen. Arvosanaa alennetaan, jos koira ylittää esineen reagoiden siihen, sitä kuitenkaan ottamatta tai ilmaisematta. Arvosana voi tällöin olla korkeintaan tyydyttävä. Tuomarin on oltava erittäin tarkka arvostellessaan koiran reagoimista esineeseen, sillä koiran reagoiminen voi olla hyvin vähäeleistä. Tällöin on seurattava tarkkaan, painostaako ohjaaja koiraan ylittämään esineen vai ylittääkö koira sen omaehtoisesti.

Arvosteluperusteita ovat

- koiran reagoi esineeseen ja paikallistaa sen tehokkaasti
- koira ottaa tai ilmaisee paikallistamansa esineen heti
- koira reagoi esineeseen, mutta viivyttelee sen paikallistamisessa
- koira reagoi esineeseen ja paikallistaa sen, mutta viivyttelee sen ottamisessa tai ilmaisemisessa
- koira reagoi esineeseen, mutta ei paikallista tai ota sitä

Esineen ilmaiseminen tai ottaminen

Koiran pitää ilmaista tai ottaa löytämänsä esine. Ilmaisevan koiran ilmaisun tulee olla niin selkeä, että ohjaaja pystyy aloittamaan oman osuutensa, mutta koiran asento on vapaa. Koiran suoritettua esineen ilmaisun ohjaaja voi tarvittaessa käskä koiran siirtymään odotusasentoon esineen nostamisen ajaksi, mikäli se on esim. käynyt maahan esineen päälle. Tämä ei alenna arvosanaa. Ilmaisui- ja odotusasento on vapaa (seisoen, istuen tai maaten). Ohjaaja saa etsiä esinettä vain koiran ilmaisemasta paikasta. Ohjaajan koiralle antama lisäkäske esineen uudelleen ilmaisemiseksi alentaa arvosanaa.

Koiran on pysyttävä ilmaisu- tai odotusasennossa ohjaajan etsiessä esinettä, kunnes ohjaaja esineen löytymisen jälkeen ottaa koiran sivulleen perusasentoon. Jos ohjaaja laajentaa etsimiskohtaa, seuraa siitä arvosanan alennus. Vakavampaa on, jos ohjaaja ei tulkitse koiraansa oikein ja suorittaa omaa osuuttaan väärästä kohtaa.

Ohjaajan työskentelyyn annettu aika (1 min) alkaa siitä, kun hän hyväksyy koiran ilmaisun.

Kokonaisaika ei kuitenkaan saa ylittää. Jos ohjaaja ei koiran suorittaman ilmaisun jälkeen löydä esinettä minuutin kuluessa tai ennen kokonaisajan umpeutumista, tarkkuusetsinnän arvosana on puutteellinen (0 pistettä). Suoritus päättyy, kun esine on löydetty, etsintäaika (kokonaisaika) päättyy tai kun tuomari tai ohjaaja keskeyttää koiran suorituksen.

Arvosteluperusteita ovat

- koira ilmaisee esineen varmasti
- koira ilmaisee esineen haluttomasti ja epävarmasti
- koira vaatii lisäkäsken esineellä pysymiseen
- koira jättää ilmaisupaikan
- koira on rauhallisesti ja varmasti odotusasennossa
- koira on rauhaton odotusasennossa ja sille joudutaan antamaan useampi käske
- koira ei pysy odotusasennossa

Ottaessaan esineen koiran on luovutettava se ohjaajalle, luovutusasento on vapaa. Koira voi joko tuoda esineen ohjaajalle, tai ohjaaja voi mennä koiran luo. Koiran tulee luovuttaa esine heti luovutuskäsken saatuaan. Jos koira ei luovuta esinettä heti, seuraa arvosanan alennus. Jos koira ei luovuta esinettä lainkaan ohjaajalle tai nielaisee esineen, tarkkuusetsinnän arvosana on puutteellinen (0 pistettä).

Koiran tulee pitää esinettä suussa varmasti, se ei saa pureskella esinettä tai leikkiä sillä. Koiran pureskellessa esinettä tai leikkiessä sillä arvosana on korkeintaan hyvä.

Jos esine putoaa maahan luovutuksen yhteydessä, ja koira nostaa sen uudelleen ilman käskyä, tästä ei seuraa arvosanan alennusta. Jos koira ei nosta pudonnutta esinettä ilman käskyä tai ohjaaja nostaa esineen maasta itse, seuraa arvosanan alennus.

Arvosteluperusteita ovat

- tuo esineen heti ja halukkaasti
- koira luovuttaa esineen oikein ja halukkaasti
- koira pudottaa esineen, mutta nostaa sen uudelleen ilman käskyä
- koira tuo esineen viivytellen ja epävarmasti
- koira viivyttelee esineen luovutuksessa, ohjaaja antaa useamman luovutuskäskyn
- koira pudottaa esineen eikä nosta sitä ilman käskyä, tai ohjaaja nostaa esineen itse
- koira ei luovuta esinettä/nielaisee esineen

Mikäli koira ilmaisee esineen, vaikka ohjaaja on ilmoittanut sen ottavan esineen, tai päinvastoin, tarkkuusetsintäsuorituksen arvosana voi olla korkeintaan tyydyttävä.

Esineen luovutuksen tai löytymisen jälkeen ohjaaja ottaa koiran perusasentoon ja menee tuomarin luokse koiran seurattessa. Loppuilmoittautuminen tehdään myös perusasennossa, ja esine luovutetaan tuomarille.

Valjakkohiihto

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 10.3.1999, 9.1.2011, 8.6.2013, 8.6.2017
Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben ry:n hallituksen hyväksymä 15.6.1999,
9.3.2011, 14.8.2013, 17.8.2017
Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2000, 1.1.2014, 1.9.2015, 1.1.2018

Kokeen tarkoitus

Valjakkohiihto on koe, jossa mitataan koiran ja ohjaajan kestävyyttä ja nopeutta kulkea merkittyä latua.

Luokat ja osallistumisoikeus

Luokka A: Osallistumisoikeuden alaikäraja 15 kk viimeisenä koepäivänä. Avoin kaikille roduille.

Luokka B: Osallistumisoikeuden alaikäraja 15 kk viimeisenä koepäivänä. Avoin muille roduille paitsi seisoville lintukoirille.

Luokka C: Osallistumisoikeuden alaikäraja 15 kk viimeisenä koepäivänä. Avoin kaikille roduille paitsi dobermanneille, suursnautsereille ja seisoville lintukoirille.

Osallistumisoikeus on kaikilla puhdasrotuisilla rekisteröidyillä koirilla.

Ohjaaja sekä koira saavat osallistua kokeessa ainoastaan yhteen sarjaan ja ohjaaja saa ohjata kokeessa vain yhtä koira, lukuun ottamatta valjakkoviestiä ja sprinttisarjoja. Valjakkoviestiin voi osallistua sama ohjaaja ja koira, joka on jo samassa kokeessa aiemmin osallistunut yksilösarjaan, koira ei kuitenkaan saman päivän aikana. Mikäli valjakkoviesti järjestetään samana päivänä kuin yksilösarjat, yksilösarjaan jo osallistunut ohjaaja voi ohjata valjakkoviestissä eri koira. Mikäli valjakkoviesti järjestetään eri päivänä kuin yksilösarjat, voi ohjaaja ohjata valjakkoviestissä joko samaa koira kuin edellisen päivän yksilösarjassa tai eri koira. Valjakkohiihtokokeessa on sallittua vaihtaa ilmoitettua sarjaa tai osallistuvaa koira, jos se on koejärjestelyjen puolesta mahdollista. Ohjaaja ei kuitenkaan voi vaatia luokkien tai sarjojen muutosta. Sprinttihiihdossa ohjaaja voi osallistua kokeeseen useammalla koiralla, jos se koejärjestelyjen puolesta on mahdollista. Ohjaaja ja koira saavat osallistua saman päivän aikana ainoastaan yhden yhdistyksen/järjestön kokeisiin.

Valjakkohiihtoihin ei saa osallistua kiimaisella nartulla. Osallistuvan koiran ei tarvitse suorittaa käyttäytymiskoetta. Yhdeksän vuotta täyttäneestä koirasta tulee koepaikalla esittää eläinlääkärin todistus koiran fyysisen kunnon edellytyksestä osallistua kokeeseen. Todistus ei saa olla 14 vrk vanhempi ennen koiran ensimmäistä valjakkohiihtokauden koetta. Todistus on voimassa kauden loppuun.

Koulutustunnuksia ei valjakkohiihdoissa anneta.

Sarja	Osallistujat	Matka
Naiset, naru		5–10 km
Naiset 50, naru	Ikä määritetään kilpailupäivän mukaan	5 km
Miehet, naru		7–15 km
Miehet 50, naru	Ikä määritetään kilpailupäivän mukaan	5 km
Tytöt 14–18 naru	Ikä määritetään kilpailupäivän mukaan	5 km
Pojat 14–18 naru	Ikä määritetään kilpailupäivän mukaan	5 km
Viesti/naiset, naru		3 x 5 km
Viesti/miehet, naru		3 x 5–7 km
Sprintti/miehet, naru		1–2,5 km
Sprintti/naiset, naru		1–2,5 km

Yleismääräyksiä

Valjakkohiihtoa valvoo kokeesta vastaava tuomari apunaan tarpeellinen määrä tuomareita. Ennen valjakkohiihtojen alkua kokeesta vastaava tuomari tai hänen määräämänsä tuomari tutustuu rataa ja hyväksyy sen. Kokeesta vastaava tuomari tai hänen määräämänsä tuomari valvoo valjakoiden lähtöä, maaliintuloa sekä valjakkoviestin vaihtoa. Ennen valjakkohiihtoa kokeesta vastaava tuomari tai hänen määräämänsä tuomari tarkastaa koirat ja niiden varusteet.

Epäedullisten kelien vallitessa on kokeesta vastaavalla tuomarilla oikeus lyhentää sarjojen matkoja. Kokeesta vastaava tuomari voi myös sallia suojatossujen käytön koirilla keliolosuhteiden niin vaatiessa.

Kovalla pakkasella (-17 astetta tai kylmempää) on valjakkohiihdot peruttava tai lähtöajankohtaa siirrettävä, jos on odotettavissa sään lauhtumista. Ratkaisut asiasta tekee kokeesta vastaava tuomari. Jokainen muutos aikataulussa ja lähtöajoissa tulee ilmoittaa osallistujille välittömästi.

Valjakon tulee kulkea merkittyä rataa. Oikomisesta, tai jos valjakko ei ole ohjaajan hallinnassa tai se on karannut yli 100 metriä, seuraa hylkäys. Ohjaaja saa hetkellisesti hiihtää valjakon vieressä vaikeissa paikoissa, kuten jyrkissä ylä- ja alamäissä. Alamäessä ohjaajalla on oikeus laskea hajareisin koiransa yllä pitäen kiinni valjaista, mikäli tarkoituksena on jarruttaa valjakon vauhtia. Koiraa ei kuitenkaan saa nostaa ilmaan. Ohjaajalla on oikeus riisua sukset irrottaessaan koiraa, jos se on tarttunut johonkin.

Pakotetta (piiskaa tms.) ei hiihdon jouduttamiseksi saa käyttää, eikä väsynyttä tai muuten halutonta koiraa saa pakottaa jatkamaan. Ohjaajan tulee keskeyttää suorituksensa, jos koira on loukkaantunut tai varusteet ovat vahingoittuneet siten, että koira voi loukkaantua.

Sivullisen henkilön tarkoituksellinen edessä hiihtäminen on kielletty. Lähdön jälkeen ohjaaja saa ottaa vastaan vain juottoapua. Avustaja saa pitää koiraa paikallaan ja juottaa sitä. Ohjaajan on kuitenkin itse pysäytettävä valjakko. Juottoasemia ei saa olla järjestäjän kieltämissä paikoissa.

Ohitustilanteissa edellä oleva ei saa estää ohittavaa. Ohitushetkellä ohjaajat vastaavat omista valjakoistaan.

Maaliin tultaessa ohjaaja saa siirtyä koiransa viereen n. 30 metriä ennen maaliviivaa, mutta ei saa ohittaa koiraa. Maaliin saapuvaa valjakkoa saa kutsua. Viheltäminen tai pillin käyttö on kielletty.

Kaikkien tuomareiden tulee valvoa koirien käytöstä koko kokeen ajan. Ihmiseen tai toiseen koiraan kohdistuvaan aggressiiviseen käytökseen on aina puututtava, ja aggressiivisten koirien suoritus on hylättävä. Tarvittaessa kokeesta vastaava tuomari voi esittää kilpailukieltoa aggressiivisesti käyttäytyvälle koiralle.

Kuonokopan käyttö on kokeessa kielletty.

Varusteet

Ohjausköyden pää pidetään vyössä, joka on varustettu avonaisella koukulla. Köyden tai sen joustinosan tulee joustaa vähintään 2 metriä, ts. köyden tulee venyä 2 m lepopituudestaan.

Ladut

Ladut tulee tehdä luisteluhiihtoon sopiviksi ja niin leveiksi, että ohittaminen on mahdollista. Liian jyrkkiä nousuja ja vaarallisia laskuja on vältettävä. Valjakon on voitava kulkea suurinta mahdollista nopeutta olematta silti vaarassa loukkaantua. Ladun tulee olla merkitty siten, että hiihtäjän ei tarvitse olla epävarma oikeasta ladusta.

Latu ei saa ylittää liikenneä tietä, ellei paikalla ole järjestäjän toimesta vartiota, joka tarvittaessa pysäyttää liikenteen. Tien ylitys ei saa vaurioittaa osallistujan varusteita. Jos matka suoritetaan useampana kierroksena, ei lähtö uudelle kierrokselle saa kulkea lähtö- eikä maalialueen kautta.

Lähtöjärjestys

Lähtö tapahtuu sarjoittain, joiden lähtöjärjestyksen määrää koetoimikunta. Mikäli on mahdollista, nopeimmat sarjat lähtevät ensin. Osallistujien lähtöjärjestys arvotaan sarjoittain. Arvonta suoritetaan järjestäjien toimesta ennen koepäivää. Valjakoiden lähtöväli sarjassa on 1 minuutti. Sarjojen lähtövälin määrää järjestäjä, mutta sen on kuitenkin oltava vähintään 1 minuutti.

Sarjat, joissa on vain vähän osallistujia, voidaan yhdistää kokeen sujuvuuden parantamiseksi, mutta tulokset määräytyvät kuitenkin sarjakohtaisesti.

Lähtö

Valjakon on oltava lähtöpaikalla hyvissä ajoin ennen lähtöaikaa. Lähtö- ja maalipaikalla saa olla yksi avustaja koiraa kohti. Valjakon on oltava lähtöviivan takana lähtölupaan saakka. Lähtölupa valjakolle annetaan seuraavasti: 30 sekuntia ...10...5...4...3...2...1..."NYT". Valjakko, joka lähtee ennen lähtölupaa, kutsutaan takaisin uusimaan lähtö. Jos valjakko ei palaa takaisin, sen suoritus hylätään. Jos valjakko myöhästyy lähdestä, on sille annettava mahdollisuus lähteä myöhemmin. Aika lasketaan kuitenkin alkuperäisestä lähtöajasta.

Lähdöstä myöhästyneen tai takaisinkutsutun valjakon täytyy lähteä viimeistään 30 sekuntia ennen oikealla ajalla lähtevää valjakkoa tai aikaisintaan 15 sekuntia tämän jälkeen.

Ajanotto

Aika otetaan käsiajanotolla täysinä sekunteina tai sähköisellä ajanotolla 0,1 sekunnin tarkkuudella. Aika alkaa valjakon ilmoitetusta lähtöajasta ja päättyy, kun koira(t) ja ohjaaja ovat ylittäneet maaliviivan. Jos kahdella tai useammalla valjakolla on sama loppuaika, ne saavat saman järjestysijän.

Valjakkoviesti

Joukkueen kokoonpanon ilmoittaminen

Viestijoukkueen kokoonpano ja valjakoiden lähtöjärjestys on ilmoitettava järjestäjille ennen kokeen alkua. Viestijoukkue saa olla ns. sekajoukkue, eli siinä voi olla sekä miehiä että naisia. Jos joukkueessa on yksikin miesohjaaja, joukkueen tulee osallistua miesten sarjaan. Samoin joukkueen luokka määräytyy sen mukaan, mikä on joukkueen koirien korkein luokka (A, B, C). Viestin jokaisella osuudella on oltava eri koirat ja ohjaajat.

Lähtöpaikka

Valjakkoviestin lähtöpaikalla tulee jokaisella viestijoukkueella olla perinteisen hiihtotyylin lähtölatu. Lähtölatujen välien pitää olla vähintään 3 metriä ja pituuden 50 m.

Lähtölatujen jälkeen ladun tulee olla luisteluhiihtoon soveltuva ja sen tulee kaventua asteittain pääladuksi. Etäisyyden lähtöviivalta pääladun alkuun tulee olla sama kaikille joukkueille.

Lähtö

Kaikki ensimmäisen osuuden valjakot lähtevät samanaikaisesti. Koirat ja osallistujat odottavat lähtölupaa lähtölinjan takana siten, että osallistujat ovat koiriensä vieressä pitäen kiinni valjaista. Kaikkien osallistujien tulee olla samalla puolella koira. Puolen määrää koetoimikunta.

Lähtetäjä, joka seisoo lähtöalueen puolessavälissä lähtöalueen sivussa, antaa lähtölupaa lipulla seuraavasti:

1. 30 sekuntia ennen lähtöä lähtetäjä nostaa kädessään olevan lipun sivulle.
2. 10 sekuntia ennen lähtöä lähtetäjä nostaa kädessään olevan lipun päänsä yläpuolelle
3. Lähtöhetkellä lähtetäjä heilauttaa lipun alas "NYT"-käskynä.

Varaslähdön sattuessa kutsutaan kaikki valjakot takaisin ja lähtö uusitaan. Lähtetäjä ilmoittaa varaslähdön heiluttamalla lippua päänsä yläpuolella. Jos sama valjakko ottaa varaslähdön kahdesti, kyseisen joukkueen suoritus hylätään. Ohjaaja pitää kiinni valjaista lähtöladun loppuun saakka, joka on merkitty lipuin tai jollakin muulla näkyvällä tavalla. Mikäli hän irrottaa otteensa aikaisemmin, hänen tulee pääladun alussa olevan valvojan määräyksestä palata lähtöviivan kautta uusimaan lähtö, nyt koeohjeiden mukaan.

Vaihtoaukea

Vaihtoaukealla tulee olla pituutta n. 30 m ja leveyttä vähintään 15 m. Noin 150 metriä ennen vaihtoaukeaa ja n. 100 metriä sen jälkeen tulee ladun olla niin leveä, että se mahdollistaa vähintään kahden osallistujan rinnakkaisen hiihtämisen luistelutyylillä.

Vaihtoaukean tulee olla selvästi merkitty suorakaiteen muotoon. Vaihtoaukealla saavat olla ainoastaan lähtövuorossa olevat valjakot, avustajat ja tarvittava määrä toimihenkilöitä. 50 metriä ennen vaihtoaukeaa on oltava selvä ladun ylittävä merkkilinja.

Tämän linjan ja vaihtoaukean välillä saavat olla ainoastaan saapuvan valjakon vastaanottajat.

Vaihto

Vaihtoon saapuva hiihtäjä päästää valjakon irti vapauttamalla ohjausköyden. Tämän tulee tapahtua 50 metrin linjan ja vaihtoaukean välillä. Vastaanottajat ottavat valjakon kiinni tällä alueella. Hiihtäjä jatkaa vaihtoalueelle, missä tapahtuu vaihto seuraavasti:

- Vaihtoon saapuva hiihtäjä koskettaa kädellään lähtevän valjakon ohjaajaa.
- Lähtevän valjakon on pysyttävä vaihtoalueella, kunnes vaihto on tapahtunut ohjeiden mukaan.

- Mikäli vaihto tapahtuu väärin, kutsutaan sekä lähtevä valjakko että saapunut hiihtäjä takaisin suorittamaan ohjeiden mukainen vaihto.
- Lähtevä valjakko ei saa siirtyä vaihtoalueelle ennen kuin saapuva valjakko on ilmoitettu tulevaksi.

Ajanotto

Aika otetaan lähettäjän antamasta lähtöluvasta siihen hetkeen, kun joukkueen viimeinen valjakko ohjaajineen ylittää maaliviivan. Valjakon vaihtoon saapumisaika otetaan, kun hiihtäjä saapuu vaihtoalueelle. Tämä aika on myös lähtevän valjakon lähtöaika.

Sprinttiluokat

Sprinttiluokkien kilpailumatka on 1–2,5 km/lähtö. Kussakin sprinttiluokassa tulee olla vähintään 1 osallistuja. Sprinttiluokat tulee suorittaa saman kilpailupäivän aikana. Kussakin luokassa on osallistujamäärästä riippuen 2–4 lähtöä.

Sprinttiluokkien latujen tulee olla luisteluhiihtoon sopivat ja riittävän leveät siten, että 3 valjakkoa mahtuu rinnakkain.

Sprinttiluokkia valvoo vastaavan tuomarin lisäksi riittävä määrä ratavalvojia. Ratavalvojana saa toimia valjakkohiihdon tuomari tai kortillinen koetoimitsija vastaavan tuomarin ohjeistamana.

Lähtötilanteessa valjakolla saa olla avustaja, joka avustaa valjakon hallinnassa lähtöön asti. Maaliviivan takana tulee olla vähintään 10 metrin vapaa alue jossa ei saa olla avustajia tai yleisöä. Maaliintulo määritetään koiran kirsusta. Suositellaan käytettäväksi maalikameraa.

Kunkin luokan ensimmäinen lähtö hiihdetään väliaikalähtönä, jolloin valjakot lähtevät 1 minuutin välein. 1–5 min ennen ensimmäisen valjakon lähtöä, lähetetään ladulle ns. nollavaljakko, joka kiertää kilpailuladun.

Aikojen perusteella kilpailijat jaetaan välieriin. Välieriin otetaan enintään 24 koiraa/luokka. Mikäli koiria on luokassa 3–6, hiihdetään suoraan finaali (loppukilpailu).

Välierien ja finaalien startissa käytettäviä laturia tulee olla kuusi rinnakkain ja lähtöalueen pituus tulee olla vähintään 30 metriä. Latujen leveysvälin tulee olla 3–5 metriä.

Välierissä ja finaalissa valjakot lähtevät samanaikaisesti jokainen valjakko omalla ladulla joko porrastetusti tai viuhkan muodossa.

Aika-ajon nopeimmat ja välierien voittajat lähtevät lähimpänä lähtöviivaa. Lähdössä ohjaajan tulee pitää koiraa kiinni valjaista tai pannasta vähintään 30 metriä ja koiran tulee olla ohjaan vasemmalla puolella tai jalkojen välissä. Alue, jossa koiran pannasta tai valjaista on pidettävä kiinni, merkataan rataan selvästi. Tuomarilla on oikeus hylätä hiihtäjän suoritus, jos ohjaaja irrottaa koiran liian aikaisin.

Lähtö tapahtuu samoin kuin valjakkoviestissä (30 sek...10 sek..."NYT").

Välierien määrä riippuu osallistujamäärästä. Kussakin lähdössä tulee olla 3–6 valjakkoa.

Järjestäjä päättää erien määrän. Mikäli koiria on luokassa yli 12, on erä järjestettävä vähintään kolme, yli 18 valjakon luokissa on välieriä järjestettävä vähintään neljä.

Kahden välieran kilpailussa valjakot jaetaan eriin väliaikalähtöjen sijoituksien perusteella taulukon mukaan. Finaaliin pääsee erästä kaksi nopeinta. Jos valjakkoja on kahdeksan tai enemmän pääsee finaaliin lisäksi kaksi valjakkoa välieran aikojen perusteella.

Viuhkan muodossa:

Erä 1		Erä 2		Finaali	
1.	3.	2.	4.	1.	2.
7.	9. 11.	6. 8.	10. 12.	4.	5. 6.

Porrastetusti:

Erä 1	Erä 2	Finaali
1.	2.	1.
3.	4.	2.
5.	6.	3.
7.	8.	4.
9.	10.	5.
11.	12.	6.

Kolmen välierän kilpailussa koirat jaetaan välieriin väliaikalähtöjen sijoituksien perusteella oheisen taulukon mukaan. Kilpailijoita 13–18. Ensimmäisistä välieristä jatkoon pääsee kaksi nopeinta ja lisäksi kaikista eristä yhteensä kaksi aikojen perusteella.

Ensimmäisten välierien koirien lähtöjärjestys:

Erä 1: 1, 4, 7, 10, 13, 16

Erä 2: 2, 5, 8, 11, 14, 17

Erä 3: 3, 6, 9, 12, 15, 18

Toisista välieristä pääsee finaaliin kaksi nopeinta ja kaksi aikojen perusteella.

Toisten välierien lähtöjärjestys:

Erä 1: 1, 3, 5, 7

Erä 2: 2, 4, 6, 8

Finaali: 1, 2, 3, 4, 5, 6

Neljän välierän kilpailussa kilpailijat jaetaan välieriin väliaikalähtöjen sijoituksien perusteella oheisen taulukon mukaan. Kilpailijoita 19–24. Ensimmäisistä välieristä pääsee jatkoon kaksi nopeinta ja lisäksi kaikista eristä yhteensä kaksi aikojen perusteella.

Ensimmäisten välierien lähtöjärjestys:

Erä 1: 1, 8, 9, 16, 17, 24

Erä 2: 4, 5, 12, 13, 20, 21

Erä 3: 2, 7, 10, 15, 18, 23

Erä 4: 3, 6, 11, 14, 19, 22

Toisista välieristä finaaliin pääsee kaksi nopeinta ja yhteensä kaksi aikojen perusteella.

Toisten välierien lähtöjärjestys:

Erä 1: 1, 3, 5, 7

Erä 2: 2, 4, 6, 8

Finaali: 1, 2, 3, 4, 5, 6

Mikäli välierässä tai finaalissa kaksi valjakkoa saapuu maaliin aivan samanaikaisesti, paremmuus ratkaistaan valjakoiden väliaikalähdön aikojen perusteella.

Mikäli valjakko ei etene koko rataa, suoritus hylätään. Jos valjakko estää tai muutoin häiritsee toisen valjakon suoritusta, häiritsevän valjakon suoritus hylätään ja tarvittaessa keskeytetään.

Opastuskoe

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 8.6.2017

Suomen Kennelliiton hyväksymä 24.11.2017

Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2018

1. Opastuskoe muodostuu

1. Opastusosuudesta
2. Hallittavuusliikkeistä ja yhteistyöstä

2. Opastuskokeen tarkoitus

Kokeessa selvitetään näkövammaisen ohjaajan käyttöön hyväksytyin koiran opastuskykyä erilaisilla opastustyöskentelyyn perustuvilla tehtävillä. Koe on tarkoitettu opaskoiran käyttäjille (joista tässä koeohjeessa käytetään myös termiä ohjaaja) koiran koulutustason ylläpitämiseksi ja edelleen kehittämiseksi.

3. Koeluokat ja osallistumisoikeus

Opastuskokeessa on

- käyttöluokka, josta kolmen hyväksytyin tuloksen jälkeen koiran **tulee** siirtyä kilpailuluokkaan
- kilpailuluokka, johon **voi** osallistua saatuaan vähintään yhden hyväksytyin tuloksen käyttöluokasta.

Käyttöluokassa (PAOP 1) painotetaan enemmän koiran käytännönosaamista. Kilpailuluokassa (PAOP 2) painotus on koiran teknisessä osaamisessa.

Opastuskokeisiin saavat osallistua kaikki tunnistusmerkityt ja IGDF:n (International Guide Dog Federation) jäsenkoulun hyväksymässä käyttöönottokatselmuksessa hyväksytyt opaskoirat ja niiden näkövammaiset käyttäjät. Ohjaaja ja koira saavat osallistua saman päivän aikana ainoastaan yhden yhdistyksen/järjestön kokeisiin. Kokeeseen saa osallistua juoksuosalla nartulla, se suorittaa kokeen viimeisenä. Osallistuvan koiran ei tarvitse suorittaa käyttäytymiskoetta ennen osallistumistaan opastuskokeeseen. Hyväksytty käyttöönottokatselmus tulee merkitä koiran kilpailukirjaan.

4. Osallistumisoikeuden ikäraajat

Opastuskokeessa ei ole osallistumista rajoittavaa alaikärajaa, koska koira saa osallistua opastuskokeeseen vasta käyttöönottokatselmuksen jälkeen. Opastuskokeessa osallistumista rajoittava yläikäraja on 10 vuotta, jonka jälkeen koiralla tulee olla eläinlääkärin myöntämä osallistumislupa, joka on voimassa aina kalenterivuoden kerrallaan. Täytettyään 12 vuotta koira ei saa osallistua opastuskokeeseen.

5. Koulutustunnus

Opastuskokeessa ei anneta koulutustunnusta. Palkintosijat määräytyvät 300 pisteestä seuraavasti

1. palkinto: 300–270 pistettä
2. palkinto: 269–240 pistettä
3. palkinto: 239–210 pistettä

6. Yleismääräyksiä kokeeseen

Tulosten mennessä tasan paremmuusjärjestyksen ratkaisee opastusosuus. Jos näinkään ei saada paremmuutta selville, järjestyksen ratkaisevat *Hallittavuusliikkeet ja yhteistyö* -osion kohdasta 5 saadut pisteet.

Kilpailuluokassa koepaikalle siirryttäessä ja koesuoritusten aikana tulee ohjaajalla olla läpinäkymättömät silmäsuojukset. Ohjaaja saa halutessaan käyttää koira-/merkkikeppiä. Kilpailuluokassa koiraa ei saa palkita makupalloilla tai leluilla. Kokeessa sekä käyttö- että kilpailuluokassa voidaan käyttää tuomarin hyväksymää liikkeenohjaajaa. Kilpailuluokassa liikkeenohjaaja ei saa olla kenenkään kyseisessä luokassa kilpailevan koiranohjaajan henkilökohtainen valmentaja. Liikkeenohjaaja huolehtii osaltaan koiranohjaajan turvallisuudesta mahdollisissa vaaratilanteissa. Tuomarin velvollisuus on keskeyttää koe, jos koira toistuvasti opastaa vaaratilanteisiin.

Tuomarilla on oikeus harkintansa mukaan uusia koiran virheellinen suoritus.

Radat on suunniteltava siten, että ne ovat turvallisesti suoritettavissa. Suositeltavaa on, että 0-koirakko suorittaa radan ennen koetta. Kilpailussa tulee käyttää 0-koirakkoa.

7. Arvostelu

Opastuskokeessa arvosteltavat osat:

1. ohjaajan huomioiva suoritus ja opastamisen varmuus
2. riittävä tekninen osaaminen, ohjattavuus sekä hallittavuus
3. koiran ja ohjaajan välinen yhteistyö, jonka tulee olla itsevarmaa ja vapautunutta

8. Koerata ja liikkeenohjaus

Koeradon pituus on 1–1,5 kilometriä. Rata muodostuu joko kokonaan tai valtaosaltaan jalkakäytävistä, osa reitistä voi kuitenkin olla kevyenliikenteen väylää, maantien syrjää tai julkista tilaa (esimerkiksi kauppakeskukset, rautatie-/linja-autoasemat).

Radan tulee sisältää

- vähintään viisi kadunylitystä
- vähintään kolme kohdetta, joista vähintään yhden tulee olla suojatien haku joko oikealle tai vasemmalle
- kulkusuunnasta poikkeavan portaan, oven ja/tai hissien haku sekä niistä/niihin kulkeminen
- oikealle ja vasemmalle kääntymisiä, joista osa tapahtuu ennen kadun ylittämistä ja osa ylittämisen jälkeen.

Jos rata sisältää esteitä, matalia esteitä voivat esimerkiksi olla kaivonkannet, kaapelisuoja, kaatunut puu; korkeita esteitä ovat esimerkiksi sellaiset, joihin koirankäyttäjä voi lyödä päänsä (nostolavat, autojen peilit ym.). Ilmaisut tapahtuvat koirankäyttäjän opastustarpeet huomioiden.

Opastussuorituksen aikana voidaan käyttää häiriökoiraa missä tahansa osiossa.

Liikkeenohjaaja, joka voi olla myös arvosteleva tuomari, kävelee koirakon takana ja antaa ohjeet ylityksistä ja suunnanmuutoksista. Liikkeenohjaus tapahtuu puhumalla tai käsimerkeillä.

- Kosketus koiranohjaajan keskiselkään on merkki ylityksen aloittamisesta.
- Kosketus ohjaajan olkapäähän ja/tai "seis"-käsky on merkki pysähtymisestä.
- Kosketus ohjaajan olkavarteen on merkki kääntymisestä kyseiseen suuntaan.
- Ylityksiin ei saa lähteä ilman liikkeenohjaajan lupaa.
- Liikkeenohjaaja ilmoittaa etukäteen kääntymiset ja kohteiden hakemiset. Esimerkiksi:
 - Seuraavan ylityksen jälkeen kääntyy tuonne (samalla kosketus ohjaajan olkavarteen).
 - Seuraavaksi haetaan ylimenopaikka koiran puolelta, ilmoitan kun voit antaa käskyn.
- Opastusreiteillä olevista portaista ja muista turvallisuusriskeistä tulee liikkeenohjaajan etukäteen ilmoittaa koiranohjaajalle. Portaista on kerrottava, ovatko ne ylös- tai alaspäin sekä niiden mahdolliset välitasanteet.
- Liikkeenohjaaja neuvoo ohjaajaa korjaamaan suunnasta harhautuneen koiran oikeaan paikkaan.
- Käyttöluokassa suoritus uusitaan mahdollisuuksien mukaan palaamalla saatto-otteessa riittävästi takaisinpäin, jonka jälkeen kyseinen kohta kuljetaan uudelleen.

9. Koeosuudet

9.1 Opastus: 200 pistettä

1. Opastuspaikka

20 pistettä

- Koiran tulee opastaa mutkittelematta ja turvallisesti jalkakäytävällä, maantiellä vasemmassa syrjässä, kevyenliikenteen väylällä oikealla tai vasemmalla liikennesääntöjä noudattaen. Koiran kulkiessa oikeaa puolta vasemmassa kädessä, pitää koiran osata viedä käyttäjää turvallisesti.

Virheet: mutkittelu, jalkakäytävällä liikaa seinän tai ajoradan vieressä kulkeminen, ympäristöhäiriöihin reagoiminen.

2. Suunnan pitäminen

30 pistettä

- Koiran tulee edetä annetun kulkusuunnan mukaisesti, kunnes sille annetaan uusi kulkusuunta.

Virheet: poikkeaminen kulkusuunnasta.

3. Katujen, teiden ja suojateiden ilmaisut 40 pistettä

- Koiran tulee opastaa jalkakäytävällä risteävän kadun reunaan (kulkusuunnassa olevan) suojatien kohdalle pysähtyen siten, että käyttäjä voi todeta kyseessä olevan ylityskohdan. Maantiellä koiran tulee ilmaista risteävä maantie poikkeamalla sitä pitkin hieman vasemmalle ja pysähtymällä ennen ylitystä. Kaksiosainen suojatie sisältää kaksi ilmaisua, jotka molemmat tulee suorittaa, jos tuomari/liikkeenohjaaja näin päättää.

Virheet: ilmaisematta jättäminen, väärä ilmaisupaikka (liian lähellä risteyksen keskipistettä), koiran virheellinen rintamasuunta, hidastelu ylitykseen tultaessa, liian aikainen/myöhäinen ilmaisu.

4. Katujen, teiden ja suojateiden ylitykset 30 pistettä

- Liikkeenohjaajan antaman merkin jälkeen koiran tulee käskystä opastaa mahdollista suojatietä pitkin kohtisuoraan kadun tai tien yli. Koira voi ilmaista ylityksen vastareunan pysähtymällä tai hidastamalla.
- Moniosaisissa ylityksissä ilmoitetaan koiranohjaajalle ennen ylitystä välikorokkeiden tai -odotusalueiden määrä ja ilmoitetaan myös, pysähdytäänkö reunattomalla väliodotusalueella.

Virheet: vino ylitys, suojatieltä poikkeaminen, mutkittelu, odotusalueen ilmaisematta jättäminen.

5. Kohteiden hakeminen, ilmaisu ja tilanteessa liikkuminen 20 pistettä

- Käskyn saatuaan koiran tulee hakea lähin kulkusuunnasta poikkeava kohde (suojatie, liikennevalojen painonappi, ovi, porras, kulkuväylä, hissi, hissien painonappi, jne.) ja ilmaista se. Muun muassa suojatien ja hissien ilmaisut voivat olla kaksiosaisia.
- Koiran tulee ilmaista kohde selkeästi, varmasti ja korrektisti
- Koiran tulee liikkua tilanteessa hallitusti ja varmasti.

Virheet: kohteen hakemisen laiminlyönti, hidastelu, ilmaisu väärästä paikasta (esim. porrasrallin sivusta tai oven saranapuolelta), kiirehtiminen, epävarma liikkuminen.

6. Opastaminen varsinaisten kulkuväylien ulkopuolella 30 pistettä

- Koiran tulee opastaa mutkittelematta ja kulkusuunnasta poikkeamatta toreilla, tavarataloissa, aukioilla, kävelykaduilla, jne.

Virheet: mutkittelut ja suunnanmuutokset, reagoiminen ympäristön häiriöihin.

7. Esteiden ohitukset 30 pistettä

- Koiran tulee kiertää esteet. Jos este tukkii koko kulkureitin, koiran tulee ilmaista se pysähtymällä. Koira voi opastaa esteen yli tai jopa esteen alitse, jos kiertäminen on hankalaa.
- Hankalissa paikoissa voi koiranohjaaja kepin avulla varmistaa turvallisen liikkumisen.

Virheet: poikkeaminen ajoradalle pysähtymättä kierrettäessä jalkakäytävää tukkivaa estettä, kulkureitin tukkivan esteen ilmaisun laiminlyönti, esteen puutteellinen kiertäminen (liian läheltä/kaukaa), matalan/korkean esteen kiertämisen tai ilmaisun laiminlyönti.

9.2 Hallittavuusliikkeet ja yhteistyö: 100 pistettä

1. Paikallaolo 20 pistettä

- Käyttöluokassa koiran tulee pysyä paikallaan viisi minuuttia ohjaajan ollessa näkösuojassa. Asennon vaihtaminen on sallittu.
- Kilpailuluokassa koiran tulee pysyä paikallaan makuulla viisi minuuttia ohjaajan ollessa näkösuojassa. Makuuasennonvaihto on sallittu.
- Paikallaolo voidaan suorittaa ryhmäliikkeenä tai yksittäin.
- Jos paikallaolo suoritetaan yleisellä paikalla (esim. kauppakeskuksessa), koiralla tulee olla valjaat. Jos paikallaolo suoritetaan esimerkiksi kentällä, koira voi olla ilman valjaita.
- Koira saa nousta itsenäisesti ylös ohjaajan tullessa koiran luo.

Virheet: karkaaminen tai siirtyminen paikalta yli kaksi metriä, ohjaajan perään lähteminen, vastaantulo, haukkuminen, levottomuus, reagoiminen ympäristön häiriöihin.

2. Luoksetulo

20 pistettä

- Koira päästetään metsässä tai viheralueella vapaaksi, ja sen tulee irtaantua ohjaajasta noin kymmenen metrin päähän. Ellei koira irtaannu, koetetaan itse liikkumalla saada se irtaantumaan, tai liikkeenohjaaja vie koiran noin kymmenen metrin päähän.
- Liikkeenohjaajan merkistä ohjaaja kutsuu koiraa, jolloin sen on ripeästi tultava ohjaajan luo siten, että se on helposti kytkettävissä.

Virheet: karkaaminen, puutteellinen luoksetulo.

3. Kulkeminen saatto-otteessa

5 pistettä

- Kokeen yhteydessä, mielellään vilkkaassa ja/tai hajurikkaassa paikassa, suoritetaan noin 30 metrin mittainen saatto-otteessa kulkeminen. Kulkeminen voi sisältää käännöksiä.
- Koiran tulee seurata ohjaajan lähellä lyhyessä, löysällä olevassa taluttimessa.

Virheet: taluttimessa vetäminen, etääntyminen ohjaajasta, nuuskiminen.

4. Noutaminen

15 pistettä

- Koira-/merkkikeppi tai joku muu henkilökohtainen esine pudotetaan maahan, ja koiran tulee käskystä näyttää, tai noutaa ja luovuttaa se.
- Käyttöluokassa ohjaaja pudottaa esineen itse liikkeenohjaajan käskystä. Ohjaaja käskee koiran noutamaan tai kytkettynä näyttämään esineen. Noutaessaan koira saa olla kytkettynä tai vapaana. Koira voi noutaa esineen myös oma-aloitteisesti ilman käskyä.
- Kilpailuluokassa liikkeenohjaaja/tuomari asettaa ohjaajalle kuuluvan esineen näkyville maahan koirakon liikkeessä eteenpäin. Noutomatka on 5–10 metriä. Ohjaaja käskee koiran noutamaan esineen, koira on vapaana.
- Noudettuaan esineen koiran tulee palata välittömästi ohjaajan luo ja luovuttaa esine. Koira ei saa pureskella esinettä eikä leikkiä sillä.

Virheet: noutamatta/näyttämättä jättäminen, esineen pureskelu, esineen pudottaminen, koira ei luovuta esinettä.

5. Ohjaajan ja koiran välinen yhteistyö

40 pistettä

- Arvosteltaessa kiinnitetään huomio seuraaviin asioihin: koiran kehuminen, ohjaajan kyky kannustaa ja hallita koiraa, koiran hyvä suhde ohjaajaan, koirakon yhteistyö (itsevarmuus ja vapautuneisuus), ohjaajan äänen- ja kepinkäyttö.

Virheet: koiran kehumatta jättäminen, koiran ohjaaminen tai liiallinen kepin käyttö, ohjaajan liiallinen äänenkäyttö ja käskyjen hokeminen, koiran liiallinen häiritseminen, koiran epätasainen liike, koira vetää/hidastelee.

10. Arvosteluohje, opastuskoe

Yleistä: Tuomari antaa luvan suorituksen aloittamiseen. Suorituksen aloittaminen ilman tuomarin lupaa johtaa arvosanan alentamiseen. Ohjaajan on noudatettava kaikkia tuomarilta tai liikkeenohjaajalta saamia ohjeita. Tuomarin sekä liikkeenohjaajan on kiinnitettävä erityistä huomiota ohjaajan ja koiran turvallisuuteen.

1. Opastusosuus

200 pistettä

2. Hallittavuusliikkeet ja yhteistyö

100 pistettä

10.1 Kokeen arvosteluperusteet

Opastuskokeessa koiralta edellytetään

- koiralle ja käyttäjälle sopivan toimivaa suoritusta
- teknistä osaamista
- ohjattavuutta
- hermojen hallintaa
- koeohjeiden mukaista suoritustapaa
- koiran ja ohjaajan välistä yhteistyötä
- opastamisen varmuutta.

10.2 Koeosuudet ja niiden arvostelu

10.2.1 Opastusosuus

1. Opastuspaikka

- Virheitä ovat mm. seinänvierustoja pitkin kulkeminen, jalkakäytävällä liian lähellä ajorataa kulkeminen, jalkakäytävillä mutkittelu ilman syytä, irtaantuminen tiensyrjästä tai liikaa pientareenpuolella kulkeminen.
- Arvostelu virheen suuruuden mukaan.

2. Suunnan pitäminen

- Suunnanmuutoksia ovat huomattavat poikkeamat kulkusuunnasta niin, että reitti muuttuu. Tuomarin on valvottava, että virheellisiä suorituksia ei saa päästää liian pitkälle. Arvostelussa huomioidaan vain suunnan muutokset.
- Arvostelu virheen suuruuden mukaan.
 - 1. suunnanmuutos: arvosana korkeintaan erittäin hyvä
 - 2. suunnanmuutos: arvosana korkeintaan hyvä
 - 3. suunnanmuutos: arvosana tyydyttävä.

3. Katujen, teiden ja suojaiteiden ilmaisut

- Virheitä ovat mm. reunan ilmaisu liian aikaisin, väärästä paikasta (korjataan suojaiteen kohdalle), hidastelu reunaan lähestyttäessä.
- Arvostelu virheen suuruuden mukaan.
 - 1. ilmaisun puuttuminen: arvosana korkeintaan erittäin hyvä
 - 2. ilmaisun puuttuminen: arvosana korkeintaan hyvä
 - 3. ilmaisun puuttuminen: arvosana tyydyttävä.

4. Katujen, teiden ja suojaiteiden ylitykset

- Virheitä ovat mm. koira ylittää kadun poiketen lopussa suojaiteelta (arvosana korkeintaan hyvä), poikkeaa ennen puoltaväliä suojaiteelta pois (arvosana korkeintaan tyydyttävä), koira ei pysy suojaiteella (arvosana puutteellinen).
 - kaksi- tai useampiosaisessa suojaiteessa kumpikin suojaite voidaan arvioida erikseen.
 - jos ei ole selkeää maalausta, arvostellaan ylitys turvallisuuden mukaan.
- Arvostelussa otetaan huomioon virheen suuruus.

5. Kohteiden hakeminen, ilmaisu ja tilanteessa kulkeminen

- Virheitä ovat mm. kohteen liian aikainen tai myöhäinen ilmaisu, hidastelu haettaessa kohdetta, puutteellinen ilmaisu, väärästä kohdasta ilmaisu, epävarma liikkuminen, epävarmuus käännyttäessä, kääntymättä jättäminen.
- Arvostelu virheen suuruuden mukaan.
- Kohteen hakemisen tai ilmaisun laiminlyönti
 - 1. laiminlyönti: arvosana korkeintaan erittäin hyvä
 - 2. laiminlyönti: arvosana korkeintaan hyvä
 - 3. laiminlyönti: arvosana korkeintaan tyydyttävä.

6. Opastaminen varsinaisten kulkuväylien ulkopuolella

- Virheitä ovat mm. mutkittelu ja ympäristön häiriöihin reagointi.
- Arvostelu virheen suuruuden mukaan.
- Jos joudutaan avustamaan reitillä pysymiseen (ei ole suunnan muutos):
 - 1. avustus: arvosana korkeintaan erittäin hyvä
 - 2. avustus: arvosana korkeintaan hyvä
 - 3. avustus: arvosana korkeintaan tyydyttävä.

7. Esteiden ohitukset

- Virheitä ovat mm. jalkakäytävän/kulkureitin sulkevan esteen ilmaisematta jättäminen, liiallinen esteen varominen, puutteellinen kiertäminen, liika vetäminen ja levottomuus, esteeseen törmäyttäminen, jalkakäytävälle/kulkureitille palaamisen laiminlyönti.
- Arvostelu virheen suuruuden mukaan.
 - 1. ilmaisematta jättäminen: arvosana korkeintaan erittäin hyvä

- 2. ilmaisematta jättäminen: arvosana korkeintaan hyvä
- 3. ilmaisematta jättäminen: arvosana korkeintaan tyydyttävä

10.2.2 Hallittavuusliikkeet ja yhteistyö

1. Paikallaolo

- Virheitä ovat mm.
 - Koira nousee välillä istumaan, koira nousee seisomaan pysyen kuitenkin paikallaan: arvosana korkeintaan erittäin hyvä. (Käyttöluokassa koira saa, jos pysyy paikallaan, vaihtaa asentoa. Jatkuva asennon vaihtaminen on kuitenkin virhe. Kilpailuluokassa makuuasennon vaihtaminen on sallittu.)
 - Maahanmenokäsky joudutaan uusimaan: arvosana korkeintaan erittäin hyvä.
 - Koira nousee istumaan ohjaajan lähestyessä (väistää ohjaajaa): arvosana korkeintaan erittäin hyvä.
 - Koira tulee vastaan: arvosana korkeintaan hyvä.
 - Koira siirtyy paikaltaan yli 2 metriä: arvosana korkeintaan tyydyttävä.
 - Koira jättää paikkansa: arvosana korkeintaan puutteellinen.

2. Luoksetulo

- Virheitä ovat mm. hidastelu luoksetulossa, koira ei koske ohjaajaan ilmaistakseen sijaintinsa (esim. valjaiden laittoa varten)
 - Luoksetuloon 1. lisäkäskey: arvosana korkeintaan erittäin hyvä.
 - Luoksetuloon 2. lisäkäskey: arvosana korkeintaan hyvä.
 - Luoksetuloon 3. lisäkäskey: arvosana korkeintaan tyydyttävä.
- Arvostelu virheen suuruuden mukaan.

3. Kulkeminen saatto-otteessa

- Virheitä ovat mm. taluttimessa vetäminen, etäännyminen ohjaajasta, reagoimattomuus käännöksiin, haistelu.
 - 1. lisäkäskey: arvosana korkeintaan hyvä.
 - 2. lisäkäskey: arvosana korkeintaan tyydyttävä.
- Arvostelu virheen suuruuden mukaan.

4. Noutaminen

- Virheitä ovat mm. esineen pureskelu, hidastelu ottamisesta tai tuomisesta (koiran temperamentti huomioiden), luovutus huolimattomasti
 - 1. lisäkäskey: arvosana korkeintaan hyvä.
 - 2. lisäkäskey: arvosana korkeintaan tyydyttävä.
 - kolmas tai useampi lisäkäskey ovat puutteellisia
 - Noutamatta jättäminen: arvosana puutteellinen, nolla pistettä.
- Arvostelu virheen suuruuden mukaan.

5. Ohjaajan ja koiran välinen yhteistyö

- Arvostelussa kiinnitetään huomio mm. seuraaviin asioihin: koiran kehuminen, ohjaajan kyky kannustaa ja hallita koira, koiran hyvä suhde ohjaajaan, koirakon yhteistyö (itsevarmuus ja vapautuneisuus), ohjaajan äänen- ja kepinkäyttö.